

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE KENT KONSEY'LERİNİN SİVİL VE
SİYASAL KARAKTERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Öğrencinin Adı Soyadı

Sedat REYHANOĞULLARI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Ash Yılmaz UÇAR

İstanbul, (2018)

TÜRKİYE'DE KENT KONSEY'LERİNİN SİVİL VE SİYASAL KARAKTERİNİN
ÇÖZÜMLENMESİ

Sedat REYHANOĞULLARI

Yüksek Lisans

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SİYASET VE ULUSLARARASI
İLİŞKİLER ANABİLİM DALI'na sunulmuştur.

Bu çalışma tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans tezi olmaya yeterli bulunmuştur.

(Ünvan ve İsim)
Eş Danışman

Doç. Dr. Aslı Yılmaz Uçar
Danışman

İnceleme Komitesi Üyeleri (İlk isim jüri başkanına, ikinci isim tez danışmanına aittir.)

Doç. Dr. Erbay ARIKBOĞA (Jüri) _____

Doç. Dr. Aslı Yılmaz UÇAR (Jüri) _____

Dr. Öğr. Üyesi Eylem Akdeniz GÖKER (Jüri) _____

Bu çalışma bir Yüksek Lisans / Doktora tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Eylem Akdeniz
GÖKER
Anabilim Dalı Başkanı

[Üniversite] onayı ____/____/____

Doç. Dr. Banu KAVAKLI
BİRDAL
Enstitü Müdürü

Bu dokümandaki tüm bilgilerin akademik kural ve etiğe bağı kalınarak yazıldığını ve tez yazım kuralları kapsamında bu çalışmada bulunan ve orijinal olmayan bütün bilgi ve materyallerin referanslandırıldığını temin ederim.

Sedat REYHANOĞULLARI

ÖZET

Liberal yaklaşıma göre yerel yönetimler, sivil toplumun bir parçası olarak Batı Dünyası'nda doğmuştur. Sivil toplumun bir parçası olarak yerel yönetimler katılımcılığa dayanır ve tam da bu nedenle demokratik bir karakter taşır. Günümüzde ise siyasal toplumun bir parçası haline gelen yerel yönetimlerin yeniden demokratikleştirilmesi amacıyla sivil toplumun katılıma dayalı Kent Konseylerinin kurulmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Peki kent konseyleri sivil toplumun bir parçası mıdır, yoksa siyasal bir karakter mi taşımaktadır? Tez çalışması, kent konseylerinin sivil ve siyasal karakterinin çözümlenmesini amaç edinmiştir.

Tez çalışması, kent konseylerinin sivil ve siyasal karakterinin çözümlenmesi amacıyla üç temel üzerine oturtulmuştur: (1) kent konseylerinin günümüzde ortaya çıktığı koşullar ve kurucu metinlerdeki karakterinin incelenmesi, (2) Türkiye'de kent konseylerinin yasal gelişiminin incelenmesi, (3) Türkiye'de kent konseylerinin uygulamadaki karakterinin araştırılması. İlk bölümde Yerel Gündem 21 (YG 21) ile başlayan süreç ve kent konseylerinin kuramsal olarak sivil ve siyasal karakterinin incelenmesi yapılmıştır. İkinci bölümde ise Türkiye'de kent konseylerinin yasal olarak gelişimi incelenmiştir. Son bölümde ise İstanbul'daki yedi kent konseyinin temsilcileriyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatların bulgu ve değerlendirmesine yer verilmiştir.

Tez çalışması sonucunda, kent konseylerinin siyasal alanın bir uzantısı olarak kurulduğu ve sivil toplum karakterinin zayıf kaldığı görülmüştür. Bu bağlamda, kent konseyleri yasal olarak da uygulamada da kuramsal olarak doğup geliştiği karaktere uygun bir yapılanma gösterememiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent konseyleri, sivil toplum, siyasal toplum, yerel gündem 21, yerel yönetim

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF THE CIVIL AND POLITICAL CHARACTER OF THE CITY COUNCILS IN TURKEY

According to the liberal approach, local governments were born as part of civil society in the Western world. As a part of civil society, local governments rely on participation and are therefore democratic. Nowadays, it is observed that civil society's city councils are being established to re-democratize the local governments that have become a part of the political society. Are the city councils a part of civil society or political? The thesis study aims to analyze the civil and political character of the city councils.

This thesis was composed of three chapters in order to analyze the civil and political character of the city councils: (1) analyzing the character of city councils within the founding documents, (2) examination of the legal development of city councils in Turkey, (3) field research conducted with the representatives of the seven city councils of İstanbul. In the first part, the documents generated in the process which started with Local Agenda 21 analyzed and civic / political character of the city councils are tried to be analyzed. In the second part of the thesis, the legal development of city councils in Turkey discussed. In the last part, the results of semi-structured interviews conducted with representatives of city councils are discussed.

Along with the analysis done within the thesis study, it is seen that the city councils are obviously an extension of the political field and the character of the civil society remained weak. In this context, the city councils have not been able to show a legal structure according to the character they were born and developed.

Keywords: City Assemblies, civil society, political society, Local Agenda 21, local governance

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: SİVİL - SİYASAL TOPLUM İKİLİĞİ VE YEREL YÖNETİMLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

1.1. Yerel Demokrasi ve Tarihsel Açıdan Gelişim Süreci.....	9
1.2. Kentsel Siyaset Olgusu ve Gelişimi	12
1.3. Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı: Sivil Toplumdan Siyasal Topluma.....	17
1.4. Günümüzde Demokrasi Sorunsalı: Siyasal Katılmadan Sivil Katılıma Yerel Yönetimler	19
1.5. Yerel Yönetişim ve Kentsel Katılım.....	21
1.6. Avrupa Belgelerinde Yerel Yönetimler	30
1.7. Yerel Siyasetin Demokratikleşmesine Katkı Yapabilecek Yöntemler	35
1.7.1. Yerel Seçimler ve Kamuoyu Yoklamaları	36
1.7.2. Yurttaş Hareketleri ve Forumlar ve Kurullar	40
1.7.3. Yerel Siyaset ve Gönüllülük	41
1.7.4. Açık Yönetim ve Dijital Demokrasi Kapsamında E-Demokrasi, M-Demokrasi. 43	
1.7.5. Kent Konseyleri	45

İKİNCİ BÖLÜM

KENT KONSEYLERİNE HAZIRLIK SÜRECİ OLARAK YG 21 UYGULAMALARI

2.1. Kent Konseylerine Hazırlık Süreci Bağlamında Yerel Gündem 21 (YG 21) Uygulamaları	47
2.2. Türkiye’de YG 21	50
2.3. Kent Konseyleri	52
2.3.1. KK Yönetmeliği.....	54

2.3.2.KK'nin Kuruluşu	60
2.3.3.KK'nin Amaçları	61
2.3.4.KK'lerinin Görevleri ve İlkeleri	61
2.3.5.Organları	63
2.3.5.1. Genel Kurulu	64
2.3.5.2. Yürütme Kurulu	64
2.3.5.3. Meclisler ve Çalışma Grupları	64
2.3.5.4. Başkanı	64
2.4. Dünya'daki Kent Konseyleri Benzeri Oluşumlar	66
2.5.1.Planlama Kurulları	67
2.5.2.Toplulukçu Planlama (<i>Community Organising</i>)	68
2.5.3.Yurttaş Kurulları ve Forumları	68
2.5.4.Gelecek Belirleme Atölyeleri/ Workshoplar	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI: İSTANBUL İLÇE KENT KONSEYLERİ

3.1. Kent Konseylerinin Kuruluşuna İlişkin Bulgular	71
3.2. Kent Konseylerinin İşleyişi: Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Başkan, Çalışma Grupları ve Meclisler	73
3.3. Kent Konseylerinin Çalışma Koşulları	80
3.4. Kent Konseylerinin Etkinliğine İlişkin Bulgular	80
3.5. Kent Konseylerinin İşlevselliğine İlişkin Bulgular	82
3.6. Kent Konseylerinin Mali Durumuna Dair Bulgular	86
3.7. Değerlendirme	87
SONUÇ	89
KAYNAKÇA.....	93
EKLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: KK Yönetmeliği Değişiklikleri	56
Tablo 2: Kent Konseyleri Çalışma Grupları.....	77
Tablo 3: Kent Konseyi Meclisleri	79
Tablo 5: Kent Konseyi Binasına Sahip Olan Kent Konseyleri	80
Tablo 4: Kent Konseyi Toplantı Salonları.....	80
Tablo 6: Kararların Kamuoyuna Duyurulma Araçları	81
Tablo 7: Belediye Uygulama Programlarına Alınan Kararlar / Konular	81
Tablo 8: Hemşerilik Bilincinin Geliştirilmesi	83
Tablo 9: Kentin Hak ve Hukukunun Korunması.....	83
Tablo 10: Çevre Duyarlılığın Artırılması	83
Tablo 11: Kamu, Özel Sektör ve STK Ortaklığı ile Yürütülen Çalışmalar.....	84
Tablo 12: Kaliteli Yaşanabilir Bir Kent İmajının Oluşturulması	84
Tablo 13: Beykoz Kent Konseyi	74
Tablo 15: Kadıköy Kent Konseyi.....	74
Tablo 16: Zeytinburnu Kent Konseyi.....	75
Tablo 17: Sarıyer Kent Konseyi	76
Tablo 18: Kent Konseyi Başkanlarının Meslekleri	77

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
BİT	: Bilgi İletişim Teknolojileri
BM	: Birleşmiş Milletler
CRM	: Customer Relationship Management- (Müşteri İlişkileri Yönetimi)
DB	: Dünya Bankası
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
IMF	: International Monetary Fund- (Uluslararası Para Fonu)
IULA-EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı
KK	: Kent Konseyi
NGO	: Non-Governmental Organisation- (Hükümet Dışı Kuruluşlar)
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı)
UNDP	:United Nations Development Program- (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UN-HSP	: Birleşmiş Milletleri İnsani Yerleşimler Programı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
YG 21	: Yerel Gündem 21

GİRİŞ

Neoliberalizm, devletin hantal ve her alanda faaliyet gösteren geniş yapısını küçültürken, siyaset alanı belirli ölçüde daraltmıştır. Küreselleşme ile birlikte toplum siyasetten uzaklaştırılmış, apolitik toplum oluşturulmaya çalışılmış ve bu durum demokrasinin bir sorunu haline gelmiştir. Neoliberalizmin siyasal alanda ve yönetsel anlamda ortaya çıkardığı açmazları aşabilmek yine liberalizmin kendi içinden ortaya çıkartılmaya çalışılan yöntemlerle aşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda özellikle son yirmi yıldır yönetim literatüründe adından sıklıkla söz ettiren yönetişim kavramı ortaya konulmuştur. Yönetişim sadece devletin ya da yerel yönetimlerin yönetsel faaliyetlerindeki bürokratik iş ve işleyişlerin değişikliği, sistemsel bir reform değil, aynı zamanda toplumun demokratik katılımını da ifade etmesi bağlamında önem arz eden bir olgu haline gelmiştir (Freeman, 2015, s. 141).

1960'lı yıllarla birlikte başlayan temsili demokrasilerin değişen ulus devlet, iktisadi olgular ve toplumsal yapıları yönetememe sorunu, ABD, Japonya ve bazı Avrupa ülkelerinde katılımcı demokrasi yöntemlerine daha yoğun şekilde yönelmelerini sağlamıştır. Temsili demokrasinin yasadığı meşruiyet krizin sonucu, yurttaşların siyasal katılımını artırarak çözüm arayışlarına girmişlerdir. Yurttaş girişimleri, demokrasi hareketleri, kentsel katılımcı reformlar, gelecek atölyeleri, planlama forumları, sivil toplum kuruluşlarının oldukça farklı alanlarda ve farklı biçimlerde giderek güçlenmesi, vatandaşların siyasal katılıma daha etkin ve verimli şekilde kanalize olmalarına yardımcı olmuş ve siyasette giderek daha fazla rol oynama kapasitesine sahip olmalarına kapı aralamıştır (Demir, 2013, s. 150-151).

Neoliberalizmin yeniden düzenlenme süreci, temel özelliği itibariyle ekonomik olmakla birlikte siyasal ve yönetsel bütün alanları kapsamaktadır. Başlangıç noktası 1970'li yıllarda ortaya çıkan siyasal, ekonomik ve sosyal krizlere dayanmakla birlikte, sosyalizmin çözülmesiyle tek kutuplu bir dünyanın kurulması ve sermayenin devlete karşı kazandığı zaferin ilan edildiği 90'lı yıllarda daha somut bir boyuta evrilmiştir. Neo-Liberalizm 1980 sonrası özellikle gelişen ekonomiler ve devletlerde minimal devlet söylemiyle sürdürdüğü özelleştirme politikalarına dayanan genel yaklaşımıyla devletin kamusal alandaki varlığını

ve etkinliğini önemli ölçüde erozyona uğratmıştır. Bu erozyon özellikle devletin etkinlik alanlarının sınırlandırılması, özelleştirme eksenli kamu politikalarının geliştirilmesi, serbest piyasanın toplumsal tabanda daha yoğun şekilde yayılması ile kemikleşmiştir.

Sınır tanımayan liberal ekonomi politikalarının gelişmesi ile 19. yüzyıldakine benzer nitelikte bir kapitalizm krizi kendisini gösterirken, 20. yüzyılda gelişen sosyal devlet kazanımlarının giderek kaybedilmesi ve hayatın her alanı da sermayenin egemenliğini ve etkinliğini hissettirmesi sosyo-ekonomik ve buna bağlı politik sorunların gün yüzüne çıkmasına yol açmıştır. Söz konusu sorunlar, uluslararası alanda ekonomi ve politika olgularının düzenin yeniden yapılandırması gereğini ortaya çıkarmıştır (Dort, 2016, s. 31-34).

Neoliberalizmin reçete olarak geliştirdiği yeni siyasal ve yönetsel model, yönetim kavramıyla yeniden tanımlanmaya ve geliştirilmeye çalışılmış ve 90'lı yıllarda Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (DB), Birleşmiş Milletlerin (BM) bazı kuruluşları, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD) ve Avrupa Birliği'nin (AB) resmi söylemleri arasında bu olgu sıklıkla dile getirilmeye başlanmıştır. Siyasal ve yönetsel anlamda yönetim modelinin ve bu modele bağlı bileşenlerin küresel düzeyde yaygınlık kazanmasında en önemli rolü yerine getiren uluslararası kuruluşlardan birisi de Dünya Bankası'dır (Stein, 2008, s. 201).

Dünya Bankası ile birlikte bölgesel anlamda (Avrupa Birliği-NAFTA gibi) ve ulusal kurum ve kuruluşlar tarafından da yönetsel anlamda yeni açılımlar ve sistemlere yönelik yoğun ve farklı çalışmalar yürütüldüğü bilinmektedir. Bu durum dünya genelinde modern yönetim anlayışı yerine yeni bir model arayışının olduğunu göstermektedir. Bu yeni model arayışları içerisinde yönetim olgusu öncelikle özel sektörde, bunun yanında kamu sektöründe de ön plana çıktığı görülmektedir. Yönetim olgusu salt bir kurumsal yapı içerisinde personelin yönetime katılımı ve desteği olarak değil, daha geniş anlamda belirli bir bölgede toplumun katılımcı demokrasi anlayışıyla özellikle yerel yönetimlerde aktif rol almasıyla da genişletilebilir.

BM'nin ve DB'nin "katılımcı demokrasinin geliştirilmesiyle ilgili çabaları, özellikle "yönetişim" kavramı çerçevesinde ülkeler ve yerel yönetimler düzeyinde kayda değer etkiler oluşturmaktadır. Bu bağlamda BM HABITAT (UN-HABITAT) programının bir çalışmasına ayrıca vurgu yapılması doğru olacaktır. UN-HABITAT yöneticisi Anna Kajumulo Tibaijuka'nın deyişiyle (2002) "Kentsel Yönetişim" konusunda "Küresel Kampanya" başlatılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda "Yerel yönetişimde şeffaflık için araçlar/ilkeler" adı altında bir çalışma yürütülmüştür. Bununla birlikte Tibaijuka'ya göre

bu "kampanya" "Binyıl Kalkınma Hedefleri"nin 7. maddesi çerçevesinde kentsel yönetişim seferberliği olarak yürütülmekteydi. Hedef yerel karar alma mekanizmalarında açıklığın sağlanmasıdır (Tibaijuka, 2002). Bütün bu değişimler özellikle yerel karar alma mekanizmalarında yurttaşın bir "nesne" olmaktan uzaklaştığı ve bir özne haline geldiğini gösteren değişimlerdir.

Yerel karar alma mekanizmaları üzerinde yaşanan bu değişimlerin her geçen gün artarak devam etmesi karşısında yeni yönetim anlayışı olarak "yönetişim" olgusunun daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Yerel yönetimler açısından yönetişim kavramı Göymen açısından (1999, s. 74-75) yerel alanda alınan bütün kararların ve gerçekleştirilen etkinliklerin bizzat yerel yönetimler tarafından yapılması değil, toplumdaki diğer aktörlerin bir ortaklık anlayışı içinde yapabilir kılınması şeklinde nitelendirildiği ifade edilebilir. Söz konusu bu ortaklığın neticesinde belirli bir lokasyonda doğan ve yaşayan insanlar arasında konsolidasyon ve dayanışma duygusunda artış gözlemlenebilir. Bununla birlikte söz konusu şehirde kamu kaynaklarının adil bir şekilde ihtiyaç sahiplerine veya yerel halka dağıtım işlemleri sağlıklı bir şekilde sağlanabilir. Bu durum kent yaşamının niteliğinde gelişme olmasına katkı sunacağı gibi bu alandaki yeni uygulamaların da gündeme gelmesine kapı aralayacaktır.

Yönetişim kapsamında ön plana çıkan bu yeni yaklaşımın temel hedefi sivil halkın özellikle yerel yönetimler kapsamında daha etkin bir noktaya getirilmesidir. Bu hedefin arka planında halk ile en yakın teması kuran yönetsel yapının yerel yönetimler olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda özellikle belediyelerin kendi faaliyet alanında halka daha etkili ve verimli hizmet sunabilmek, sunulacak hizmetlerin

yönetiminde karar alma mekanizmasını yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya ve yatay şekilde geliştirmek ve halkın yerel anlamda yönetim mekanizmasındaki etkinliğini arttırmak yönetim kapsamındaki temel hedefin belediye eksenindeki boyutu olarak özetlenebilir (Palabıyık & Görün, 2004).

Yukarıda belirtilen hususlar kapsamında yerel ölçekte yönetsel sisteme katkıda bulunmak ve aktif katılım içerisinde olmak nihai bir hedef olarak görülse de, asıl amacın etkili bir yerel yönetim ya da yönetim sistemi teşkil etmek olduğu belirtilebilir. Bu konuda Şinik (2009, s. 1) halkın yerel yönetimlerde etkin olması ve katılımcı niteliğe haiz bulunmasının yerel hizmetlerin etkinlik, verimlilik, çabuk ve maliyeti düşük seviyede tutacağını vurgulamakta, bununla birlikte halkın demokrasi eğitimi anlamında kendini geliştirmesi, sosyal ve siyasal anlamda kültürel düzeyini yükseltmesi ve yerel ölçekte güçlü bir demokratik altyapının teşkil edilmesi gibi kayda değer hedeflere ulaşılacağına işaret etmektedir.

Neoliberalizmin yönetsel etkisinin özellikle yerel yönetimler üzerinde şekillendiği, bir yandan dünyanın küresel bir köy haline geldiği, öte yandan mikro ölçekte şehir yönetimlerinin önem kazandığı görülmektedir. Bu durum geleneksel ulus-devlet sisteminin ve yönetim anlayışının yeniden masaya yatırılmasını gerekli kılmış ve farklı yönetim modelleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Özellikle neoliberalizmden yakın dönemde etkilenen ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olduğu bilinmektedir. Bu etkilenme durumu yerel yönetimlerin önem kazanması bağlamında kendisini daha net şekilde göstermektedir (Tennberg, et al., 2014, s. 42).

Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de gerek 1980’li yıllardan sonra yapılan “kısmi” yerel yönetim reformu çalışmalarında, gerekse 2003 yılından sonra güçlendirilen ve “kapsamlı” hale gelen reform süreci, öncelikle küresel kuruluşların ve Avrupa Birliği’nin ilke, politika ve modelleri çerçevesinde gerçekleşmiştir (Çiçek, 2014). Türk yönetim sistemi, merkezi ve yerel kurum ve kuruluşlarıyla küreselleşme sürecinin birikimlerinden yararlanmaya ve bu gelişmelere eklemlenmek için çeşitli adımlar atmıştır.

Yerel yönetimlerle ilgili yasalar (Belediye, Büyükşehir, il Özel idaresi, Kamu Mali Yönetimi) ve ulusal düzeyde yürürlüğe konulan yasalar (Bilgi Edinme, Ombudsmanlıkla

ilgili Anayasa değişiklikleri) gibi yerel yönetim anlamında atılan adımların bu alandaki değişim ve dönüşüm ruhunun “politika yapım süreçlerine” yansımaları olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Başbakanlık İletişim (Bilgi Edinme) Merkezi¹ gibi yapılanmalar yönetimde açıklık ve hesap verebilirlik ilkelerinin işlerliğinin sağlanması açısından merkezi nitelikteki yapısal gelişmelerden birkaçı olarak nitelendirilebilir.

Türkiye’de Avrupa Birliği ile bütünleşme süreci ile gelişim gösteren yerel yönetimler alanındaki yapısal ve yasal düzenlemeler AB destekli projelerle hayata geçirilmeye çalışılmıştır. AB ile uyum sürecinde Birliğin yerel yönetimlerde katılım ve yönetişim alanlarındaki eğilimine paralel olarak Türkiye’de de konuyla ilgili gerek akademik boyutuyla, gerekse uygulama anlamında bazı adımlar atılmaya çalışılmıştır.

Uygulama anlamında ve AB ile uyum süreci kapsamında yönetişim kavramı, halkın kendisini doğrudan ya da dolaylı şekilde ilgilendiren ve yaşam sahasına etki eden tüm konularda karar alma süreçlerinde etkin olabilmesi, katılım sağlayabilmesi ve görüşünü çeşitli platformlarda dile getirebilmesi için seçim zamanları haricinde çeşitli katılım sistemleri/yapıları teşkil etmeyi ifade etmekte ve yerel odaklı başlamaktadır (Işık, 2010, s. 40-41). İşte tam da bu noktada, katılımcı kent yönetimini hayata geçirmek üzere “KK’leri” kurulmuş, yönetişim etkinliğinin en önemli ve ilk aşaması olarak kabul edilmiştir. Yerelde demokrasinin kurumsallaşması ve içselleştirilmesi açısından en önemli işlevleri yerine getirebilecek potansiyele sahip ve yönetişim modelinin somutlaşmış hali olan KK’leri, yerel düzeyde katılımın yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir.

Türkiye’de yerel yönetişimin kurumsallaşması kapsamında 8 Ekim 2006’da 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere KKI’lerini kurma yetkisi verilmiştir (Belediye Kanunu, 2005). Kurulan KK’lerinin karşılaştığı sorunlar çeşitli çalışmalarda dile getirilmiş olup, bu çalışmalarda öne çıkan temel eleştiri, KK’lerinin bütün ülkeye yayılamaması, halkın bilinç ve katılım düzeyinin düşük kalmasının doğurduğu etkinlik sorunları, ayrıca

¹ 24 Haziran 2018’de yapılan genel seçimler sonrasında yürürlüğe giren Anayasa Değişikliği ile Başbakanlık kaldırılmış, Cumhurbaşkanlığı yürütmenin tek organı olarak kurulmuştur. Başbakanlık İletişim Merkezi de Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi olarak yeniden yapılandırılmıştır (Cumhuriyet, 2018).

uygulamada halen bir etkinlik göstermediği yönündedir (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015).

Yukarıda belirtilen kapsamda “Türkiye’de KK’lerinin Sivil - Siyasal Karakterinin Çözümlemesi” başlıklı bu tezin amacı, kapsamı, sorusu, varsayımları, yöntemi ve elde edilen bulgulara ilişkin genel noktalar aşağıda belirtilmiştir.

Amaç: Tez çalışmasında, yönetim kavramının vurguladığı siyasal karar ve uygulamalara, sivil katılımın merkezine oturan, sivil ve siyasal toplum bağlamında KK’lerinin karakterinin çözümlemesi amaçlanmaktadır.

Kapsam: Yukarıda belirlenen amaç doğrultusunda, tez çerçevesinde şu başlıklar üzerinde durulmuştur. Öncelikle, liberal ideolojinin benimsediği, yerel yönetimlerin ortaya çıkışında “sivil”lik ve demokratiklik savı incelenmiştir. Ardından, yönetime dair uluslararası / ulusal metinlerde yönetimde sivil ve siyasal toplum/ alan ayrımı kavramsal olarak oturtulmaya çalışılmıştır. Sonrasında da Türkiye’de KK’lerinin uygulamasına bakılmıştır. Uygulama aşamasında yasal boyut ile uygulama iki ayrı bölümde incelenmiştir.

Araştırma sorusu: Bu tezde yukarıda belirtilen amaç ve kapsam çerçevesinde belirlenen temel araştırma sorusu şöyledir: “KK’leri sivil toplum – siyasal toplum arasında nerededir?” şeklindedir.

Araştırma yöntemi: Tez çalışmasının ilk bölümünde, yerel yönetimlerin ortaya çıkışı ve demokratik karakteri üzerine temel eserlere bakılarak bir kaynak taraması yapılmıştır. İkinci bölümde yerel yönetim / KK’lerinin kurucu belgeleri olan ilk-el dokümanlar taranmıştır. Üçüncü bölümde ise Türkiye’de KK’lerinin yasal temelini oluşturan düzenlemelere bakılmıştır. Son bölümde ise alan araştırmasına dair bulgu ve değerlendirmeler paylaşılmıştır.

Bu kapsamda, tez çalışmasında kavramsal çerçeve kaynak derleme yönteminden elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. Alan araştırmasında ise yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır.

Alan araştırmasında, 7 KK genel sekreteri ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakat verileri temelinde mevcut durum analizi yapılarak, KK'lerinin kuruluğu, yapısı, işleyişi, çalışma koşulları, mali yapıları, vb araştırılmıştır. Mülakatlarda aşağıda belirtilen başlıklar öne çıkarılmıştır:

- KK'lerinin belediyeler ile ilişkisinin niteliği (organik ve fonksiyonel ve mali ilişkiler, kurumsallaşma, vd)
- KK'lerinin kararlarında “katılım”ın niteliği (sivil toplumun temsili ve kararlara katılımı),

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: SİVİL - SİYASAL TOPLUM İKİLİĞİ VE YEREL YÖNETİMLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

Türkiye’de, modern anlamda yerel yönetimlerin köklü bir geçmişe ve gelişime sahip olduğu ve bu anlamda bir kentleşmenin yaşandığını söylemek güçtür. Zira Türkiye geç dönem sanayileşmeye yönelen bir ülke olması açısından aynı minvalde şehirleşmesini ve modern kent olgusunu da geç şekillendirmiş bir ülkedir. Kentleşmenin geç gelişen bir olgu olması paralelinde kentlerin ve kırsal yerleşim birimlerinin idari ve mali alanlarında yerel halkı doğrudan doğruya etkileyen konularda yönetime katılım sağlamaları, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine veya Tanzimat sonrası sürece rastlamaktadır (Ortaylı, 1995, s. 553).

Yerel yönetimler bağlamında halkın katılımının gelişmesinde tarihsel süreçteki öncelikli ve ilk aşamanın Tanzimat Dönemi olduğu ifade edilebilir. Tanzimat Fermanı özellikle temel hak ve hürriyetler kapsamında geçmişte görülmeyen bazı önemli adımların başlangıcı olması, aynı zamanda halkın siyasal alanda ya da yerel yönetimde karar mekanizmasında varlığının ortaya çıkmasını tetikleyen bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte yerel katılım anlamında belediyeciliğin gelişiminin de pozitif yönlü etkileri olduğu ifade edilebilir. Türkiye’de belediyeciliğin ortaya çıkışı ve gelişimi konusunda Yayla (2002), Türkiye’de kırsal yaşamdan şehir yaşamına geçişin zorunlu hale gelmesini, eski kent yönetim sisteminin ihtiyaçları karşılayamaması, Batılı ülkeler ile kurulan yakın ilişkiler ve etkileşim, iktisadi anlamda yaşanan gelişmeleri temel faktörler olarak sıralamıştır.

Türkiye’de yerel yönetimlerde katılımın gelişmesi Batılı ülkelere göre geç gerçekleşmiş bir durumdur. Batılı demokrasilerde merkezi yönetim karşısında, belirli bölgelerin ve kentlerin yönetsel ve mali alanlarda belli başlı özerklikler kazanması ve kendilerini yönetme konusunda atmış oldukları ilk adımlar, 11. yüzyıldan itibaren Magna Carta ile başlayarak ve aşama aşama gelişerek modern döneme ulaşmıştır (Pounds, 2005, s. xvi).

Batılı ülkelerde yerel yönetimlerin gelişimi, merkezi idarenin yanında merkezi otoritenin bütünlüğünü değil, parçalanmışlığını, elinde tuttuğu gücü tek başına kullanmayı benimsemekten ziyade, merkezi idarenin yönetim gücünü yerel otoritelerle paylaşmayı ve yerel otoriteleri desteklemeyi, bölgesel ve yerel muhalefeti yaşatmayı ve geliştirmeyi amaçlayan bir tarihi süreç yaşamıştır. Türk yerel yönetimlerinin gelişimine ve halkın katılım sürecine bakıldığında ise güçlü bir merkezi otorite olgusu ve bu olguyu devamlı koruma yönündeki etkili düşünce Ortaçağdan itibaren günümüze kadar uzanmıştır. Bu tarihi ve köklü merkezi yönetim geleneği karşısında yerel yönetimlerin gelişimi daha çok idari anlamda zorunluluklar bağlamında ortaya çıkmıştır.

Batılı ülkelerde genel ve yerel yönetim ya da bu bağlamdaki siyasi tarih, siyasi otoritenin birliği ve bütünlüğünden ziyade yönetim erkinin tek bir merkezde toplanmadığı parçalı bir yapıyı yansıtmaktadır. Batıda yerel yönetimler, lokal anlamda muhalefet ya da genel olarak muhalefet olgularıyla yakından ilişkili kurumlar şeklinde gelişirken, Türkiye'nin idari ve siyasi geçmişinde, siyasi-idari otoritenin birliği, bütünlüğü ve merkezci bir güç odağının kendi yönetsel kabiliyet ve erklerini koruma ya da güçlendirmeye yöneldiği ifade edilebilir. Bu durum Batıda gelişen muhalefet yaklaşımına Türkiye'de sıcak yaklaşılmama sorununu doğurmuştur. Bu bağlamda Osmanlı siyasi kültürü, özellikle idari alanda merkezi yönetimi eleştiren ve yerel katılımı destekleyen muhalefet yaklaşımını ve bu minvalde muhalefet kurumunu sistem içerisinde meşru bir organ olarak görmeye soğuk bakmıştır. Bu durum doğal olarak Batı tarzı bir yerel yönetim gelişimini ve halkın katılımını güdük bırakmıştır (Çiçek, 2014, s. 54).

1.1.Yerel Demokrasi ve Tarihsel Açıdan Gelişim Süreci

Yerel demokrasi süreci feodal toplumdaki sanayi topluma geçiş süreci ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sanayi toplumu çerçevesinde evrilen ulus-devletler siyasal nedenler, teknolojik gelişmeler, ideolojik faktörler, gibi bir takım nedenlerin etkisiyle kamu hizmetleri dizgesinde kendi görev alanlarını sürekli olarak genişletmek görevi/sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Devletin görevlerinde meydana gelen bu genişleme bir taraftan yönetimde etkinlik tartışmalarını ortaya çıkarmış diğer taraftan ise ulus devlete doğru giden süreçlerdeki gibi vergi ve temsil ikilemini yerel düzeyde yeni tartışmalara yol açmıştır. Bu

tartışmalar yerel hizmetlerin sağlanmasında etkili olan devlet yönetimi ile yerel halk arasında bulunan mesafelerden kaynaklanmıştır (Yaman & Küçükşen, 2018).

Sanayileşme ile birlikte kırsal kesimlerdeki nüfusun kent merkezlerine göç etmesinden dolayı kentler çok büyük oranlarda bir nüfusa sahip olmaya başlamışlardır. Ortaçağ kentlerinin feodal ya da ulusal ölçekte kırsal kesime oranla nüfus azlığının tam aksine, sanayi kentleri ulusal ölçekte nüfusun belli başlı birkaç merkezde toplanmasına yol açmıştır. Nüfusun çokluğu kent yaşamına ilişkin ortaya çıkan sorunlar sonucunda devlet birçok sorunu gündemine taşımaya mecbur kalmıştır. Bu sorunların çözümünde Avrupa tarihinde bir geleneği de olan kent yönetimlerinin kentsel hayatın düzenlenmesinde rol ve etkinliği artmış ve kamusal yönetim içerisinde yerel yönetimler dizgesi ulus devlet ölçeğinin altında yer almıştır.

Kırsal uygarlığın kişisel bağımlılık- serflik ilişkisi üzerinde yükselen yapısı ticaretin doğası gereği kendisinde barındırdığı özgürlük talebi ile çözülmüştür. Tipik Ortaçağ kenti siyasal özerklik, özerk yasa yapma, vergi koyma yetkisi, pazar hakları ve kendi politikasını belirleme gücüne sahip kentsel kurumlarla donanmış durumdadır ve belediyeciliğin temelleri bu sistem içerisinde gelişmiştir (Toplu, 2000, s. 307)

Ulusal ölçekteki demokrasinin uzantısı olarak yerel demokrasi yeni bir kavram ve değer olarak siyasal tartışmaların konusu olmaktadır. Tarihsel gelişim sürecine bakıldığında demokrasi doğum yeri olarak Eski Yunan için site demokrasisi olarak ortaya çıkmış, ulus ölçeğine ulaşmazdan önce bir komüne ait yönetim biçimi olarak tarihte yerini almıştır. Demokrasinin doğrudan biçimine günümüzün teknik olanakları ile dahi komün dışında rastlamak mümkün değildir. Komünde doğrudan biçimi ile doğan demokrasi temsili demokrasinin temelidir (Ertan, 2003, s. 204-207).

Merkezi devlet ile komün arasında öncelik tartışması olduğu da görülmektedir. Belli bir mekân üzerinde yaşamını sürdüren topluluğun birlikte yaşamaktan kaynaklanan sorunlarını çözümlenmek ve toplu ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulmuş birlik veya örgütlülük olan komün/yerel yönetimin tarihi Eski Yunan'da devletin tarih sahnesine çıkması ile birlikte gerçekleşmiştir (Güler, 1992, s. 25). Bu tanım kapsamında bu iddiayı Sümerlere kadar götürmek mümkündür. Mezopotamya'da kent temeline dayalı olarak

oluşan ve gelişen uygarlığın temel unsurlarına bakıldığında uygarlığın komünden hareketle ortaya çıktığı söylenebilir.

Daha sonraki çağlarda Avrupa tarihine bakıldığında nüfus, toprak parçası, egemenlik, hükümet etme gibi özellikler çerçevesinde tanımlanabilecek olan modern devlet öncesinde yasama, yürütme, yargı erkini ellerinde bulundurma özellikleri ile komünler modern devletin öncüsü/habercisi durumundadırlar (Ertan, 2003, s. 204-210). Komün sistem içerisinde öncü aşamada şekillenen yönetim üzerinde komün çatısı altındaki yaşayanların yönetsel katılımları, komünün iktisadi gelişimi ve çeperinin büyümesine bağlı olarak farklılaşmaya ve çatışma ekseninde dağılmaya başlamıştır. Bu durum komün sistem içerisindeki doğrusal-yönetimsel ilişkiler yerine temsili ya da monarşik sistemlerin kapısının aralanmasını sağlamıştır. Modern dönemde gerek merkezi anlamda, gerekse yerel ölçekteki yönetimsel ilişkileri bir yandan temsili demokrasiyi zorunlu kılan şartları dayatırken, öte yandan yerelde katılımın gerekliliğini ortaya koymaya başlamıştır. Yerel demokrasinin gelişmesi bu kapsamda önem arz eden bir konu olarak algılanmaya başlanmış ve çağdaş siyasal toplumsal sistemlerin en öncelikli yapı taşlarından birisi olmuş ve yerel yönetimlerin önemi konusunda farkındalığın gelişmesine katkı sunmuştur.

Yerel yönetimlerin gelişimi özellikle modernleşme ve sanayi toplumuna geçiş sonrasında ön plana çıkmıştır. Şehirlerin nüfusunun artması, talep edilen hizmetin niteliği ve çeşitliliğindeki artış doğrudan yerel yönetimlere daha fazla önem verilmesini gerekli kılmıştır. 20. Yüzyılda devletin topluma hizmeti efektif şekilde sunması gerekliliği yönetim bilimleri açısından sıklıkla tartışılan ve uygulamada da sürekli olarak gelişim gösteren bir konu olmuştur. Bu durum devletin yurttaşlarına doğrudan hizmet sunduğu yerel yönetimler alanında politika değişimine ve yapısal düzenlemelere gitmesine yol açmıştır. Üniter devlet anlayışının baskın olduğu bu dönemde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi konusu merkezi yönetimin çizdiği sınırları aşmamak kaydıyla gelişim göstermiştir. Bu bakımdan yerel yönetimler daha çok idari anlamda yetkilerinin arttırılması yönüyle gelişme kaydetmiştir. Ancak gerek kıta Avrupası'nda, gerekse de yerel özerklik talebini sıklıkla gündeme getiren etnik farklılığa sahip toplumlarda yerel yönetimler anlayışında siyasi, mali ve idari anlamda tam özerklik arayışları ön plana çıkmaya başlamış, kimi ülkelerde bu talepler çatışmaya yol açarken, bazı ülkelerde ise anayasal düzenlemelerle yumuşak geçiş yaşanmıştır.

Küreselleşmenin ön plana çıkmaya başladığı 1990 sonrası dönemde yerel yönetim anlayışında köklü değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Bu dönemde yerel yönetim olgusu ele alındığında, belirli bir bölgede yaşayan bir topluluğun ya da bireylerin kamusal gereksinimlerini karşılayan ve bu toplulukça kişilerce yönetilen kurumlar anlaşılmaktadır (Akyol, 2012, s. 4). Tekeli'den (1983, s. 3) aktaran Akyol'a (2012, s. 5) göre yerel yönetim kurumlarının varlığı üç temel amacı gerçekleştirmeye yöneliktir. Bu amaçlar özetle;

- Bireylerin (yerel yönetimin bağlı olduğu bölgedeki halkın) temel haklarını kullanma olanağına sahip olmalarını sağlar,
- Bireylerin ve kolektif olarak halkın yönetim anlamında yerel kurumlardan etkinlik bağlamında merkezi idarenin karşılayamadığı gereksinimleri istemesi,
- Demokratik bir yerel yönetimin gerçekleştirilmesi isteği olarak açıklanabilir.

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında demokratik bir yerel yönetim olgusunu tanımlayabilmek için öncelikli ortaya konulması gereken husus geniş kapsamda yerel yönetim tanımıdır. Bu konuda Akdemir (2006, s. 5);

Bir ülkenin sınırları kapsamında çeşitli kırsal veya kentsel alanlarda faaliyet gösteren, bulunduğu bölgede yaşayan halkın mahalli nitelikli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan, karar organları ve bazı durumlarda yürütme organı seçikle iş başına getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelire, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimden bağımsız tüzel kişiliği olan yönetsel birimler olduğunu belirtmektedir.

Bu yönetsel birimler Akyol'un aktardığı üç temel fonksiyon ile demokratik bir yerel katılımı ve etkinlik sürecini gerçekleştirebilecek niteliğe haiz olabilmektedirler. Yerel yönetimler günümüz yönetim sistemleri içerisinde halk ile doğrudan temas kuran özelliği bakımından yerel demokrasinin gelişiminin temel çıkış noktası şeklinde değerlendirilebilir.

1.2.Kentsel Siyaset Olgusu ve Gelişimi

Siyaset ile kentler arasında çok eskilere uzanan ilişki bağı bulunmaktadır. Medeniyetin varlığından bu yana insanların birlikte yaşadıkları ilk kent merkezlerin özellikleri, çevresi ile ekonomik ve sosyal ilişkilere girilebilen, kültürel yerleşimler olmasıdır. Bu özellikler diğer ilişki türlerini ortaya çıkarmış kentler siyasal merkezlere dönüşmüşlerdir. Bu durum ileriki süreçlerde daha da genişleyerek siyasal yapılara öncülük

etmiştir. Eski Yunan siyasal deneyimlerinde kent uzun süre hem bağımsız birim olarak kalmış, hem de kentsel siyasetin ilk ve uzun sürede görülmüş mekânlar olmuştur. Ancak çağdaş anlamda bahsettiğimiz kentsel siyaset olgusu, devlet olgusu içerisinde bir birim olarak kentin farklılığı ve bunun siyasetin bir konusu olmasıdır (Niray, 2002). Kentsel siyasetin siyasal olanın kentsel yaşamdaki yansımaları olarak değerlendirilebileceği gibi, kentsel anlamda ortaya çıkan sosyolojik gelişmelerin siyasal alandaki yansımaları şeklinde de bir değerlendirmede bulunulabilir.

Bu bağlamda Ortaçağ Avrupasında İtalyan kent devletlerini ya da Hansa Ligi kent devletlerini ele almak ve bunlara özgü olarak söylenen Alman deyişi ve aynı zamanda yasası olan “*kent havası insanı özgür kılar-stadtluft macht frei*” hatırlamak mümkündür (Keleş, 2012, s. 102; Bergen, 2015). Burada kent olgusu kent dışı yaşam alanlarında yaşayan toplumlardan farklı bir niteliğe ve bu niteliğin insanların duygu ve fikirleri üzerinde oluşturduğu olumlu etkilere dikkat çekmektedir. Ancak bu yaklaşım sosyolojik boyutta bir perspektif sunarken, yasal zeminde ise prenslerle burjuvalar arasındaki anlaşmadan ortaya çıkmış olan ve psikoposları/din görevlilerini kent yönetim sisteminde devre dışı bırakan bir hukuksal düzenlemeyi ifade etmektedir (Dilcher, 1972, s. 127-128). İnsanları özgür kılan ve bu kentlerin taşıdığı özellikler feodal düzen dışına çıkan sosyal ve ekonomik ilişkiler düzeninin varlığından hukuksal anlamda yurttaşlıktan gelen hakların varlığından gelmektedir.

Avrupa’da Ortaçağın sona ermesiyle birlikte geleneksel düzenden çok daha farklı ve yeni olan sosyo-ekonomik ve sosyo-politik bir düzen içerisindeki yerel yönetimle ilişkili kavramlar yeniden ele alınmaya başlanmış ve bu durum kentsel siyaset olgusuna modern yaklaşımın gelişimini doğurmuştur. Böylelikle modern kentsel siyaset tanımı geleneksel tanımından ayrılarak günümüz tanımlamalarına doğru evrilmeye başlamıştır.

Kentsel siyasetin tanımı üzerine ortaya konulan kavramsal perspektiflere geçilmeden önce Keleş’in (1999, s. 119) yerel siyaset-kentsel siyaset ilişkisini ortaya koyarken bu iki kavram arasındaki ilişki hususunda ortaya koyduğu yaklaşıma değinmek gerekmektedir. Keleş (1999, s. 119) yerel siyaseti merkezi siyasetin haricinde kalan diğer politik pratikler bağlamında değerlendirirken, kentsel siyaseti yerel siyasetin bir bileşeni olarak nitelendirmektedir.

Kentsel siyaset ve yerel siyaset ilişkisi bağlamında Keleş'in ortaya koyduğu yaklaşım göstermektedir ki, kentsel siyaset, yerel siyasetin mekânsâllarını bildirmekte ve birbirleriyle ilişkili kavramlar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda kentsel siyasetin tanımı üzerine ortaya konulan yaklaşımlarda dar ve geniş perspektif ön plana çıkmaktadır (Keleş, 2012, s. 131). Dar anlamda kentsel siyaset kavramı konusunda Tosun (2013, s. 23), yerel ölçekte yerele ilişkin konularda alınan kararlarla ilgili süreçleri ve bu kapsamdaki konular üzerinde etki oluşturan tüm faktörleri kapsadığını ifade etmektedir. Geniş anlamda kentsel siyaset olgusu ise dar anlamda belirtilen spesifik durumdan ziyade kentleşmeyi ve yerel kurumları etkileyen her tür faaliyet ve politikaları kapsamaktadır (Keleş, 2012, s. 131-132; Tosun, 2013, s. 23-24).

Kentsel siyaset olgusu konusunda Tosun (2013, s. 23-24) yukarıda belirtilen geniş anlamda kentsel siyasetin tanımsal yaklaşımına ek olarak; *“Bu kapsamda yerel yönetimlerle merkezi yönetim kuruluşları arasındaki ilişkiler, yerel seçimler, yerel kurumlar ile devlet arasında olan uyumsuzluklar, yerel odakların siyasal erki kullanmak istemeleri, yerel yönetimin mali bunalımları, kentteki sivil toplum hareketleri, kentlerin planlı gelişmesi ve yenilenmesine ilişkin siyasal sorunlar, çevre sorunları”* gibi belirli hususları vurgulamakta ve bunların kentsel siyasetin ajandasında yer alabileceğine işaret etmektedir.

Kentsel siyaset kuramcıları arasında önemli bir isim olan ve 1970'lerde ortaya koyduğu “yeni kent sosyolojisi” yaklaşımı ile kent sosyolojisini özellikle kentsel siyaset bağlamında değerlendiren Manuel Castells (Hutchison, 2010, s. 114-115), kentin kolektif tüketim merkezi olduğunu, kolektif tüketimin ise devlet tarafından inşa edildiğini, bu bağlamda konut, sağlık, ulaşım, taşıma gibi kamu hizmetlerinin sunulduğu ve sermayenin varlığını sürdürebileceği bir mekan olarak şekillendirildiği alan şeklinde nitelendirmektedir (Bıçkılı, 2006, s. 20). Kent sosyolojisi üzerine önemli kuramcılardan bir diğeri ise öncü sosyologlardan olan Max Weber'dir. Weber kent olgusunu politik ve idari bir kavram ekseninde tanımlamıştır. Bu bağlamda Weber (2010, s. 97-98) bir yandan kentin iktisadi birlik olgusuna vurgu yapmakta, öte yandan bu iktisadi birliğin belirli normlarla şekillendirilmesiyle gelişen politik birlik durumuna da önem atfetmektedir.

Batı'da geliştirilen toplumsal ve siyasal düşünce sistemlerinde, kentin dualist bir fonksiyonu olduğu görülmektedir. Bu kapsamda kent bir yandan, insanların özgürlüklerini

yükselten ve “kasabalılıktan ya da köylülükten” “şehirliliğe” kanalize eden bir mekan bileşeni olarak algılanmış, öte yandan, kent yoksulluğu yükselten, toplumsal çözülmeye (*disorganization*) ve siyasal patlamalara (*disruption*) yol açan olumsuz gelişmelerin kaynağı şeklinde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte işçi sınıfı hareketi üzerinde kentleşmenin, ya da kent nüfusunun artmasının etkileri de kent sosyolojisi ve siyaseti bağlamında önem arz eden bir konu olarak görülebilir (Keleş, 2000: 112). Neo-anarşist kuramcılardan olan ve ekoloji kuramının öncülerinden Murray Bookchin (1999; 1996) ise kenti bir eko-topluluk olarak nitelendirmektedir. Özellikle günümüz kıta Avrupasında *-her ne kadar Bookchin'in tahayyül ettiği radikal demokrasi ya da eko-anarşist tutumunu sergilemeseler de-* Yeşiller Hareketi ve Partileri bu kapsamda kent ve ekoloji ilişkisinin kentsel siyaset anlamında makro ölçekli bir yansıması şeklinde değerlendirilebilir.

Kıta Avrupası ya da gelişmiş ülkelerde kentsel siyaset olgusu aynı nitelikte, gelişmekte olan ülkelerde görülmemektedir. Bu durum gelişmekte olan ülkelerde şehirleşme olgusunun ve bununla birlikte kent sosyolojisinin belirli bir politik düzlemde köklü bir geçmişe sahip olmamasından kaynaklanmaktadır. Kentsel siyasetin gelişmekte olan ülkelerdeki olgunlaşma süreci benzer şekilde yerel yönetimler anlamında da kendisini göstermekte ve bu iç içe olan iki olgunun sağlıklı bir zemine oturmamış olması, gelişmekte olan ülkelerde yerel demokrasi olgusunda köklü bir zeminin olmayışını da doğurmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda otoriter yönetimlerin var olması ya da yarı demokrasiden tam demokrasiye geçiş noktasında dönem dönem ciddi krizler yaşanması ve otoriter eğilimlerdeki yükselişler, yerel ihtiyaçlar, yerel sorunlar ve yerel politikalara yerel siyaset tarafından değil de merkez siyaset tarafından bakılması sorununu doğurmakta, güçlü merkezi yönetim eğiliminin ön plana çıkmasına yol açmaktadır (Hague & Harrop, 2001, s. 27-29).

Her ne kadar gelişmiş ülkelerdeki kentsel siyaset yaklaşımı ile aynı ölçüde olmasa da, gelişmekte olan ülkelerde de belirli yerel zorunluklara bağlı olarak kentsel siyasetin önem arz eden yönleri bulunmaktadır. Bu konuda önemli örneklerden birisi de Türkiye'dir. Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, merkezi yönetim geleneğini halen güçlü şekilde sürdürmektedir. Bu bağlamda Türkiye ve benzer nitelikteki ülkelerde kentsel siyaset ve kentlerle ilgili konular bu ülkelerin en önemli gündemlerinin bir parçasıdır. Özellikle

yerel seçimler merkezi yönetimin şekillenmesinde kritik bir rol üstlenmekte, bu durum merkezi yönetimin yerel siyaseti dikkate alması zorunluluğunu doğurmaktadır. Siyasal boyutun yanında, kentin modern sorunları bağlamında, hızlı ve dengesiz kentleşme, çevre sorunları, kentleşmenin yol açtığı ekonomik ve politik sorunlar, kentleşme süreçlerinin meydana getirdiği bölgeler arası eşitsizlikler ve yeni kentli grupların ya da gettolaşmaların yarattığı siyasal-toplumsal istikrarsızlıklar kentsel siyaseti geliştirmekte olan ülkeler için önemli kılmalıdır.

Kentsel siyaset olgusunun gelişimi özellikle ulus-devletin post-modern dönemde işlevselliği konusundaki eksiklikleri ile birlikte değerlendirildiğinde bu kavramın daha sağlıklı anlaşılması sağlanabilir. Küreselleşme ile birlikte bilgi ve iletişim teknolojileri ile bireye doğrudan erişimin çok daha kolay olması, devlet gücünün fonksiyon alanlarında önemli bir erimeye yol açmıştır. Bireyin kendisini etkileyen gelişmeler üzerinde etki oluşturabilme ve iradesini doğrudan yansıtma isteği, mevcut iletişim teknolojileri ve teknik gelişmeler sayesinde daha öncelikli bir konu haline gelmiştir. Bu durum modern devletin temel pratiği olan ulus-devlet olgusunun yeniden ele alınmasını ve bireyin siyasal katılımı konusunda oluşturduğu engellerin nasıl kaldırılacağı sorusu üzerine durulmasını gerekli kılmıştır. Bir yandan küreselleşme ile mekânın evrensel anlamda küçülmesi, öte yandan mikro ölçekte çok parçalı yönetsel yapıların-idarelerin gündeme gelmesi yerelliğin daha fazla değer taşımalarını sağlamıştır. Günümüzde gerek Avrupa ülkelerinde, gerekse diğer kıta devletlerinde yerel siyaset bağlamında sıklıkla tartışılan konuların başında özerklik konusu gelmektedir. Bu durum sadece yerel siyaset ve özerklik açısından değil, aynı zamanda, kentsel siyaset kapsamında da farklı tartışma alanlarının oluşmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda Koçak'a göre (2009, s. 134)

“Ulus devletler, içinde bulunduğumuz küreselleşme ve yerelleşme çağında egemenliklerini uluslar üstü, bölgesel ve kentsel güç odakları ile paylaşmak durumunda kalmaktadırlar. Küreselleşme eğilimi geleneksel yönetim anlayışlarını, uluslararası yapıları ve bunların işleyişini hızla dönüştürmektedir. Yerelleşme süreci ise küreselleşme eğiliminin dikte ettiği tekdüze ve merkezîyetçi anlayışları yeniden üreterek ve birbirine eklemleyerek daha insani ve yaşanabilir bir dünyanın oluşmasına katkı sağlamaktadır”

Yukarıda belirtilen hususlar ekseninde yerel siyaset ve kentsel siyaset olgularının pratik yansımalarına bakılması konunun somutlaştırılmasına katkı sunacaktır. Bu anlamda yerel siyaset ve kentsel siyasetin önem taşıyan araçlarından birisi olan KK'leri olgusunun kavramsal boyutunun değerlendirilmesi, yerel yönetim kurumları, yerel siyasetin geleneksel araçlarının yanında kentsel siyaset bakımından konuya daha geniş kapsamda bakılmasına yardımcı olacaktır.

1.3.Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı: Sivil Toplumdan Siyasal Topluma

Yerel yönetim, ulus altı yönetim birimleri olarak yerel topluluklarının kendi kendini yönetimini anlatmak için kullanılmaktadır. Yerel yönetimler neredeyse tüm ülkelerde mevcut olmakla birlikte, yönetim biçimleri ülkelerin yönetim sistemlerine göre değişmektedir. Yerel yönetimler köy, kasaba, kent ve bölge ölçeğinde olabildiği gibi, kentsel ve kırsal olarak da farklılaşmaktadır. Tüm bu farklılıklar içerisinde yerel siyaset üzerinden yerel yönetimlerde halkın katılımının sağlanabileceği alanlar oluşabilmekte ve demokratik katılım için uygun zeminler şekillenmektedir. Yerel yönetimler konusunda Mill ve Tocqueville'nin "demokrasinin okulu" yaklaşımı ve analogisi yerel yönetimlerin bu alandaki önemini ortaya koyan bir tespit olarak değerlendirilebilir (Kaypak, 2012a, s. 42). Ayrıca Tocqueville yerel nitelikli işlerin mutlaka yerel halk tarafından yapılması gerektiğini ve bunun son derece olağan ve insani bir durum olduğunu belirtmiş, bununla birlikte yerel siyasetin bir bileşeni olarak kent meclisi ya da toplantılarının lokal ölçekte halkın demokratik katılımı ve özgürlüğü açısından önemli bir unsur olduğunu, halka demokratik katılım ve özgürlüğün pratiğini nasıl yaşayacaklarını öğreten bir niteliğe sahip bulunduğunu ifade etmektedir (Yıldırım, 1990, s. 121-122). Bu yaklaşımlar minvalinde mutlak merkezîyetçi yönetimlerin toplumsal gelişim ve demokratik katılım açısından sınırlayıcı etkiye sahip olduğunu, yerel yönetim birimlerinin gelişmesinin ise tam tersi-pozitif yönde gelişmelere katkı sunacağını göstermektedir.

Yerel yönetimlerin Kıta Avrupası'ndaki tarihsel gelişimi sivil toplum bilinci ile paralel olarak şekillenmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin demokratik bir kurum sistemi olarak gelişmesi Avrupa'da uzun ve meşakkatli bir süreç olarak da nitelendirilmektedir. Demokrasinin gelişiminde en temel aşamalardan birisi olarak yerel yönetimlerin mekânsal uzamı aynı zamanda Avrupa'da güç mücadelelerinin de ana merkezi olarak görülebilir

(Kaypak, 2012b, s. 178; Kaypak, 2012a). Avrupa’da feodal beyliklerin 2. Yüzyıldan 12. Yüzyıla kadar yerelde oluşturduğu yerel ölçekteki güç konsolidasyonu, bu alanlarda kentsel gelişimin önünde önemli bir engel olurken, 12. Yüzyıl sonrasında feodalizmin çözülmeye başlamasıyla beraber bu durum tedricen ortadan kalkmaya başlamış ve serbest kentlerin oluşum sürecine geçilmiştir. Bu geçiş ile birlikte Avrupa’daki kent sosyolojisinin temelleri atılmaya başlamış ve yerel yönetim sistemleri gelişmiştir (Kaypak, 2012a).

Serbest kentlerde ya da kent devletlerinde yerel yönetim işlevleriyle merkezi yönetim işlevlerinin özdeşliği söz konusudur. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte kent üstü mekanlarda devlet kurulurken yerel yönetim işlevlerinden merkezi yönetim işlevlerinin farklılaşarak merkezi devletin güçlendirilmesi oldukça uzun dönem içinde gerçekleşmiştir.

Kıta Avrupası’nda yaşanan yerel yönetim bağlamındaki gelişmeler aynı zamanda sivil toplum bilincinin gelişmesi bağlamında da değerlendirilebilir. Sivil toplumun temel kaynağını Kaypak ve Bimay (2017), 12. Yüzyıl ve 19. Yüzyıl arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelere bağlı şekilde ortaya çıkan bir olgu şeklinde nitelendirmişlerdir. Akbal ve Karasoy (2015, s. 353) ise özellikle 17. Yüzyılla birlikte yaşanan sosyal ve siyasal gelişmelerin sivil toplum olgusunun gelişmesine katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Kıta Avrupa’sında şekillenen sivil toplumun gelişimi de belirli aşamalardan oluşmaktadır. Sivil toplumun gelişimi konusunda üç aşamalı bir sürecin yaşandığı belirtilmekte olup, bu aşamalar (Kaypak & Bimay, 2017);

- Devlet-sivil toplum birlikteliği,
- Devlet-sivil toplum düalizmi,
- Devlet-sivil toplum karşıtlığı şeklinde nitelendirilmiştir.

Sivil toplum bilincinin gelişmesi yukarıda belirtilen aşamalar kapsamında şekillenirken, bu kapsamda siyasal ve yönetsel alanda da sivil toplumun önemli etkileri olmuştur. Özellikle yerel yönetimlerin gelişmesi ve yerel yönetimler ya da yerel siyasetin şekillenmesinde sivil toplumun halkın katılımı boyutunda pozitif yönde etkileri olmuştur. Bu bağlamda sivil toplum bilincinin ve kurumsallaşmasının geliştiği lokal bölgelerde (ki bu durum makro ölçekte ulus sathında da düşünülebilir) yerel siyaset ve katılım arasında

pozitif yönde bir anlamlı ilişkinin olduğu literatürde üzerinde durulan konulardan birisi olarak nitelendirilebilir (Hıdır, 2015; Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015).

1.4.Günümüzde Demokrasi Sorunsalı: Siyasal Katılmadan Sivil Katılıma- Yerel Yönetimler

Çağımızda siyaset kurumunun ve modern siyasal yapılanmanın en önemli sorunu, bir meşrulaştırma tarzı olarak siyasal katılma ve onu gerçekleştirme biçimleridir. İlk çağlarda meşrulaştırma araçlarında din ve inançlar hakim olurken, yakın çağlar da ise ideolojiler hakim olmuştur. Modern öncesi siyasal anlayışlara bakıldığında ise siyasal erk yurttaşların vergi vermesi, askerlik yapması gibi katkıları ile oluşmuş olsa da, yönetenler bakımından yukarıda belirtildiği gibi başka gerekçelerle kazanılmış hak durumundadır. Bu bakımdan iktidarların oluşması, kullanılması ve el değiştirilmesi gibi durumlar da yönetilenlerin bir katılımından bahsetmek söz konusu değildir. Modern dönemlerde ise durum siyasal iktidar yurttaşların katkıları ile oluşmuştur. Bu nedenle her aşamada yurttaşların etkinliği gerekli olmakla beraber bunu siyasal literatürdeki karşılığı katılımdır (Aydın, 2011, s. 171-172).

Katılım, toplumsal hayat içerisinde yurttaşların, toplumsal yönetim sürecinde aktif ve pasif olarak katkılarını ortaya koyması, kamu politikalarının oluşturulması ya da uygulanmasına katılma eylemidir (Demir O. , 2008, s. 44). Diğer bir ifadeyle yönetilenlere yönetimin işleyişinde bulunma imkanı veren bütün etkiler katılım olarak ifade edilir. Yönetilenlerin yürütme ve denetim organları ile kaynaşmadan yönetim hizmetlerini yerine getirmede yer almalarını sağlayan karşılıklı etki ifade edilmektedir. Bu sadece bir fikir bildirme değil, yerine getirme söz konusudur. Ancak karar yetkisinin yöneticilerin elinde kalması nedeniyle tam bir kaynaşma gerçekleşmemektedir.

Siyasal katılmada bireyin durumu sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişkenlere bağlı şekillenmektedir. Katılımın aynı zamanda hukuki boyut açısından bireye sunduğu imkanlar ve kısıtlılıklar söz konusudur. Çukurçayır (2009, s. 68), siyasal katılımı bir davranış kalıbı olarak yukarıda belirtilen değişkenlere göre ele almakta ve kavramı şu şekilde açıklamaktadır;

Siyasal katılma davranışı sosyo-ekonomik düzen, siyasal sosyalizasyon süreçleri, hükümet yapıları ve küresel sistemle eklemlenme sorunlarına bağlı olarak farklı boyutlar kazanabilir. Kendine yeten bireylerin olduğu toplumlarda, siyasal katılma davranışı tamamen bireyin kendi iradesine bağlı olarak gerçekleşirken; geleneksel ve feodal toplumsal alışkanlıkları sürdüren toplumlarda bireyin iradesinin toplumsal gruplar ve liderler tarafından yönlendirilmesi söz konusu olabilir. Siyasal katılma, aynı zamanda bireyin doğuştan sahip olduğu nitelikler ve sonra da kazanmış olduğu özelliklere göre değişebilir. Sosyal alışkanlığın yüksek olduğu toplumlarda, siyasal katılma düzeyi yüksek olduğu gibi; iradi (özerk) katılma oranı da yüksektir.

Yerel alanda siyasal katılma 2000'li yıllar da tek seçenekli ve periyodik bir davranış olmaktan çıkmış ve bilgi otoyolları, mobil teknolojiler ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirme aşamasına gelmiştir. Bu olanaklar siyasal katılma davranışının 7 gün 24 saat gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Yeniçağ, yeni siyaset, yeni toplum ve yeni yurttaşlık olarak özetlenebilecek bu gelişmeler siyasal sistemin alışılmış kalıplarını da devre dışı bırakmaktadır. Siyasal katılma için günümüzde seçimler tek seçenek olmaktan çıkmıştır. Yurttaş girişimleri, sivil toplum kuruluşları, farklı toplumsal kesimleri referans alan kurallar, çalışma atölyeleri, planlama birimleri, toplumcu örgütlenme (*community organising*), gönüllülük (*voluntarism*) mekanizmaları, çevreci hareketler, telefon, dilekçe, KK'leri, YG 21 uygulamaları (Yıldırım A. , 2014, s. 89), yerel referandum uygulamaları mobil ağlar e-demokrasi uygulamalarının yaygınlığı sosyal medyada çeşitlilik patlaması, yönetim mekanizmaları ile siyasal katılma davranışı günün her saatinde ve yaşamın bütün pratiklerinde uygulanabilir, gerçekleştirilebilir bir noktaya gelmiştir (Çukurçayır, 2009).

Kent ve birey arasındaki ilişkinin farklı boyutlarından olan ve bireyin yerel siyasete katılımında önem arz eden hususlardan birisi de yönetim transferi ve bu bağlamda yurttaş bilgilendirme sistemleridir. Vatandaşın kamu kurumları ve özellikle yerel yönetimlerce etkin şekilde bilgilendirilmesi, birey ve halk üzerinde farkındalık etkisi oluşturmakta ve bu bağlamda pozitif yönde bir siyasal-yerel katılım etkileşimi doğmaktadır. Son dönemlerde (2006'dan itibaren) bölgesel kalkınma ajanslarının (25 adet) yaygınlaşması ve diğer yeni yönetim modellerinin baskın bir rol oynaması; Avrupa ve ABD merkezli politikaların, "yönetim transferi" adı altında gelişmekte olan ülkeler tarafından da benimsendiğini vurgulamak gerekir. Örneğin, Türkçe'de Tek Durak Ofis (*One Stop Shop*) olarak ifade edilen bürolar, Yurttaş Bilgilendirme Merkezleri (*Center for Citizens Information*), web

sayfaları, çağrı merkezleri (*callcenters*) gibi yeni yönetim mekanizmalarının birçok ülkede yaygınlaştığı belirtilebilir (European Commission, 2015). Belirli gelişmiş ülkeler yurttaşların yerel karar mekanizmalarıyla daha kolay etkileşime geçebilmeleri için yapısal düzenlemeleri sürekli gerçekleştirmektedir. Örneğin, Kanada’da halkın meclis toplantılarına, planlama çalışmalarına ve kenti ilgilendiren önemli kararlara katılabilmeleri için gerekli düzenlemeler mevcut olduğu gibi, belediye meclisi üyeleri ile de görüşebilmeleri için gereken altyapı hazırlanmıştır.

1.5. Yerel Yönetişim ve Kentsel Katılım

Yerel yönetim konusunda geleneksel akım, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kitle iletişim ya da bilgi teknolojileri alanlarındaki gelişmeler bağlamında yeni bir sürece ve dönüşüme girmiştir. Bu yeni süreçte klasik yerel yönetim ya da makro ölçekte yönetim anlayışında önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Bu değişimler çok faktörlü daha kompleks bir yapısal yönetim sistemlerine geçişi zorunlu kılmıştır. Yönetim olgusundan yönetişim olgusuna geçiş aslında geleneksel-modern yönetim anlayışından postmodern yönetim anlayışına geçiş şeklinde de değerlendirilebilir. Bu değişim süreci hakkında Çukurçayır, Eroğlu ve Sağır’ın değerlendirmesi şu şekildedir (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015);

Geleneksel yerel yönetimin yeni aktörlerin katılımıyla daha kompleks bir yönetişim yapısına dönüşmesi, artık yalnızca bir kurumsal yaklaşım olmaktan çıkmıştır. Bu kuram ve düşünceler dünyanın her yerinde uygulamaya dönüştürülmüş ve dönüştürülmektedir. İşsizlik, sağlık, suçla mücadele ve topluluk inşası gibi çabaları artık sınırları aşmıştır. Bu tür çabalar mahalle, belde, kent, ülke ve dünya çapında önemli gelişmeler ve yapılanmalara dönüşmektedir.

Yönetim mekanlarında yaşanan bu değişim ve dönüşüme bağlı olarak yerel siyasetin geleneksel mekanizmalarını ya da sistemini sürdürmesi olanaksız hale gelmiştir. Bu yeni yaklaşım veya yönetimin adı “ortaklaşa” yönetim ya da yönetişimdir. Kavramın özünde yeni ilişkiler ve bağlantılar tesis etmektedir. Yönetişim, yerel siyasetin katılımcı boyutu, katılım süreçlerini ilgilendiren ve meşrutiyeti açısından en önemli kavramlardan birisidir (Sobacı, 2007).

Yönetişim kavramı literatürde 1990'lı yıllardan beri yoğun bir biçimde tartışılmış ve oldukça geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Toplumunu etkinleştirerek bütün sektörlerde etkin duruma getirebilmek yönetim modelinin temel felsefesidir. Devleti ve merkezi yönetimi yalnızca “yönlendirici” bir konumda bırakan, buna karşılık özel sektör, sivil toplum, yerel yönetim ve gerektiğinde uluslararası kuruluşları etkinleştiren bir model önerisidir. Yönetişim yaklaşımının yalnızca bu boyutlardan söz etmek elbette oldukça sınırlandırıcı bir tutum olacaktır. Modelin en önemli katkılarından birisi de, önerilen mekanizmalara siyasetin ve siyasetçinin “meşruiyet”ini sağlamaya yönelik çabalar öngörmesidir. Sürekli bir değişim içerisinde olan toplumsalın bu doğrultuda değişen bir siyasal yapılanmayı gerektirmesi de bu öngörülere dâhildir (Tekeli, 2004, s. 23).

Yönetişim genelde ve özelde bir anlamda “yeni bir toplumsal işbölümü” meydana getirmektedir. Bu işbölümü sürecinde belirleyici tek “özne” olarak devletin egemenliğini sürdürmek yerine, toplumsal sorunların çözümünde var olan yerel, ulusal ve uluslararası aktörleri de sisteme dahil etme arayışı söz konusudur. Yönetişim, yerel alanda kentsel hizmetlerin görülme biçimini de değiştiren, alternatifler ortaya çıkaran bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım bağlamında yerel yönetim konusunda Göymen (2010, s. 90-91) kentlerde yaşayan bireylerin siyasal, sosyal ya da idari konulardaki tercihlerinde daha duyarlı olduğunu ve bu bağlamda bir sosyal yapının ortaya çıkma olanağının doğduğunu belirtmiştir.

Yönetişim olgusunun ortaya çıkışında Avrupa Birliğinin ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu ifade edilebilir. Özellikle 1990 sonrasında Birlik yönetim sistemleri üzerine bir yandan akademik çalışmaları dikkate alarak, öte yandan uygulamada yönetim olgusunun pratikleşmesine yönelik adımlar atarak bu alanda öncü rol oynamaya çalışmıştır. Avrupa Birliği'nce 2001 yılında yayınlanan “Avrupa'da Yönetişim: Beyaz Kitap” isimli rapor Birlik yapılarının/kurumlarının şeffaflık, hesap verilebilirlik, etkinlik, katılım ve anlaşılabilirlik gibi temel yönetim prensiplerine bağlı hareket etmeleri ve bu minvalde yönetilmeleri gerektiğine vurgu yapmıştır (Uçar, 2014, s. 120).

Yönetişim alanında yaşanan gelişmeler, tartışmalar ve yönetim ilkelerinin geleneksel yönetim üzerindeki etkileri, bütün dünyada ulusal ve yerel siyasetin “işleyiş tarzını” değiştirmiştir ve değişim hali hazırda devam etmektedir. Bu değişimin temelinde

küreselleşme ekseninde dünyada yönetim anlayışı ve değerlerinin değişmesi yatmaktadır. Bununla birlikte asıl değişimin kaynağı birey ve yurttaş olarak görülebilir. Bireyin değişimi tabandan tavana doğru ve yatay ekseninde hiyerarşik ve heterarşik bir değişimi zorunlu kılmıştır. Birey yurttaş olarak artık “tek kimlikli” ve ulusal bir “aidiyet” olmaktan çıkmış küresel ilişkiler ağında bir üye haline gelmiştir. Yurttaşın bu konum değişimi büyük ölçüde iletişim teknolojilerine bağlı küresel etkileşimlerden kaynaklanmaktadır (Göymen, 2000, s. 6). Bu gelişmeler küresel alandaki bütün gelişmeleri, yurttaşların izleyip değerlendirebildiği ve kendi yöntemlerinin de açık, şeffaf, saydam bir yapı izlemelerini beklemektedir.

1992'deki Birleşmiş Milletlerin Rio toplantısında da “Gündem 21” adı altında dünyanın gündemini belirleyecek bir yönetim modeli ortaya çıkarmış; 21. Yüzyıl dünyasının küresel ve yerel gündeminin yönetişimci bir anlayışla belirlenmesi gereği ve ilkeleri ortaya konmuştur. Çok aktörlülük HABITAT toplantılarıyla da ayrıca pekiştirilmiştir (Toprak, 2000, s. 41-42). “Çok aktörlü” bir yönetim mekanizması öngören yönetişim yaklaşımı özellikle yerel alanda hesap verebilir, katılımcı, eşitlikçi ve meşru yönetim sistemlerinin kurulabilmesi açısından önemli katkılar sağlayabilecektir. YG 21’le Birleşmiş Milletler, 21. Yüzyılın gündemini oluşturan sorumlulukların yürütülmesi görevini yerel yönetimlere vermiş ve özellikle katılımcı uygulamaların yapılmasına dikkat çekmiştir (Özer, 2005, s. 365).

Kentlerdeki etkin grupların rollerinin güçlendirilmesi, kentsel kalkınmanın ortak akıl ve kolektif bir biçimde gerçekleştirilmesi ve politikacıların bütün konularda toplumsal gruplarla birlikte hareket etmesi ön görülmüştür. Bu gruplardan özellikle kadınları, gençlerin ve çocukların kendilerini ilgilendiren politika süreçlerine katılmalarının vurgulanması uygulamalara önemli bir biçimde yansımıştır. 1992 Rio zirvesinden sonra 1994’de Aalborg zirvesi gerçekleştirilmiş ve Avrupa Birliği ülkelerinin YG 21 uygulamalarını nasıl icra edecekleriyle ilgili stratejiler geliştirilmiştir (Emrealp, 2005, s. 46).

Kentin gelişmesi bakımından ekonominin ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Özellikle yerelleşme ile birlikte salt merkezi ekonomiye bağımlılığın yeterli görülmediği, yerel ekonomisi güçlü bölgelerin yerel ölçekte çok boyutlu gelişimlere daha açık olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yerel ekonomi yönetimi açısından ve yerel

ekonomik kalkınma açısından da yönetimden çok önemli beklentiler mevcuttur. Yerel sivil ağların (*networks*) yoğunluğu ve gücü, yerel alanda içsel faktörlerin birlikteliğiyle ve ortak amaçlara yönlendirilmesiyle zenginlik ve gelişme üreten bir sistem ortaya çıkaracaktır (Magnaghi, 2005, s. 164).

Yönetişim modeli, demokratikleşme ve siyasal katılım yoluyla kolektif bir ekonomik kalkınmanın başarılacağı düşüncesini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yönetim; yolsuzlukları katılımcı yöntemlerle önlemek, gelir dağılımını adil bir şekilde paylaşılmasını sağlamak için oldukça önemli özellikleri içerisinde bulunan bir model olarak da değerlendirilmektedir. Katılımcı yerel yönetim, şeffaflık ve saydamlığı temel alan yönetim mekanizmalarıyla güçlendirilmektedir.

Yerel düzeyde yönetişimin göstergeleri konusunda kurumlar ve yazarların yaklaşımlarında farklılık olmakla birlikte genellikle özet olarak şu sorular etrafında cevaplar arandığı belirtilebilir (UN-HSP, 2004);

- Yerel yönetim “hesap verebilirlik” ilkesine göre yapılanmış mıdır?
- “Bağımsız denetim” oluşturulmuş mudur?
- Yerel yönetim birimlerinin toplantıları -yasaların belirlediği istisnalar hariç- kamuya açık mıdır?
- Yerel yönetim kuruluşu “Ombudsman” veya benzeri bir mekanizmaya sahip midir?
- Yerel yönetim biriminin bütçe, sözleşme ve ihalelerine kolayca ulaşılabilir mi?
- Seçimle gelen yöneticiler gelirleri konusunda kamuoyuna bilgi sunuyorlar mı?
- Bağışlar ve ağırlamalar konusunda ilgili kesimler bilgilendiriliyor mu?

Görüldüğü üzere bu göstergeler genel olarak hesap verebilirlik ve bu ilkeyi güçlendiren mekanizmalar üzerine kurgulanmış görülmektedir. Bunlara ilave olarak yönetim yaklaşımı belediyeler için “etik çerçeve” içerisinde nelerin olması gerektiğini de

farklı göstergelerle ortaya koymaktadır (UN-HSP, 2004).

- Belediyenin üst yönetimi için “yönetim kodları” geliştirilmiş midir?
- Bu kodların etkinliği değerlendirilmiş ve üzerinde düşünülmüş müdür?
- Belediye içinde bağımsız bir “şikayet bürosu” bulunmakta mıdır?
- Etkin ve saygın bir niteliğe sahip midir?
- Farklı yerel yönetim birimlerinin entegrasyonunu test eden bir “eşgüdüm merkezi” oluşturulmuş mudur?
- Toplum belediye bütçesinin “önceliklerinin belirlenmesi konusunda söz sahibi midir?
- Belediye yatırımlarını “rekabetçi” süreçlere tabi tutabiliyor mu?
- Belediyenin hesapları bağımsız denetim organları tarafından sürekli denetlenmekte midir?
- Denetimle ilgili süreçler gözden geçirilmekte ve geliştirilmekte midir?
- Denetim sonuçları zamanında ve açıkça kamuoyu ile paylaşılabilen midir?

Bu sorularda da görüldüğü üzere yerel yönetimler yapısal ve işlevsel olarak açıklık, hesap verebilirlik, her evresinde denetime tabi tutulmuş kurumsal yapılar gibi önemli niteliklerle geleceği karşılayabilecek kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Çağdaş demokrasilerde yerel yönetimlerin ve siyasetin meşruiyetini sağlayacak en önemli modellerden biri de yönetişimdir. Temsili demokrasi ve kurumlarının çok fazla sorgulanması ve açığa çıkan büyük bir meşruiyet sorunu açısından bir takım alışkanlıkların değiştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Çünkü günümüzde bilginin yaygınlaşması daha kolay ve daha etkileycidir. Bu durum yeni toplumsal kuşakları daha bilinçli kılmakla beraber yönetim ve politika oluşumlarının değişmesini zorunlu kılmıştır.

Geleneksel yönetim yaklaşımı, siyasal yapılar ve yurttaş ilişkilerini açıklamada, değişen uluslararası ilişkiler, toplum, ekonomi ve bilgi-iletişim teknolojilerinin (BİT) de etkisiyle yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda modern sanayi toplumu yerini postmodern bilgi toplumuna bırakmıştır. Üretim, fordist yapıdan post-fordist bir yapıya geçerken, ulus devlet kavramını küreselleşme zayıflatmış, postmodernist düşünce modernizme önemli eleştiriler getirerek, modernizmin geleneksel hakimiyetini kırmıştır. Siyasal ve yönetsel süreçlerle ilgili bu çok önemli algı değişikliği yurttaşın da konumunu değiştirmiş ve adeta bir “kimlik genişlemesi” yaşamasına neden olmuştur. Bir anlamda, bireyin evrensel ve yerel sorumlulukla donatılarak tek kimliklilikten çok kimlikliliğe geçen yurttaşa dönüştüğünü söylemek gerekmektedir (Tekeli, 2004; Kaypak, 2013, s. 82-83). Bu bağlamda bireyler, yerel sorumluluklarla sınırlı kalmamakta, uluslararası sorumlulukları üstlenmek durumunda kalmaktadır.

Yönetişim kavramıyla ilgili olarak çok sayıda gösterge geliştirilmiştir. Yönetişimin ilkeleri konusunda da farklı kaynaklarda çok sayıda ilkedan söz edilmektedir. Ancak, yönetimle ilgili ortaya konulan ve literatürde daha sık başvurulan belirli temel ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeleri Çukurçayır, Eroğlu ve Sağır (2015) özetle aşağıda belirtilen şekilde tasnif etmişler ve açıklamışlardır;

- Meşruiyet: Meşruiyet kavramı çağdaş yönetim sistemlerin açısından en temel gereksinimlerden birisi olarak ifade edilebilir, bu bağlamda temsili demokrasilerde yaşanan en temel kriz meşruiyet alanındadır. Yönetişim yaklaşımı meşruiyet bağlamında katılım olgusunu en üst seviyede tutarak bu temel unsurunu esas almıştır.
- Hesap verebilirlik: Yönetim-yurttaş ilişkileri değiştikçe, meşruiyet için de oldukça farklı temeller araştırılmaktadır. Meşru bir yönetsel/siyasal sistem için temel koşul, hesap verebilir/denetlenebilir bir yapının var olmasıdır.
- Etkinlik: Kamu hizmetleri ve olanaklarının eşit şekilde halka ulaştırılabilir ve memnuniyet sağlanabilir olması eşit olarak halka ulaştırılabilir ve bu sonuçlardan yurttaşlar memnun oluyorsa bu durumda kamu yönetiminin etkin bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Bu alanda etkinliğin güçlendirilebilmesi için yönetsel süreçlerin devamlı şekilde denetlenebilir olması önem arz etmektedir.

- Öğrenmeye dayalı yönetim: Yönetişim yaklaşımında bilgi kullanımı yönetsel etkinliklerin en önemli boyutlarından birisidir. Toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal aktörlerden her şart altında bilgi alabilecekleri bir süreçler bütününe ihtiyaç duyulmakta, bu durum yolsuzluk ve niteliksiz bir yönetimden uzak bir yönetim anlayışına katkı sağlamaktadır.
- “Hakçılık ve eşitlik” gibi özelliklerinde yönetişimin temel nitelikleri arasında yer almaktadır. Yönetsel faaliyetlerde hakkaniyet ilkesinin gözetilmesi, yönetsel süreçlerin teşkilinde ve bu süreçlerin neticesinde vatandaşların eşit bir şekilde her tür olanağa sahip olmaları ya da yararlanmaları anlamına gelmektedir.

Yönetişim olgusunun yukarıda belirtilen ilkeler bağlamında kentsel ve yerel politikalara önemli yenilikler getirebileceğini ifade eden Çukurçayır, Eroğlu ve Sağır (2015), katılımcı yerel bir demokrasi anlayışının örgütlenmiş tüm sosyal oluşumların kendilerini ifade etme ya da temsiline fırsat oluşturacağından dolayı yerel alanda demokratik bir sistemin güçlenmesine katkı sağlayacağını öne sürmektedirler.

Örgütlü olmayan sosyal grupların genel ve özellikle yerel ölçekte çıkarlarının korunması serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı ülkelerde önemli sorunlar ve tıkanmalarla karşılaşmaktadır. Bu sorunun çözülebilmesi için ya sivil toplum bilincinin belirli bir amaç ekseninde bu grupları konsolide etmede kullanılması gerekmekte, ya da yönetişim modeli ile bu alandaki sorunların izale edilmesi sağlanmalıdır. Bu durumun temel nedeni ise karar alma etkinlikleri, bütün toplumsal aktörlerin katılımıyla gerçekleştiği için, bütün toplum ve bireyleri koruyan bir niteliğe dönüşmesi ile açıklanabilir.

Yönetişim modeli geleneksel yönetim sistem ve modellerinden farklılaşan ve bu kapsamdaki kalıpları ortadan kaldıran, yönetim modeli açısından oldukça farklı ve demokratik konsepti içine alan siyaset ve yönetim sistemlerinin değişimini hedefleyen bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda sivil toplum, etik ve ahlaki değerlere ve yönetim sistemlerine kadar birbiri ile ilişkili ve birbirini tamamlayan farklı bileşenleri ya da mekanizmalarını toplum, özgürlük ve demokrasi ekseninde bir araya getirmektedir. Yönetişim kavramına son on yılda yoğun ilgi gösterilmesinin temel nedeni bu farklı bileşenleri belirli bir çatı altında yönetim sistemine kanalize edebilme idealini taşımasından kaynaklanmaktadır.

Yönetişimin, sivil toplumu ve uluslararası aktörleri öne çıkaran, buna karşılık ulus devleti zayıflatan bir niteliğe sahip olduğu düşüncesinin de oldukça yaygın olduğu belirtilebilir. Bu bağlamda yönetim yaklaşımının bütün sorunları çözecek sihirli bir anahtar olmadığını, ancak toplumsal sorunlara, önceliklere ve gereksinmelere bir dinamizm kazandıracak bir yapıya sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir (Göymen, 2000, s. 8). Sivil toplum, gönüllü kuruluşlar, yerel yönetimler, sosyal guruplar, devletin yanında siyasete katılabilmekte ve söz sahibi olmaktadır. Söz sahibi olmanın mutlaklığı olmasa bile, devletin yaptığı ve yapacağı eylemler de kararı alıp uygulama süreçlerine aktörleri dahil etmeyle karşı karşıyadır. Böylelikle yapan devlet yerine, düzenleyen yönlendiren ve öngören bir devlet anlayışı benimsenmektedir. Toplumun tümünü kapsayıp etkinleştiren bir siyaset kendini fazlasıyla ön plana çıkarmaktadır. Günümüz dünyasında özellikle “sosyal medya patlaması” yaşanması bu durumu güçlendirmektedir.

Yerel yönetime pozitif yönde bakan ve ulus devletlerin bu alandaki rolleri üzerine değerlendirmelerde bulunan akademik sahadaki araştırmacılardan bir kısmı, ulus devletlerin demokratik anlamda kendini geliştirebilmesi için bu alana yönelik önemli katkılar sağlayabileceğini ve bu katkılarla beraber iç yönetim anlamında kronik sorunları aşabileceklerini belirtmekte, bu bağlamda “daha desantralize bir siyasal ekonomik güç öngörüsüne dayandığı için bu sistemin işleyişin de daha eşitlikçi bir toplum” oluşturulacağına vurgu yapmaktadırlar (Tekeli, 2004).

Bu ekseninde yönetime bağlı demokratik bir sistemin ve çok seslilik amacının gerçekleşebilmesi için farklı kesimlerin “uyumlu” ve birbirini destekleyici tutumlarının önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilir. Bu sonuçların sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi “yönetişim iklimine” ve “türüne” bağlıdır. Farklı bir ifadeyle teşkil edilmiş olan yönetim mekanizmalarının nitelikleri ve yapısı asli belirleyici unsur olarak nitelendirilebilir (Acar, 2003, s. 325). Öte yandan Dünya Bankası’nın teşvik edici politikalarıyla her geçen gün yaygınlık kazanan yönetim uygulamaları, yerel, ulusal ve küresel sorunların çözümü bağlamında müşterek bir yöntem, model, denetim ya da çözüm sistemleri ortaya koymaktadır. Toplumsal işbirliğini teşvik ederek, ya da yerel aktörler ve sivil toplum kuruluşlarını aktive ederek sosyal sorunlara sahip çıkılması gerçekleşmekte, gerekirse sorun çözme kapasitesi ve yeteneği arttırılmaktadır (Ray, 1999, s. 356). Bu

eksende ulus devletlerin yönetim mekanizmaları gereken şeffaflığı sağlayabilir ve hesap verilebilirlik mekanizmasını ortaya koyabilirse kendi kaynaklarını sömürülmesini önleyecek güce erişebilirler.

“Yerelleşme”, “yerel yönetim”, “sivil toplum” ve “gönüllü kuruluşlar” gibi kurumları ve kavramları öne çıkararak merkezi yönetimden olabildiğince uzaklaşılması hedeflenmektedir. Bu yapılırken, neoliberal ideolojinin yapısal etkisinin gözle görülür şekilde ön planda olduğu görülmektedir. Bu ideoloji temelinde kapitalizm ideolojisi ekseninde şekillenmekte ve piyasa ekonomisini güçlendirmek için bütün imkânları kullanmakta ve eşitlik sorunlarını ön planda tutmamaktadır. Merkezi yönetim devre dışı bırakılarak özel sektör, sivil toplum ve yerel yönetimle daha kolay ilişkiler kurulmakta ve sermaye hareketleri hızlandırılmaktadır. Kuşkusuz bu da küresel sermaye lehine bir durum ortaya çıkaracaktır.

1970’lerden bu yana, Anglo-Amerikan eksenli neo-liberal politikaların dünyanın geri kalan bölgelerinde yaygınlaştırılıp o ülkelerde de hayata geçirilmeye çalışıldığına şahit olunmaktadır. Yeni liberalizm geliştirmekte olan ülkelerde, istikrar ve uyum politikaları adı altında devreye sokulup uygulamaya konulmaktadır. Bu politikaların siyasal alanda ortaya çıkardığı neticelere bakıldığında 1970 ve 1980’li yıllarda hedef ülkelerde otoriter rejimlerin desteklendiği görülmektedir.

Yapısal uyum programlarının siyasi maliyeti ve ekonomik maliyeti Üçüncü Dünya Ülkeleri için ağır iktisadi ve sosyal bunalımlara yol açmıştır. Bu bunalımlar doğal olarak yönetsel sorunların da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu ülkelerde borçluluk ve yoksulluk sürekli yükselen bir kronik sorun haline gelmektedir. Üçüncü Dünya Ülkelerinin borç stoku 1993 yılında 1.5 trilyon dolara yükselmiştir. Bu durum ilerleyen yıllarda artarak devam etmiştir (Bello, 2001).

Bugün, 70’den fazla ülkede IMF ve DB’nin istikrar ve yapısal uyum programı uygulanmakta ve bu ülkelerde yoksulluk oranı zaman geçtikçe artmaktadır. Latin Amerika’da ki artan yoksulluk rakamlarına baktığımız da 1980’ler de 130 milyonu bulmuşken, 1990’ların başlarına geldiğimiz de ise 180 milyona kadar gelmiştir. Yoksulluğun artmasıyla birlikte gelir dağılımındaki uçurum daha da artmıştır. Afrika da

kıtanın 690 milyonluk nüfusunun 300 milyonu yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürmektedir (Zabcı, 2008: 2).

Afrika örneği bağlamında yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımların aşılabilmesi açısından yönetim sistemleri üzerinde köklü bir revizyona gidilmesi, yerel ve genel ölçekte demokratik bir sistemin teşkili ve bu bakımdan halkın katılımının etkin olduğu bir yönetim mekanizmasına ihtiyaç duyulduğu ortak bir düşünce ve kanaat olarak öne çıkmaktadır. Gill (2011, s. 11) iyi yönetim olgusu ile gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelere belirli bir yönetim perspektifi sunmakta ve hem, programların meşruluğu, hem toplumsal olana hassasiyet gösterme, hem de, siyasal ve hukuksal yapıdaki reformlar için siyasal iktidarları harekete geçirip ve daha yakından izlemeye alma gereksinimini karşılamada etkin bir role sahip olduğunu ifade etmektedir.

Yönetişim, “demokratik” bir olgunun arkasında, gelişmekte olan ülkelerde özel sektörün hareket alanını açan, küresel sermaye için oluşabilecek siyasal ve sosyal riskleri, maliyetleri azaltan ve mülkiyet haklarını güvence altına alan bir yönetim tablosu çizmektedir. Dünya Bankası’nın geliştirdiği yönetim anlayışının birinci boyutu, ülkelerin küresel sermayenin uzun dönemli süreçlerde çıkarlarına hizmet edecek şekilde yeniden oluşturulmasıdır. İkinci boyutu ise muhalif ve ilerici siyasal hareketlerin küresel kapitalizmin işlevsel parçaları haline getirilmesidir.

1.6. Avrupa Belgelerinde Yerel Yönetimler

Avrupa Birliği yerel yönetimler açısından küresel ölçekte rol modeli olarak görülen ve yerel yönetimlere ağırlıklı önem veren bir yasal, siyasal ve ekonomik gelişim sürecine sahiptir. Bu durum AB’nin yerel yönetimler açısından bağlı ülkelere yönelik çerçeve mevzuatları ile sistemli bir yerel yönetim anlayışını ikame etmesini sağlamıştır. Avrupa Birliği ve yerel yönetim ilişkisi denildiğinde öncelikli olarak akla gelen temel sözleşme “Avrupa Konseyinin Metnidir”. Bununla birlikte 1992 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı, kentlerde yaşayan insanların ve genel anlamda kentin hakkının neler olduğunu ortaya koymuştur (Mutlu, 2015, s. 3).

Yukarıda belirtilen Avrupa Yerel Yönetimler Şartı ve Kentsel Şartı, Birliğe üye ülkelerin kentsel yaşamları ya da yerel ölçekte sosyal, siyasal ve ekonomik alanlardaki

durumlarını doğrudan etkilemektedir. Bu belgeler yerel yönetimler açısından kentsel siyasete nasıl bakılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kentsel Şart, temelde kentlerde yaşayanlar için yerel yönetimler karşısında sahip oldukları hakları bir deklarasyonla ilan edilmiştir. Bulunan haklar yerel yönetimler için yaşamsal öneme sahiptir. Bu haklar şunlardır (Palabıyık, 2004, s. 6-7):

- Güvenlik: Suç ve yasadışı olaylardan arındırılmış güvenli bir kent,
- Kirlenmemiş Sağlıklı Çevre: Hava, gürültü, su, toprak kirliliğinden arındırılmış bir çevre,
- İstihdam: Yeterli istihdam olanaklarına sahip ve kişisel özgürlüklerin sağlandığı bir kent,
- Konut: konut dokunulmazlığı, konut alım ve satımı özgürlüğünün olması,
- Dolaşım: bireysel ve toplu ulaşım araçlarında kısıtlılık olmadan kullanabilme hakkı,
- Sağlık: beden ve ruh sağlığının korunduğu ve bu alanda gereken tedbirlerin alındığı bir kent,
- Spor ve Dinlenme: Ayrım gözetmeksizin her birey için spor ve boş vakitlerin değerlendirilebileceği olanakların sağlanması hakkı,
- Kültür: farklı kültürel faaliyetlere katılım ve erişebilme hakkı,
- Kültürlerarası Kaynaşma: farklı kültür ve etnik yapıların bir arada barış içerisinde yaşama hakkı,
- Kaliteli Mimari ve Fiziksel Çevre: tarihi ve mimari eserlerin korunduğu bir kent ortamında yaşama hakkı,
- İşlevlerin Uyumu: Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal faaliyetlerin mümkün olduğunca birbirleri ile ilişkili olması,
- Katılım: demokratik bir sistemde bireylerin ve toplumun siyasal ve yönetsel sisteme katılım hakkı,

- Ekonomik Kalkınma: Yerel yönetimlerin ekonomik kalkınmaya katkıları konusunda mesuliyet sahibi olmaları,
- Sürdürülebilir Kalkınma: Yerel yönetim birimlerince iktisadi kalkınma ile çevre korunması prensipleri arasında uyum ve uzlaşma sağlanması,
- Mal ve Hizmetler: Yerel yönetimler ve özel sektör tarafından erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yapılması,
- Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar: yerel yöneticilerce doğal kaynaklar ve değerlerin adil, dikkatli ve verimli şekilde bireylerin yararları esas alınarak korunması ve yönetilmesi,
- Kişisel Bütünlük: kişilerin kültürel, sosyal, ruhsal ve ahlaki gelişimlerine ya da kişisel refahlarına yönelik kentsel imkânların teşkil edilmesi,
- Belediyeler Arası İşbirliği: bireylerin kentlere ve uluslararası alandaki diğer belediyelerle yürüttüğü faaliyetlerine katılma imkânı,
- Finansal Yapı ve Mekanizmalar: Deklarasyon kapsamındaki hakların sağlanabilmesi için gereken finansal sistem ve imkânlarının oluşturulması,
- Eşitlik: Yerel yönetimlerin tüm bireyleri herhangi bir ayırım gözetmeksizin ele alması ve elindeki imkânları bu kapsamda sunması sorumluluğu şeklinde özetlenebilir.

Yukarıda yer alan Kentsel Şart'ın haklar boyutunda belirtilen hususları tamamlayıcı nitelikte olan ve ideal bir kent için ortaya konulan ilkeler yine Avrupa Kentsel Şartı-I kapsamında belirtilmiştir. Söz konusu ilkelerin başlıkları aşağıda yer almaktadır (Palabıyık, 2004, s. 8-9);

- Ulaşım ve Dolaşım
- Kentlerde Çevre ve Doğa
- Kentlerin Fiziki Yapıları

- Tarihi Kentsel Yapı Mirası
- Konut
- Kent Güvenliğinin Sağlanması ve Suçların Önlenmesi
- Kentlerdeki Engelliler ve Sosyoekonomik Bakımdan Dezavantajlılar
- Kentsel Alanlarda Spor ve Boş Zamanları Değerlendirme
- Yerleşimlerde Kültür
- Yerleşimlerde Kültürler Arası Kaynaşma
- Kentlerde Sağlık
- Halk Katılımı, Kent Yönetimi ve Kent Planlaması
- Kentlerde Ekonomik Kalkınma

Üçüncü kuşak haklar çerçevesinde tanımlanan yerel haklara da vurgu yapılması son derece önemli gelişmelerdendir. Bu anlamda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı yerel/kentsel hakların temelini oluşturmaktadır (Ökmen, 2003, s. 50). Avrupa Kentsel Şartı-II 2008 yılında yayınlanmış ve “Yeni bir kimlik için Manifesto” ismiyle ilan edilmiştir. Yeni şartın ortaya konulmasının nedeni, birinci şartın yayınlanmasından on beş yıl süre geçmesi ve bu sürede toplum, yönetim ve birçok değişkenin ön plana çıkması, bu bağlamda birinci şartın ihtiyacı karşılayamaması şeklinde belirtilmiştir.

İkinci şartın 30. Maddesinde “kent nüfusunun bütün bileşenlerinin devreye sokulmasından” söz etmektedir. İkinci şartta (Pektaş & Akın, 2010, s. 35-36);

- Kentlerin ve kasabaların orada yaşayan insanlara ait olduğu;
- Kent ve kasabalarda yaşayan insanların yerel siyasete aktif katılımının çağdaş toplumsal yaşamın ortaya çıkardığı gereklilik olduğu;

- bu amaçlar doğrultusunda “e-demokrasiler” dahil bütün demokratik süreçlerin işlevselleştirilmesi,
- Sürdürülebilir kent konsepti ve “bilgi temelli kentler ve kasabalar” inşa edilmesi ve bu bağlamda ortaya çıkan imkanlardan faydalanma
- Mekânsal eşitlik, dengeli yerel ve bölgesel kalkınma, sağlıklı kentsel altyapı gibi sorunların tamamına katılımcı yurttaşlığa ve kentliliğe vurgu yapılmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar aynı zamanda Avrupa Kentsel Şartı II'nin konuları arasında önemli ölçüde yer tutmaktadır. Bu bağlamda ikinci şartın tamamının katılımcı yerel siyasete odaklandığını söylemek mümkündür.

Türkiye açısından “Avrupalılaşma” olarak da kabul edilebilecek olan, uyum süreci yerel yönetimleri de yakından ilgilendirmektedir. Ulusal siyaseti yönlendirmek için yerel aktörlerin hangi “mekanizmaları ve politikaları” kullanmaktadır ve bölgesel yönetim nasıl yorumlanmalıdır gibi konular, araştırılmaya ve tartışılmaya devam edecektir (Arıkan, 2008, s. 142).

Avrupa Birliği açısından kentsel şartların yanında yerel yönetimler özerklik şartının da yerel siyaset ve katılım bağlamında ayrıcalıklı bir yeri olduğuna yukarıda değinilmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimler özerklik şartının yerel katılım ve kentleri ilgilendiren boyutları değerlendirildiğinde (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992);

- Özerk yönetimler ilkesinin ulusal mevzuatla uyumluluğuna göre Anayasal teminat altına alınması,
- Özerk yerel yönetim kavramsal olarak “yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını” taşıdığı,
- Yerel yönetim ve özerklik kapsamında yerelde yaşayan insanlara tanınan hak demokratik ilkelere göre yapılan seçimlerle yerel temsilini gerçekleştirmesi gerektiği,

- Yerel yönetimlerin kapsamının anayasa ya da kanun ile belirlenmesi gerektiği ve yerel yönetimlere bu minvalde kendi iç düzenlemelerini yapma imkânı veya takdir yetkisi verildiği,
- Yerel makamların idari denetimi anayasa ve kanunla belirlenmiş olmak kaydıyla ya da bunlara uyumlu olması ekseninde geliştirilmesi gerektiği,
- Yerel makamların mali kaynakları konusunda ise kendilerine belirli bir serbestlik kapsamında ihtiyaç ve durumlarına göre mali kaynak aktarımı yapılması,
- Belirli yasal sınırlar kapsamında yerel yönetimin kendi bölgesinde vergilendirme ile kaynak oluşturmaya gidebileceği belirtilmektedir.

Bu hususlar ve şartnamenin diğer maddeleri içerisinde Türkiye'nin çekince koyduğu ve özellikle üniter yapı açısından riskli gördüğü hususlar bulunmaktadır. Yerel yönetimler özerklik şartı AB ülkelerinde genel itibariyle yerel yönetim odaklı ele alınırken, Türkiye gibi etnik anlamda krizler yaşamış ülkelerde ise siyasi tartışma konusu haline gelebilmektedir. Bu nedenle özerklik şartnamesine her ülkenin salt yerel yönetimler ya da yerelin aktif katılımı olarak bakmasının mümkün olmadığı söylenebilir.

Yerel yönetimler şartnamesi özünde yerel siyasetin siyasal, sosyal, mali ve kültürel katılımını, yerelin potansiyelinin kendi imkan ve kabiliyetlerini açığa çıkarılmasını hedeflemektedir. Böylelikle farklı faktörlere bağlı olarak ayrı yerleşim yeri olmuş bölgelerin kendi özerk sistemleri içerisinde gelişkin bir şehir ve kent yapısını teşkil etmeleri ve bu yapı içerisinde etkin toplumsal katılımın ve ileri demokrasinin hayata geçirilebilmesi temel hedefler arasında gösterilebilir.

1.7. Yerel Siyasetin Demokratikleşmesine Katkı Yapabilecek Yöntemler

Demokrasinin meşruiyet krizinin çözülmesinde en önemli paradigma, siyasal katılımdır. Siyasal katılma, siyaset biliminin en önemli konularından biridir. Toplumların gelişip çağdaşlaşmasını açıklamaya çalışan kuramlar, siyasal katılma davranışını çağdaşlaşma için önemli bir ölçüt olarak kabul etmektedir. Oy vermeden KK'lerine, e-devlet, m- devlet ve sosyal medya uygulamaları gibi farklı ve yaygın mekanizmalar siyasal katılma davranışları içinde tanımlanmaktadır. Oy verme davranışı siyasal katılmanın yaygın

ve etkin olan bir mekanizmasıdır fakat bu yöntem dört ve ya beş yılda bir kullanıldığında etkisi sürekli olan bir yöntem değildir. Günümüzde yurttaşların 7 gün 24 saat ulusal ve yerel siyaseti etkileyebilecek e- devlet, m- devlet, sosyal medya gibi mekanizmalar gittikçe daha fazla güçlenmektedir. Yerel siyasetin demokratikleşmesine katkı yapabilecek yöntemlerin bazıları şunlardır (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015; Kamalak, 2012, s. 422-423):

- i. Yerel Seçimler ve Kamuoyu Yoklamaları,
- ii. Yurttaş Hareketleri, Forumlar ve Kurallar,
- iii. Yerel Siyaset ve Gönüllülük,
- iv. E- Demokrasi, M- Demokrasi ve Açık Yönetim (*Open Government*) Uygulamaları,
- v. Kent Konseyleri

1.7.1. Yerel Seçimler ve Kamuoyu Yoklamaları

Siyasal katılımın en basit yolu, seçimlerde oy kullanılmasıdır. Demokratik sisteme sahip tüm yönetimlerde seçimler çok büyük önem taşımakta, demokrasinin hayat bulması için en temel gereksinim olarak görülmektedir. Egemenliğin kaynağı olan halk, egemenliği seçim yoluyla siyasal ve yönetsel sistemlere kendini yansıtmakta, temsili demokrasi yoluyla demokratik katılımını ortaya koymaya çalışmaktadır. Halklar yerel ve ulusal alanda meclislerini seçim yoluyla seçtiği temsilcilerle oluşturmakta ve bu bağlamda temel hak ve taleplerini temsilcileri üzerinden gerçekleştirilmesini istemektedirler.

Yerel demokrasinin okulu olarak kabul edilmektedir (Pustu, 2005). Çünkü halk bu alanda doğrudan siyasetle ve yerel sorunlarla yüz yüze gelmekte, seçimler dışında da yerel siyaseti etkileyecek yöntemler üretebilmektedir. Seçimlerde oy kullanma temel anayasal bir hak olarak en yaygın katılım yöntemidir. Uluslararası karşılaştırmalara bakıldığında, seçimler de oy kullanma katılım yöntemlerin de yalnızca birisi olmasına karşın seçimler siyaset adamları üzerinde büyük bir baskı aracıdır. Ancak, belli zamanlarla sınırlı olması, katılım yöntemi olarak yetersizliğini ortaya koymaktadır. Oysa yerel düzeyde kullanılan katılım yöntemleri, çeşitliliği ve çoğu kez nitelikli etkileme düzeyleriyle, daha geniş etkileri olan yöntemlerdir. Özellikle yerel katılım davranışlarında halkın hangi yöntemle politikacıları etkileyeceği kendi tercihlerine bağlı olarak gelişir (Dalton, 1988, s. 35).

Demokratik süreçler halkı her alanda eğitebilen süreçlerdir. Yerel karar organlarını seçmek halkların anayasal bir hakkıdır. Bireylerin yerel alanda yerel politikalara ilgi duyması, siyasal bilincinin gelişmesinde çok etkilidir. Yerel alanın demokratikleşebilmesinin en önemli kaynağı seçimlerdir. Ancak bu yeterli olmayan bir mekanizmadır. Çünkü günümüz toplumsal yapısına ve yurttaşlık anlayışına uygun olmamakla birlikte seçimlerin dışında halkın sürekli olarak siyasal ve yönetsel kararlarda katılımı olması gerekmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlere seçim çok geç gelmiştir. Belediye başkanlarının seçimle belirlenmesi ancak 1960’lı yıllarda gelebilmiştir. 1961 anayasasından önce yerel meclisler seçimle belirlense de Belediye başkanları atama yolu ile belirlenmekteydi, bu durumda seçimlerin de çok da anlam taşımadığı kanısını güçlendirmektedir. 1961 anayasasının 116. Maddesi ve 1982 anayasasının 127. Maddesinde yerel yönetimlerin karar organlarının halk tarafından seçileceğini öngörmüştür..

1989 yerel seçimleri birçok şeyi değiştirmiş ve ANAP’ın siyasetini bitirme sürecine sokmuştur. Sol siyaset, merkez sağ diye tanımlanan dönemin iktidar partisini yerel alanda geride bırakmış ve etkili olmuştur. Ancak etkili olunan bu süreç kısa sürmüş ve Milli görüş partisi olarak tanımlanan Refah partisinin güçlü olduğu yerel siyaset dönemi başlayıp günümüze kadar AK Parti ile devam etmiştir. Kısaca bu süreçlerin yerel alandaki siyasal süreçlerin genel siyaseti ne kadar güçlü bir biçimde etkileyip yönlendirdiğini göstermektedir.

Yerel siyasete katılımı bir diğer önemli aktör olan kamuoyu yoklamalarıdır. Temsili demokrasinin günümüz modern demokrasilerde teşkil ettiği önem bilinmekle birlikte, bu durumun halkın doğrudan katılımı konusunda bazı yetersizlikler taşıdığı da görülmektedir. Bu sorunun aşılabilmesi, halkı doğrudan ilgilendiren konularda doğrudan demokrasiye yakın bir sistem olarak kamuoyu yoklamalarının her geçen gün öneminin arttığı ifade edilebilir. Bu durum sadece siyasal katılım anlamında değil, kamu ve özel sektör ya da yerel anlamda halkı ilgilendiren diğer konularda da uygulanagelen bir yöntem haline gelmeye başlamıştır.

Özel sektörde gerek müşteri odaklı yönetim, gerekse (*customer relationship management, CRM*) müşteri ilişkileri yönetimi olarak tanımlanan, yönetim felsefesi, hedef

kitlenin sürekli izlenmesini ve beklentilerinin öğrenilerek yönetsel süreçlerin yeniden bu beklentilere göre yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır (Yıldırım F. , 2015). Kamu yönetiminde de, “yeni yönetim yaklaşımları” ve “toplam kalite yönetimi” gibi yaklaşımlar, yönetimi herhangi bir hizmet ya da malın başlangıcından sonuna kadar hedef kitlenin beklentilerine göre tasarlanması, üretilmesi ve sunulmasını gerekli kılan ilkeleri benimsemişlerdir (Selçuk, 2017). Bunun için de kamuoyu yoklamaları çeşitli anket uygulama yöntemleriyle gerçekleştirilerek, yapılan hizmetlerde halkın tatmini ve onayı önemli bir anlam kazanmaktadır.

Halkın kesintisiz ve belirli aralıklarla sınırlandırılmayan etkileme olanakları da anket uygulamalarıyla gerçekleştirilmiş olmaktadır. Bu kapsamda yeni yönetim yaklaşımları açısından yönetim yapılarını yeniden şekillendiren ülkelerde bir yılda en az iki kez belirli ve halk açısından önem arz eden hizmetler için anket çalışmaları gerçekleştirilmektedir (Dienel, 1997, s. 120-121). Almanya'nın bazı eyaletlerinde bu uygulamalar anayasal bir ilke olarak kabul edilmiştir. Bu ilke kapsamında halkın talep ve istekleri özel ya da kamu sektörüne yönelik yaklaşımları sık aralıklarla kontrol edilebilmektedir.

Sistemin girdilerini sağlayan yasal düzenlemelerin Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik vb. ne kadar halkın beklentilerine yönelik çıktılar elde edilmesine olanak sağladığını yaygın olarak öğrenmenin en önemli yollarından birisi anket uygulamaları gibi geri bildirim yöntemlerinin kullanılmasıdır. Çünkü seçimler ve halkoylamaları gibi diğer geribildirim yöntemlerine göre daha kolay ve ucuz bir yöntemle en önemli bir demokratik bir amaca ulaşılacak olanaklı hale gelmektedir. Yerel yönetimlerin yurttaş odaklı yerel yönetimlere dönüşebilmeleri için, yerel halkın düşüncelerini öğrenmek ve bu politikalarını bu düşünce ve gereksinimlere göre politika geliştirmeleri gerekmektedir. Bu amaçla kamuoyu yoklamaları çeşitli konularda uygulanabilir (Yalçındağ, 1996, s. 103). Bu konular;

- Yerel topluluğun farklı beklentileri;
- Önemli yatırımlarda halkın düşünce ve eğilimleri;
- Halkın bilgilendirilmesi;

- Belediyenin imajı;
- Halkın yerel politikalarla ilgili önerileri ve
- Yürütülen etkinliklerden halkın tatmin düzeyi şeklinde özetlenebilir (Yalçındağ, 1996, s. 103)..

Almanya belirli eyaletlerde aktif şekilde uygulanan kamuoyu yoklamaları ve bu bağlamda anket sistemleri genel olarak üç temel hedefe yönelik gerçekleştirilmektedir (KGSt, 1997, s. 7-9). Müşteri/ yurttaş memnuniyetinin öğrenilmesi, yurttaşların taleplerinin karşılanması ve yurttaş katılımının saplanması. Personelin yurttaşa karşı duyarlı, yardıma ve her türlü bilgiyi vermeye hazır olup olmadığı, dolayısıyla personel performansının ölçülmesi de anketlerle olanaklı hale gelmektedir. Yurttaş anketlerinin başarılı olabilmesi için hazırlık aşamasından uygulama ve değerlendirme aşamasına kadar bazı soruların sorulması ve bunların yanıtlarının verilmesi gerekmektedir. Bu sorulardan bazıları şunlardır (KGSt, 1999, s. 3-4)

- Anket yapılacak kitle kimdir?
- Ankette ne sorulacaktır?
- Anketi kim uygulayacaktır?
- Uygulama hangi yöntemlerle yapılacaktır?
- Anket nerede ve ne zaman uygulanacaktır?
- Sonuçları nasıl değerlendirilecek ve kamuoyuna ya da ilgili çevrelere açıklanacaktır?
- Elde edilen sonuçlar nasıl politikalara ve uygulamalara dönüştürülecektir?

Almanya eyaletleri bağlamında yerel ölçekteki kamuoyu yoklamalarının farklı formlarda farklı ülkelerde uygulandığı bilinmektedir. Burada hedeflenen esas amacın yerel halkın farklı boyutlarda ve konulardaki katılımlarını iyi yönetim ve yönetişim, müşteri memnuniyeti, halkın sorunlarının ve ihtiyaçlarının rantabl şekilde karşılanması yönündedir.

1.7.2. Yurttaş Hareketleri, Forumlar ve Kurullar

Demokratik sistemlerde yurttaşlar açısından sistem ile fiziksel ve katılımsal iç içeliğin yeri ve önemi bilinmektedir. Bu bağlamda yurttaşların katılım süreçlerinde etkin rol alabilmeleri için sadece yasal sınırlar içerisinde kendilerine tanınan seçme seçilme, STK'lara üye olabilme gibi alanlarda değil, kendi inisiyatifleri ile teşkil ettikleri kurumsal ya da faaliyet birlikleriyle de şekillenebilmektedir. Yurttaş hareketleri içerisinde farklı forumlar ve uygulamalar geliştirilmekte ve bunlar halkın sosyal, siyasal ve ekonomik katılımını teşvik etmektedir.

Bu bağlamda Dienel tarafından (1997) ortaya konulan, geliştirilen ve uygulamada değerlendirilen modelde hedeflenen temel husus, gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olarak yurttaşın kendi yönetsel ve siyasal konularıyla bağlantılı ve ilişkili hale getirilmesi ve bu konulara zaman ayırması ve çalışmasının saptanmasıdır. Bu yöntemin temel başlangıç noktası bu kitabın ilk kısımlarında da tartışılan bürokrasi- yurttaş ikilemini çözmektir. Temel soru, "Toplam sosyal sistemde yurttaşın rolü nedir?" şeklinde ortaya konulurken, Dienel (1997, s. 27), bu yöntemin hem alınan kararlardaki başarıyı artıracığını, hem de katılım olanaklarını artıracığını savunmaktadır. Planlama Çemberleri, rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen bir grup yurttaşın günlük çalışmalarından arta kalan sınırlı bir zamanda, toplumsal sorunlarının çözümü için uzmanlar eşliğinde oluşmuş çalışma gruplarına katılımlarını öngören bir yöntemdir

Grup çalışmasına bağlı olarak şekillenen yöntem, belirli kentsel problemlerin ortadan kaldırılması ya da asgari düzeye çekilebilmesi için yaklaşık üç haftalık bir aşamada çalışmayı gerçekleştirmeyi öngörmektedir (Güler & Gürer, 2014, s. 128). Kentsel ulaşım, çevre sorunları, yeşil alan çalışmaları, kentsel alanların yeniden biçimlendirilmesi gibi temel konularda uzmanlar eşliğinde yürütülen çalışmalar sonucunda elde edilen rapor kent yönetimine sunulur. Tavsiye niteliğindeki bu raporu kent yönetimi dikkate alıp almamakta özgürdür. Ancak, yurttaşların belli konulardaki düşünceleri ve önerilerinin bir programa dönüştürülerek kamuoyu oluşturulması önemli bir kazanç olarak görülmelidir (Dienel, 1997, s. 79).

Bireylerin ilgilendikleri alana göre seçilip eğitilmesi yöntemin başarısı için büyük önem taşımaktadır. Yaparken, bilgi edinip öğrenme yöntemin ana felsefesidir. Örnek verecek olursak, bu çalışmalar ve forumlar Türkiye’de bütün kentlerde, yeşil alan çalışmaları, aydınlatma çalışmaları, yaya kaldırımları ve semt pazarlarının kurulacakları yerler gibi sorun ve konular için kullanılabilir. Bu forumların başarıya ulaşabilmesi için yerel medya araçlarından kamu desteği sağlanabilmesi için çalışmaların duyurulması yararlı olacak bir eylemdir. Yararlı olacak bir eylemde hukuksal desteğin sağlanmasına yönelik çıkarılan yönetmeliklerdir. Bu eylemler yapıldığı takdirde yöntemin kullanılması gerçekleşip yaygınlaşabilir. Dolayısıyla kentlerin gelişimi ve toplumsal destekte sağlanmış olur.

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında yurttaş girişimleri ile ilgili olarak Güler & Gürer’in (2014) yaklaşımında bu girişimlerin örgütlü ya da örgütsüz olarak belirli bir süreçte veya daimi olarak gerçekleştirilebileceği, bu bağlamda sivil toplum kuruluşlarının, hükümet dışı organizasyonların ve bunların faaliyetlerine sağlanan katılımların örgütlü girişimler kapsamında olduğu ifade edilmektedir.

1.7.3. Yerel Siyaset ve Gönüllülük

Dünya’da son yirmi yıllık yıllık süreçte gelişip yaygınlaşan ve tartışmalara konu olan gönüllülük mekanizması, Türkiye’de 2003 ve sonrasında yapılan yasa ve reformlarla yerel yönetimin yasalarına girmiştir. İl özel idaresi ve belediye kanunlarında yerini alan gönüllülük mekanizması, yerel siyasete yeni ve farklı boyutlar getirmiştir. Gönüllülük mekanizması yerel alanda gerekli ilgiyi görmüştür. Demokratikleşmeye katkı olması amacıyla gönüllülük uygulamaları yaygınlaşırken, bir yanılla da yerel yönetimlerin karşılaştıkları finansal krizleri aşma konusunda yardımcı olan bir mekanizma haline de gelmiştir. Kavram 1990’larda ABD ve Avrupa’da büyük ilgi görmüş ve geliştirilmiştir. Amerikalı sosyolog Amitai Etzioni (1990) tarafından modelin kurumsal temelleri atılmıştır. Model toplumu ekonomik ve sosyal bakımdan dayanışmaya sınıf, din, cinsiyet vb. ayrımları yapmadan götürmeye çalışan bir modeldir.

Devlet, gerek yerel alanda gerekse ulusal ölçekte tek başına bazı toplumsal hizmetleri karşılamada ve boşlukları doldurmada yetersiz kalmaktadır. Bu saptama, hem

gelişmekte olan ülkeler hem de gelişmiş ülkeler için geçerlidir. Dolayısıyla, özellikle gelişmiş ülkelerde toplumu hem demokratik katılım açısından aktive eden ve bazı kamusal hizmetlerin görülmesi için toplumcu kaygılarla harekete geçiren politikalar ve örgütlerin sayısında inanılmaz bir artış yaşanmaktadır. Toplumsal yardım amaçlı hükümet dışı kuruluşların (NGOs) sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Konu özellikle yerel yönetimlerin mali-finansal sorunlarının artmasından sonra, bazı yerel kamusal hizmetlerin yurttaş dayanışmasıyla çözülmesi konusunda birçok ülkede önemli bir ilgi gördü. Bir kentte yaşayan yurttaşların yaşlıların bakımını üstlenmeleri, cadde temizliğini birlikte yapturmaları/ yapmaları, kent içinden geçen su kanallarının bakımı ve otobüs durakları yapımı gibi birçok konuda hem finansal katılım hem de işbirliği örnekleri giderek yaygınlaşmaktadır (Steinberg, 1996, s. 21).

Gönüllülük, ağır bürokratik yapıların yurttaş odaklı yerel yönetime saplayıcı bir işlev de görebilecektir. Yurttaşı kabuğundan çıkarıp, hem sosyal sorumluluk yererek toplumsal sorunlarla ilgilenmesini saptamak hem de demokratik kurumların sağlıklı işlenmesini saptamak için, gönüllülük bütün toplumsal sınıflar için önemli kurumsal ve pratik yararlar sağlamaktadır (Hill, 1996, s. 6).

Almanya'nın Baden- Württemberg eyaletinde uygulanan gönüllülük temeline dayalı yerel kalkınma projesinin temel ilkeleri şu şekilde belirlenmiştir (Plamper, 2000, s. 48; Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015);

- Merkezi bilgi bir bilgilendirme ve yönlendirme bürosu bulunması,
- Bütün tarafların sürekli ve ilkeli bir şekilde deneyimlerini paylaşması,
- Yenilikler için yarışmacı bir anlayışın benimsenmesi,
- Proje yönetimine özel bir önem verilmesi,
- Bu çalışmaların güçlendirilmesi için yurttaş anketlerinin uygulanması,
- Yerel yönetime işgücü ve deneyimiyle destek veren yurttaşları için eğitim programlarının hazırlanması,
- Yurttaş grupları için bilgilendirme bültenlerinin yayınlanması.

Bilgi iletişim teknolojileri ile bu uygulamaların her geçen gün farklılaştığını ve güçlendirildiğini de belirtmek gerekir. Örneğin, kent merkezlerini daha çekici, canlı ve yaşanılır kılmak için başlatılan kentsel sosyal hareketler mevcuttur. Uygulama kentin merkezinden başlayan kentsel bir yaşamın bütün kentlilerle birlikte başarılması amacıyla gerçekleştirilmektedir. Sözü edilen hareket bir kent insiyatifi olarak da sunulmaktadır (AB in die Mitte, 2018).

1.7.4. Açık Yönetim ve Dijital Demokrasi Kapsamında E-Demokrasi, M-Demokrasi

Vatandaş eksenli yönetimlerde en temel gereksinim ve hedef tüm sosyal aktör ya da sùjelerin bir amaç ve katılım unsuru bağlamında bir araya gelmesi ve sosyal bir network oluşturabilmesidir. Bu amaç sadece yüz yüze iletişim ile değil, bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştiği günümüzde sanal ortamda da gerçekleşebilmektedir. Bununla birlikte STK'ların, siyasi partilerin ve diğer katılımı sağlayan unsurların yer aldığı sistemlerde geleneksel iletişimle beraber network iletişimleri de önem kazanmaktadır. Bu durum aynı zamanda dijitalleşen devlet hizmetlerini de kapsamaya başlayan geniş bir alana yayılmaktadır.

Gerek e-devlet, m-devlet ve gerekse açık yönetim (*opengovernment*) uygulamaları bir yandan yurttaş-yönetim ilişkilerinin aldığı son biçimler hakkında bilgi verirken; diğer taraftan siyasal katılım ve etkileşim yollarının bilgi iletişim teknolojileri (BİT) yardımıyla ne kadar da kolaylaştırdığı hakkında çok önemli fırsatların ortaya çıktığını göstermektedir. Bu durum yönetim ile yurttaş ilişkilerinde yeni bir sürecin başladığını da göstergesidir. Özellikle yerel alanda demokratikleşmenin sağlanabilmesi açısından bu alanda önem arz eden gelişmeler ön plana çıkmaktadır (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015).

Bilgi ve iletişim teknolojileri birey ve toplum hayatını ilgilendiren her alanda yeni ve köklü bir şekillenme süreci ortaya çıkmaktadır. Bireyler arası ilişkilerden, kamu ve özel kurumsal kişiliklere kadar bu teknolojik gelişimler geleneksel iletişim, üretim ve yönetim modellerinin değişimini zorunlu hale getiren bir evrimleşmeyi hızlandırmaktadır. Kentler ve yerel yönetimlerin de, bütün ülkelerin ve toplumların yaşadıkları bu değişim sürecinden farklı boyutlarda etkilendikleri ve birtakım hizmet ve malların üretiminde bu teknolojileri göz önünde bulundurmamak zoruna kaldıkları görölmektedir.

Yerel yönetimler, yönettikleri alanlarda/kentlerde küresel alanla ve bu alanla sürdürülen ilişkilerle bütünleşebilmek için küresel enformasyon kenti imgesine yatırım yapmaktadırlar ve marka kent idealini gerçekleştirmeye yönelmektedirler (Çukurçayır A. , 2014). Yerel politikaların tümü, sanal dünyada meydana gelen gelişmelere göre ve bilişim teknolojilerine göre biçimlenmektedir. Finans, altyapı, eğlence, kültür, kentsel tanıtım, afet ve kriz yönetimi, demokratik etkinlikler, eğitim, kent planlama ve sosyal devlet gibi daha çoğaltılabilecek birçok konu internet ortamında ve otomasyon programlarında yer almaktadır. Bu bağlamda genel olarak e- uygulamalardan beklenen daha etkin, daha demokratik ve daha az maliyetli kamu hizmetleridir (Saygılıoğlu & Arı, 2003, s. 277).

Sanal ortam ve bilgisayar otomasyonları, gerekli personel ve iş süreçleriyle desteklenen bir süreçte yurttaş odaklı yerel yönetime hizmet verecek bir altyapıyı sunmaktadır. İnternet üzerinden sunulabilecek yerel halka ve kenti turistik ve ticari amaçlı ziyaret edenlere yönelik hizmetler oldukça geniş bir alan oluşturmaktadır. Çoklu medya araçları ve bilgi otoyolları sayesinde bilgi akışı hızlanmakta bu da yenilenmeyi hızlandırmaktadır. Süreç optimizasyonu, yönetim zekasının kullanılması, yeni ve kaliteli ürünler ve esnek örgüt yapısı gibi paradigmlar hep bilgi teknolojileri ve internet yardımıyla yönetim süreçlerini üretken ve etkin hale getirecek özelliklere sahiptir (Plamper, 2003, s. 144-146).

Mobil devlet ve mobil demokrasi uygulamaları ile yönetim yurttaş ilişkilerinde yeni bir boyut oluşmuştur. Cep telefonlarının günlük yaşamda bireysel etkinliklerin ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, hem demokratik hem de yönetsel süreçlerde kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Çoğu kuruma gerek talep gerekse şikayetler için bazı kamu hizmetlerinin sunumu için kurulan mobil hatlara ulaşabilmek, günümüz demokrasisine yeni bir boyut katmıştır. Türkiye’de son yıllarda bu konuda hem kamu hem de sivil toplum için toplum anlamında önemli mesafeler almıştır. Türkiye’de bu konu hakkında çalışma yapan bir dernek (Mobil Demokrasi Derneği) özellikle yerel yönetimlerle etkili çalışmalar yapmaktadır (Muti, 2011). Derneğin ve Mobil Demokrasi Platformunun öncülüğünde gerçekleştirilen KK’leri Projesi ele alındığında Muti’nin ifadesiyle (2011, s. 49)

Bu proje ile amaçlarımız KK'nin kendi içindeki (çalışma grupları ve meclisler) iletişimini güçlendirmek, KK'ni diğer KK'leriyle iletişime geçip ortak proje üretebilmesini sağlamak, KK ile vatandaşın iletişimini güçlendirerek vatandaşın sürece entegre edilmesini sağlamak, ortak aklın sağlanmasında tüm aktörleri sürece dahil etmektir. İdeal bir KK, alacağı kararlarda halkın görüşüne başvurur. Sorunlara yönelik halktan gelen çözüm önerilerine önem verir. Halkın farklı kesimlerinin fikirlerinin tartışılması için ortam sağlar. Ayrıca; Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunma misyonuna sahiptir. Bu bağlamda KK'nin yaptırım gücü ve meşruiyeti halkı temsilietinden doğmaktadır. Temsil ettiği kesim ile iletişimi güçlü bir KK görev ve yetkilerinin farkında olarak proje geliştirebilecektir.

Mobil demokrasi derneği ve platformunun KK eksenli hazırladıkları ve yerel demokrasi ve katılımı hedefleyen bu projedeki mobil demokrasi olgusunun kavramsal açıdan ortaya konulması, özellikle bu kavramın yerelde sıklıkla kullanılması sebebiyle önem arz etmektedir. Bu projenin yanında kavramsal açıdan mobil demokrasiyi ele alan Akıllı'nın (2014, s. 23);konuyla ilgili tanımlamasında “yönetenler ve yönetilenler arasındaki demokratik ilişkilerin ve süreçlerin mobil iletişim araçları vasıtasıyla geliştirilmesi” ifadesine yer evrilmiştir.

1.7.5. Kent Konseyleri

Yerel siyasetin demokratikleşmesine katkı sunan yöntemler ve araçlar içerisinde yukarıda belirtilen hususların yanı sıra ve bu çalışmanın esas konusu olarak KK'leri almaktadır. KK'leri bir yandan yerel katılımı, öte yandan demokratikleşme ve yerel yönetim alanında etkili bir yöntem ve argüman olarak demokratik birçok ülkede uygulanagelen bir unsurdur. KK'nin kavramsal açıdan değerlendirilmesi öncesinde bu kavramın Türkiye'de Belediye Kanununda yasal bir niteliğe erişinceye kadar farklı ya da benzer isimlerle nitelendirildiği görülmektedir. Kent Meclisi, Şehir Meclisi, Kent Kurultayı, Kent Danışma Meclisi, Kent Platformu ve Kent Parlamentosu gibi isimler yasal düzenleme öncesi uygulamada dile getirilen örneklerdir (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015).

Bu çalışmada yerel yönetim bağlamında KK'leri konusu ele alınmış ve literatür kapsamında bu aşamaya kadar yerel yönetim ve KK arasındaki ilişkileri açıklayan doğrudan ya da dolaylı kavramsal bileşenlere yer verilmiştir. Bu bileşenler içerisinde sivil toplum, yönetişim, yerellik, siyasal katılım gibi olgular öne çıkmaktadır. KK'leri demokrasi

açısından kayda değer gelişmeleri ortaya koymuş ve gelişkin bir konumda olan ülkelerde etkili bir sivil katılım aracı olarak hayata geçirilmektedir. Zeren'e göre (2017) ABD, Kanada, AB Ülkeleri, İngiltere gibi ülkeler bu alanda öne çıkan KK pratiklerine sahiptirler.

İKİNCİ BÖLÜM

KENT KONSEYLERİNE HAZIRLIK SÜRECİ OLARAK YEREL GÜNDEM 21

UYGULAMALARI

2.1. Kent Konseylerine Hazırlık Süreci Bağlamında Yerel Gündem Uygulamaları

Küreselleşme ile birlikte toplumların sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve yerel ölçekteki sorunlarının kronik bir hal alması ve bu sorunlara yönetsel anlamda çözüm arayışları yeni fikirlerin ve modellerin ortaya konulmasını zaruri kılmıştır. Bu bağlamda esaslı yerel katılıma dayanan “YG 21” uygulamaları çok boyutlu yerel sorunların çözümüne yönelik bir model olarak küresel ölçekte geliştirilmiş en öncelikli adımlardan birisidir (Ökmen & Görmez, 2009, s. 110).

YG 21 çevre ile kalkınma arasında sağlıklı bir denge kurulmasına yönelik sürdürülebilir bir gelişmeyi gerçekleştirmeye dönük küresel ölçekte bu alanda uzlaşının ve siyasal program ve taahhütlerin en üst seviyedeki eylem planı olarak nitelendirilebilir (Ökmen & Görmez, 2009, s. 110). Bu kalkınma modeli 1992 yılında Rio’da gerçekleştirilen bir zirve toplantısı kapsamında ortaya çıkmıştır (Government of South Australia, 1999, s. 5). Bu toplantı doğrultusunda yukarıda belirtilen eylem planı hedefi için belirli ilkeler “Gündem 21” başlığı altında ortaya konulmuş ve BM üyesi belirli ülkeler tarafından kabul edilmiştir (Emrealp, 2005, s. 16). 1992 yılında yapılan bu toplantı, 1996’da İstanbul’da, 2000 yılında New York’ta, 2002’de ise Johannesburg’da gerçekleştirilmiştir (Başak, 2014, s. 55-64).

Gündem 21’de ortaya konulan temel yaklaşım konusunda Emrealp (2005, s. 16), yeni kaynakların yaratılması, merkezi yönetim yerel yönetim ilişkilerinin “yerinden yönetim” anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet-dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirmesi ve halkın katılımının sağlanması, olarak nitelendirmiştir. Rio’da ilan edilen Gündem 21 kapsamında 27 temel ilke ortaya konulmuş, bu ilkeler taraf ülkeler açısından yasal bağlayıcılığı olmamakla beraber tavsiye niteliğinde ilkeler şeklinde değerlendirilmiştir. Rio deklarasyonunda ortaya konulan ve YG 21’in temel dinamiklerini içeren ya da 20 yıl önce bu alanda gerçekleştirilen Stockholm Deklarasyonundan (Turgut, 1998) farklı olan boyutları şu şekilde özetlenebilir;

- Rio deklarasyonu-YG 21 az gelişmiş ülkeler konusuna özellikle önem veren bir temel sahiptir.
- Bu ülkelerdeki yönetsel, çevresel ve insani konulara ilişkin yerel sorunlara odaklanan bir içerik oluşturulmuştur.
- Etkin bir çevre mevzuatı ortaya koyarak ülkelere temel prensiplerin neler olduğunu göstermektedir.
- Rio Deklarasyonunda çevre kirliliği bağlamında kirletenin sorumlu olacağı yönünde genel bir prensip benimsenmiştir.
- Rio Deklarasyonunda kentler açısından sürdürülebilir kalkınma esas hedef alınan ajanda olarak belirtilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklıklar oluşturulması konusuna verilen önem doğrultusunda, Gündem 21'in 28. bölümü, "Gündem 21'in desteklenmesinde yerel yönetim girişimleri" başlığını taşımaktadır. Gündem 21'de ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliği belirleyici olmaktadır (Emrealp, 2005, s. 19).

"YG 21" yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve tüm paydaşların birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentler için "21. yüzyılın yerel gündemini oluşturmaları karara bağlanmasını öngörmektedir. Yerel yönetimlerin, halka en yakın yönetim kademesi olarak, sürdürülebilir kalkınma konusundaki yaşamsal konuların altı çizilmekte ve yerel yönetimlere yönelik hedefler ortaya konmaktadır. Bu öncelikli hedefe ulaşılmasına yönelik faaliyetler kapsamın da, her yerel yönetimin, hemşerilerle, yerel kuruluşlar ve özel sektör kuruluşlarıyla diyalog içerisinde, kendi YG 21'lerini geliştirmeleri gerektiği belirtilmektedir (Emrealp, 2005, s. 19).

YG 21'in fonksiyonlarını, Başak, sekiz madde altında özetlemiştir. Buna göre (Başak, 2014, s. 99);

- Yerel karar alma aşamalarında katılımın teşvik edilmesi,
- Kentsel yaşamı rahatlatan projelerin geliştirilmesi,

- Geliştirilen projelere kaynak sağlanması,
- Yerel yönetimlerin önündeki engellerin kaldırılması ve sorunlarının çözülmesi,
- Demokratik yaşamın yerleşmesine katkı sağlanması,
- Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi,
- Yetişmiş ve kent sorunlarına hassas insan kaynağının oluşturulması,
- Baskı grubu olarak kentsel sorunların çözümü sürecine katkı sağlanması şeklinde tasnif edilmiştir.

YG 21 ve KK'leri arasındaki ilişki üzerine 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinin 76. Maddesinde belirtilen KK tanımında “sürdürülebilir kalkınma” olgusu YG 21'in asli misyonu olması bu iki kavram arasındaki temel ilişki şeklinde değerlendirilebilir. Bu durum kapsamında birçok ülkede YG 21 ve KK konuları birlikte ele alınmaktadır (Başak, 2014, s. 97).

Emrealp (2005) YG 21 Uygulamaları kapsamında KK konusunu ele alırken şu hususlara vurgu yapmıştır; *“YG-21 süreci bağlamında, “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkelerinin bütünlüğünde, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ortaklık modeli” olarak tanımlanan KK'leri, yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik bilincinin geliştirilmesini, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesini sağlamaktadır”*

YG 21, 1992 yılında gerçekleştirilen Rio toplantısından itibaren, yaklaşık 135 ülkedeki birçok kentte uygulanan bir model olarak varlığını sürdürmektedir. Gündem 21'in dünya ölçeğindeki koordinatör kuruluşu Birleşmiş Milletler Kalkınma Programıdır (UNDP) ve aralarında Türkiye'nin de olduğu 85 ülkede, YG 21 süreçlerine yönelik farklı boyutlarda destekler sunmaktadır (Emrealp, 2005, s. 29).

YG 21 uygulamalarını başlatan Avrupa Birliği ülkelerinde yapılan kapsamlı bir değerlendirmede, 2000'li yılların başında Avrupa'da 4000'in üzerinde yerel yönetimin YG

21 sürecini etkin şekilde sürdürdüğü ifade edilmekte, YG 21 uygulamalarını aktif şekilde sürdüren İngiltere, Almanya ve İskandinav ülkelerinde bu konuda çok boyutlu projeler ve pratik adımlar atılmaktadır (Ökmen & Görmez, 2009).

2.2.Türkiye’de Yerel Gündem 21

Türkiye’deki YG 21 uygulamaları, 1996 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Habitat 2 İnsan Yerleşimleri Konferansı-Kent Zirvesi vesilesiyle şekillenmiştir (UN-HSP, 2004). Gündem 21 bağlamında sürdürülebilir insan yerleşimlerinin gelişiminin desteklenmesi kapsamında YG 21 konusuna yer verilmiştir. Habitat 2 toplantısıyla birlikte Türkiye’de YG 21 uygulamalarına yönelik ilgi ve beklenti gelişmeye başlamıştır.

YG 21 uygulamalarının ikinci aşamada gelişimi ise 1997 yılı sonunda, UNDP’nin öncülüğünde, IULA-EMME’nin (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı) sekreterliğinde gerçekleştirilen Türkiye’de YG 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi ile gelişmiştir (Emrealp, 2005, s. 30).

Söz konusu proje çalışmaları, iki temel hedefe ve aşamaya dayandırılarak gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılmıştır. Bu hedefler birinci aşamanın gerçekleşmesinin ölçümü anlamında da değer taşıyan ölçütler olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda hedeflere bakıldığında (Habitat, 2000);

1. Temel Hedef:

- YG 21 kapsamında belirli eğitim materyalleri ve yayınlarının hazırlanması, basımının yapılması ve ülke genelinde dağıtımı;
- YG 21 kapsamında belediyelere, STK'lara ve özel sektöre yönelik bilgilendirme sürecinin başlatılması;
- YG 21 süreç ve etkinliklerinin sürdürülebilirliği ve ulusal ölçek ile bütünleşmesine yönelik stratejik adımlar atılması şeklinde özetlenebilir.

2. Temel Hedef

- Belirlenmiş pilot şehirlerde yerel ölçekteki hedef gruplara yönelik YG 21 sürecinin işleyişi ve yöntemleri konusunda eğitim verilmesi;
- Proje kapsamındaki faaliyetlerin ele alınan kent kapsamında koordinasyonunun sağlanması amacıyla sekretarya oluşturulması;
- Belirlenmiş her pilot şehirde, hedef gruplar arasında iletişimin geliştirilmesi bağlamında belirli yapılar teşkil edilmesi;
- Her bir pilot şehir için sosyo-ekonomik ve ekolojik sorunlar bağlamında tanımlamaların yapılması;
- Her pilot şehir için somut hedeflerin ortaya konulması ve bu bağlamda YG 21 Bildirgelerinin hazırlanması şeklinde özetlenebilir.

Bu projenin başarısı üzerine UNDP, her iki aşamaya destek vermeyi kabul etmiş, Bakanlar Kurulu'nun bunu benimsemesi ile birlikte “Türkiye’de YG 21’lerin Uygulaması” başlığını taşıyan ikinci aşama projesi, Ocak 2000’de hayata geçirilmiştir (Emrealp, 2005, s. 30). YG 21 kapsamında başlatılan proje ortağı kentlerdeki uygulamalar, geçmişte ortaya konulmuş bir taslağa oturtmak yerine, her kentin kendine has durumların, değerlerinin ve önceliklerinin sergilendiği, birbirinden oldukça farklı gözüken yapılar ve yöntemlerle yürütülmüştür.

YG 21 kapsamında Türkiye uygulamalarında başlıca katılımcı unsurların başında “KK’leri” adıyla yerel ilgi grupları tarafından oluşturulan platformlar, çalışma grupları, mahalli ölçekteki faaliyetler, kadın ya da gençlik meclisleri ve belirli/özel ilgi grupları gelmektedir. Program bileşenleri kentlerde teşkil edilen YG 21 KK’leri kapsamında uygulamaları hayata geçirmeye çalışmaktadır (Emrealp, 2005, s. 31-32).

Türkiye’de YG 21 uygulamaları KK’lerinin gelişimi açısından öncü bir rol üstlenmiş olmakla birlikte farklı uygulamalarla projelerin geliştirilmesine destek sunmuştur. Bu bağlamda (Emrealp, 2005, s. 31-35);

- YG 21 çalışma gruplarının oluşturulması,

- Çalışma gruplarınca hazırlanan raporların uygulamaya geçirilmesi ve takibi,
- Kadın Meclisleri çatısı altında YG 21 kapsamında platformlar, çok amaçlı faaliyetler ve ajandalar oluşturulması,
- Gençlik Meclisleri bünyesinde Gençlik Parlamentosu oluşumu, konferans, çalıştay ve etkinlikler yapılması,
- YG 21 Eylem Planlarının oluşturulması,
- YG 21 Programı internet sitesinin oluşturulması
- YG 21 Programı ve uygulamaları ile ilgili yayınlar çıkartılması ve bu konuda farkındalık yaratılması gibi çalışmalar yapılmıştır.

YG 21 Türkiye uygulamalarının yukarıda belirtilen ilk iki aşaması ile birlikte günümüze kadar devam eden toplam beş aşama bulunmakta ve YG 21'in V. aşamasında "KK'lerinin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi" oluşturmaktadır. Bu proje ile birlikte YG 21 ve KK'leri arasındaki yapısal ilişkinin pratikleşmesi hedeflenmiştir.

2.3. Kent Konseyleri

KK'lerinin görevleri konusunda Pektaş ve Koçak (2007, s. 132), bu yapıların farklı kentlerde farklı niteliklere ve özelliklere sahip olabildiklerini, ancak genel itibarıyla tüm KK'lerinin kentte yaşayan insanları ve değerleri kolektif bir havuzda toparlayarak kent genelini kucaklayan ortak akıl arayışında olduğunu ifade etmektedirler. KK lokal ölçekte yerel katılımı pratikleştirmeye yönelik ve salt temsili demokrasi ile değil, doğrudan demokrasinin modern yansımalarını gösterebilmek gibi hedefleri hayata geçirebilmenin mekânsal uzamı olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'de bireylerin ve toplumun kent yönetimine aktif katılımına yönelik ilk örnek Ankara'da 1980 öncesinde ortaya çıkmıştır. Ancak bu örnek sistematik bir katılım Ancak 1990'lı yılların başından itibaren hemşerilerin ve kentteki sivil toplum kuruluşları ile

diğer taraftan kent yönetimine katılımını sağlamak üzere farklı adlarda fakat benzeri amaçlara sahip olan ilgili tarafların bir araya geldiği ve görüş alışverişi ile belirli konularda düşünce açıklamalarının yapıldığı platformlar oluşturulmaya başlanmıştır (Birleşmiş Milletler, 1996, s. 68-69). 1997 yılından sonra ise “YG 21” çalışmalarının yaygınlaşması bu platformların artmasına yol açmıştır çünkü YG 21 projesine katılan yerel yönetimlerden KK benzeri bir oluşuma öncülük etmesi teşvik edilmiş ve desteklenmiştir (Coşkun, 2007, s. 100).

KK olgusu bu bağlamda YG 21 ile gelişmeye başlamış ve yerel yönetimlere ilişkin mevzuatta yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda KK kavramı, Belediye Kanununun 76. Maddesi ile yasal bir niteliğe bürününceye kadar benzer örgütlenmeler, kent meclisi, şehir meclisi, kent kurultayı, kent danışma meclisi, kent parlamentosu, kent platformu vb. başka bir takım adlarla da tanımlanmışlardır. Yapıları ve çalışma yöntemleri kentler arasında farklılık göstermekte ve KK’lerinin genel işlevi kentteki tüm bileşenleri ortak bir potada birleştirerek, kentin tamamını kucaklayan bir ortak akıl ortaya konulmasını sağlamaktır (Pektaş & Koçak, 2007, s. 132).

KK olgusunun Belediye Kanununda yer alış şekli 76. Maddesinde şu şekilde belirtilmektedir (Belediye Kanunu, 2005, Md.76); “*KK, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.*” Belediye Kanununda KK’lerinin bileşenleriyle ilgili olarak;

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- Sendikalar,
- Belediyeler
- Noterler,
- Üniversiteler,
- STK’lar,

- Siyasi partiler,
- Kamu kurumlarının temsilcileri,
- Muhtarlara yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlar kapsamında belediyelerin sivil ve siyasal alanı birleştiren bir platform olduğu sonucuna varılabilir. Belediye Kanununun 76. Maddesinin son paragrafında KKnde alınan kararların Belediye Meclisinde tavsiye görüşler olarak ele alındığı ve KKnin çalışma, işleyiş ve yapısı hakkında İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlendiği ifade edilmektedir.

2.3.1. Kent Konseyi Yönetmeliği

Belediye Kanununun 76. Maddesinde belirtilen hükmün yerine getirilmesi kapsamında 8 Ekim 2006'da 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanıp yürürlüğe giren KK Yönetmeliği çıkartılmıştır. Ancak KK yönetmeliğiyle ilgili olarak Belediye Kanunu ile aykırılık teşkil ettiği nedeniyle belirli maddelere yönelik dava açılmış ve dönem dönem belirli değişikliklere gidilmiştir. Bu bağlamda KK Yönetmeliğinin 8., 10, 11, 13 ve Geçici 2. Maddelerinin iptali için Danıştay'ın Sekizinci Dairesine dava açılmıştır (Çukurçayır, Eroğlu, & Sağır, 2015). Belirtilen bu madde değişiklikleri içerisinde özellikle 8. Madde KKnin sivilleşmesi yönündedir.

Danıştay tarafından 8. Maddede yapılan incelenme neticesinde (Danıştay 8. Dairesi, 2007/1280 E. 2008/2744 K.);

- Maddenin 1. fıkrasının (a), (c) ve (ç) bentlerinde, yasaya aykırılık bulunmadığı,
- Yönetmeliğin 8. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde, Belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekillerinin konseyin oluşumunda yer alacağı öngörülmüş,
- Ancak yasada KK'ine katılacaklar arasında bunlara yer verilmediğinden yasa hükmü aşılarak düzenlendiği anlaşılan yönetmeliğin 8. maddesinin 1.fıkrasının (b) bendinde hukuka uyarlılık bulunmadığı belirtilmiş,

- Yönetmeliğin 8. maddenin 1. fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde meclis üye tamsayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcilerinin ve meclis üye tamsayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcilerinin yer alacağı belirtilmiştir.
- Ancak yasada yerel yönetim organlarının KK oluşumunda yer alacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığı ifade edilmiştir.
- Belediyeyi temsilen başkan veya başkan temsilcisinin konseyin oluşumunda yer alacağı yönetmeliğin bahse konu 8. maddesinde düzenlenmiştir,
- KK'lerinin yapısı ve oluşturma amacı da gözetildiğinde yönetmeliğin 8. maddesinin 1. fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde hukuka uyarlılık bulunmamıştır.

Yukarıda belirtilen değişikliklerle birlikte yönetmeliğin 8. Maddenin 1. Fıkrasının (f), (g), (ğ), (h), (ı) bentlerinde yer alan konuların Belediye Kanununa paralel olduğu belirtilmiş, söz konusu yönetmelik bentlerinde hukuka aykırı bir nitelik bulunamamıştır. Bununla beraber Belediye Kanununun yönetmeliğe dayanak olarak görülen 76. maddesinde Büyükşehir belediyelerinde oluşturulacak KK'lerine yönelik olarak diğer belediyelerden farklı kurallar öngörülmemesine karşın, söz konusu fıkra ile Büyükşehir belediyeleri KKne katılanlar bakımından sınırlama getirildiğinden yönetmeliğin 8. Maddenin 2. Fıkrasında hukuka uyarlılık bulunmadığı belirtilmiştir (Danıştay 8. Dairesi, 2007/1280 E. 2008/3744 K.).

8. maddenin yanı sıra iptal edilmesi istenilen 10. Madde ele alındığında ise;

- Yönetmeliğin 8. Maddenin iptal edilmesiyle söz konusu maddenin uygulama olanağı kalmamaktadır.
- Bu kapsamda yönetmeliğin 10. maddesinin 1. fıkrasının 2. cümlesinde hukuka uygunluğun olmadığı ifade edilmiştir.
- Benzer şekilde yönetmeliğin 11. maddesinin 1. fıkrasının 2. cümlesinde ise yönetmeliğin iptal edilen 8/d bendiyle beraber ele alındığında bu maddenin de uygulanma olanağı kalmadığı belirtilmiştir.

- Yönetmeliğin 13. maddesi değerlendirildiğinde ise bu maddede demokratik ilkelere ve hukuka aykırılık olmadığı ifade edilmiştir.
- 13. Maddenin yanı sıra yönetmeliğin geçici 2. maddesinde de hukuka aykırılık unsuru olmadığı belirtilmiştir.
- Tüm bu madde değerlendirmeleri ile birlikte iptal edilmesi istenilen Yönetmeliğin 8. maddesinin 1. fıkrasında yer alan 2. cümlesi ve 11. maddesinin 1. fıkrasının 2. cümlesinin iptaline karar verilmiş,
- Bunun haricinde iptal edilmesi istenilen yönetmelik maddeleri yönünden davanın genel kapsamda reddine karar verilmiştir.

Yukarıda belirtilen değişiklikler (2006 ve 2009 değişiklikleri) ve iptal istemlerine bağlı düzenlemeler kapsamında KK Yönetmeliğiyle ilgili hususlar bir tablo çerçevesinde gösterildiğinde aşağıda yer alan maddeler ve değişikliklerine vurgu yapılabilir.

Tablo 1: KK Yönetmeliği Değişiklikleri (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006; Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2009)

8 Ekim 2006	6 Haziran 2009
KKnin Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri KKnin Kuruluşu	KKnin Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri KKnin Kuruluşu
Madde 5: (1) KK'leri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler seçimlerinin sonuçlarının ilanını takip eden üçüncü ayının ilk haftasının ilk mesai günü, 8. Maddede belirtilen kişi ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile kurulur. (2)KK genel kurul ilk toplantısını, belediye başkanının çağrısı üzerine belediye başkanının başkanlığında yapar ve bu toplantıda genel kurul dışındaki organların seçimi yapılır.	Madde 5: (1) KK'leri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, 8. Maddede belirtiler üyelerden oluşur. (2) KK genel kurulu ilk toplantısını yapmak üzere belediye başkanının çağrısı ile toplanır. Belediye başkanının başkanlığında toplanan genel kurul, toplantıyı idare etmek üzere üyeleri arasından en az üç kişiden oluşan divan kurulunu seçer. (3) Divan kurulunun oluşturulmasından sonra KK yürütme kurulu ve KK başkanı seçilir.
Madde 6: (1)KKnin görevleri; b) Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak	Madde 6: (1) KKnin görevleri; b) Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve

	uygulanmasını sağlamak
KKnin Oluşumu ve Organları	KK Üyeliği ve Organları
KKnin Oluşumu	KK Üyeliği
<p>Madde 8: (1) KK aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur: a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, b) Belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekilleri (kaldırıldı) c) Belediye başkanı veya temsilcisi, ç) Sayısı onu geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri, d) Meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri, (kaldırıldı) e) Meclis üye tamsayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri, (kaldırıldı) f) Belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan muhtarların, kendi aralarından seçecekleri en fazla 10 temsilci, (değiştirildi) g) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, ğ) Varsa üniversiteden bir temsilci, birden fazla olması durumunda her birine temsilen bir üye (değiştirildi) h) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri, ı) KKnce kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi katılır</p>	<p>Madde 8: (1) KK; merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere aşağıdaki belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur: a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, b) Belediye başkanı veya temsilcisi, c) Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, ç) Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri, d) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, e) Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci, f) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri, g) KKnce kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi.</p>
<p>Organları Madde 9: (1) KK aşağıdaki organlardan oluşur: a) Genel kurul b) Yürütme kurulu c) Meclisler ve çalışma grupları</p>	<p>Organları Madde 9: (1) KK aşağıdaki organlardan oluşur: a) Genel kurul b) Yürütme kurulu c) Meclisler ve çalışma grupları</p>

	d) KK başkanı
<p>Genel Kurul Madde 10: (1) Genel kurul, KKnin en yetkili organı olup yılda iki kez toplanır. Genel kurul belediye meclisi birinci başkan vekilinin, bulunmaması halinde ikinci başkan vekilinin başkanlığında 8. Maddede belirtilen KK üyelerinin katılımı ile toplanır. (2) Genel kurul; genel kurulun, yürütme kurulunun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını, bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, çalışma yönergesi ile belirler.</p>	<p>Genel Kurul Madde 10: (1) Genel kurul, KKnin en yetkili organı olup 8. Maddede sayılan üyelerden oluşur. Genel kurul, her yıl Ocak ve Eylül aylarında yapacağı iki toplantıdan az olmamak üzere, üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır. (2) Genel kurula KK başkanlık eder. Başkanın bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi toplantıya başkanlık eder. (3) Genel kurul; yürütme kurulunun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını, bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, çalışma yönergesi ile belirler.</p>
<p>Yürütme kurulu Madde 11: (1)Yürütme kurulu, genel kurul tarafından iki yıllık süre için seçilen, en az beş kişiden oluşur. Yürütme kuruluna belediye meclisi birinci başkan vekili bulunmaması halinde ikinci başkan vekili başkanlık eder.</p>	<p>Yürütme kurulu Madde 11: (1) Yürütme kurulu, genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yed kişiden oluşur. Yürütme kuruluna KK başkanı, bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder.</p>
	<p>KK başkanı Madde 11/A: (1) KK başkanı genel kurul tarafından seçilir. KK başkanının görev süresi, yürütme kurulunun görev süresiyle paralel olmak üzere ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıldır. (2) KK başkanının seçimi ilk oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluğu sağlanmazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü tur oylama yapılır. Üçüncü oylamada en fazla oyu alan aday, başkan seçilmiş olur. (3) KK başkanının seçimi, KKnin ilk toplantısının birinci birleşiminde tamamlanır. (4) KK başkanının izni, hastalık veya başka bir sebeple görevi başında bulunmadığı</p>

	hallerde, bu süre içinde kendisine yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekalet eder.
	<p style="text-align: center;">Genel sekreterlik</p> <p>Madde 14/A</p> <p>(1) KK genel sekreterlik, belediye başkanı tarafından önerilen üç aday arasından yürütme kurulu tarafından seçilir.</p> <p>(2) KK genel sekreteri, 6. Maddede belirtilen görevlerin yerine getirilmesi koordine eder. Meclisler, çalışma grupları ve benzeri yapılar arasındaki çalışma uyumunu ve koordinasyonu sağlar.</p> <p>(3) Genel sekreter, KK başkanına ve yürütme kuruluna karşı sorumludur.</p>
<p style="text-align: center;">Sekretarya hizmetleri</p> <p>Madde 15:</p> <p>(2) Sekretarya hizmetlerini yürüten personel, bu çalışmalarında yürütme kurulu başkanına karşı sorumludur.</p>	<p style="text-align: center;">Sekretarya hizmetleri</p> <p>Madde 15:</p> <p>(2) Sekretarya hizmetlerini yürüten personel, bu çalışmalarında genel sekretere karşı sorumludur.</p>
	<p style="text-align: center;">KKnin mali yapısı</p> <p>Madde 16/A</p> <p>(1) Belediyeler KK'lerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar</p>

2009 yılında yapılan değişikliklerin KK yapısı üzerinde önemli sistemsel yenilikler getirdiği görülmektedir. Bu yenilikler KK'lerinin oluşumu, görevleri ve organları bağlamındadır. Ancak yönetmelikte yapılan değişiklikler özellikle KK'lerinin daha çok sivil ve demokratik bir niteliğe büründürülmesi kapsamında olmuştur.

Bu değişikliklere bakıldığında özellikle KK'lerinin yapısının sivilleştirilmesi bağlamında (yukarıda da belirtildiği gibi) 8. Maddesinde önemli değişiklikler yapılmıştır. 2006'daki çıkarılan Yönetmelikte bulunan KK'lerinin oluşumu için milletvekillerinin yer alması ifadesi yönetmelikten kaldırılmış, aynı şekilde belediye meclis üyelerinin kendi aralarında seçeceği temsilciler fıkrası da kaldırılmış. Benzer şekilde il genel meclis üyelerinin yer alması ifadesi kaldırılmış ve muhtarların temsil konusunda değişikliklere gidilmiş ve temsilci sayısında artış yapılmıştır.

Yine değişen maddelerde KK'lerinin ortaklık anlayışı kapsamında merkezi yönetim, yerel yönetim, kamu kurumu niteliğindeki kuruluşları ve sivil toplumu bir araya

getirebildiğine vurgu yapılarak demokratik nitelikteki bir KK modelinin oluşturulması hedeflenmiştir. Yapılan bu değişikliklerin bir başka özelliği de KK başkanının ayrı bir organ olarak gösterilmiştir. Bu özelliğin belediye başkanından da farklı bir başkan seçilmesi yönünden de değerlendirilebilir. Ayrıca KK'lerinin kurumlaşabilmesi adına genel sekreterlik yapısının oluşturulması ve bir bütçenin temin edilmesi ve söz konusu yönetmelikteki yapılan değişiklikler olarak görülmektedir. Tüm bu hususlar kapsamında KK'nin oluşumu, amaçları, görevleri, organlarına yer verilmesi konunun anlaşılmasını sağlayacaktır.

2.3.2. Kent Konseyinin Kuruluşu

KK Yönetmeliği'nin 5. Maddesinde KK'nin oluşumu hususuna yer verilmiştir. Bu kapsamda KK (KK Yönetmeliği, 2006, Md.5);

- Belediye teşkilatının olduğu yerlerde yerel seçimlere müteakip ilk üç ay içerisinde yönetmeliğin 8. Maddesinde belirtilen üyelerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.²
- Belediye Başkanının çağrısı ile KK genel kurulu ilk toplantısını gerçekleştirir ve ilk toplantıda genel kurulca toplantıyı idare edecek (en az kişilik) divan kurulu üyelerinin seçimi yapılmaktadır.
- Divan kurulu oluşumunun tamamlanmasına müteakip KK yürütme kurulu ve başkan seçimi yapılmaktadır.

² KK üyelerinin kimler olduğu Yönetmeliğin 8. Maddesinde (2009 değişiklikleri ile) Belediye başkanı veya temsilcisi; Mahallinin en büyük idare amiri veya temsilcisi; Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurumu ve kuruluşlarının temsilcileri; Mahalle sayısı 20'ye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısını % 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri; Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri; Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci; Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri; KKnce kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilci olarak belirtilmiştir (Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2009).

2.3.3. Kent Konseylerinin Amaçları

KKnin amaçları konusunda 2006 yılında yayınlanan yönetmeliğin 1. Maddesinde belirtilen hususlar, kapsamlı olarak bu yapının hedeflerini ortaya koymaktadır. Söz konusu madde ele alındığında belirtilen amaçlar aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir (KK Yönetmeliği, 2006, Md.1);

- Kent hayatında kent vizyonu ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi,
- Kentin hakları ve hukukunun muhafazası,
- Sürdürülebilir kalkınma hedefinin gerçekleştirilmesi (YG 21),
- Çevre ile ilgili sorunlara duyarlılık gösterilmesi,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma,
- Saydamlık, hesap sorma ve hesap verebilirlik,
- Yerel katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi şeklindedir.

Yukarıda belirtilen amaçların hayata geçirilebilmesi için katılımcı bir yönetim anlayışının yaygınlaştırılması ve kentte yaşayan herkesin kent yönetiminde bir söz sahibi olabilmesi hedeflenmektedir.

2.3.4. Kent Konseylerinin Görevleri ve İlkeleri

KK oluşumunun en öncelikli hususlarından birisi de görev ve faaliyetleridir. KKnin görevleri konusu yönetmeliğin 6. Maddesinde düzenlenmiş olup 2006 ve 2009 düzenlemeleri kapsamında ortaya konulmuştur. Bu bağlamda KKnin görevleri şu şekildedir (KK Yönetmeliği, 2006, Md.6; KK Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2009);

- Yerel ölçekte yurttaşların demokratik katılımlarının sağlanmasını, hemşerilik hukuku ve müşterek yaşam bilincinin geliştirilmesi ya da güçlendirilmesini, çok

ortaklı ve aktörlü yönetim anlayışının tesis edilmesini ve benimsenmesini sağlamak,

- Sürdürülebilir gelişmenin gerçekleştirilebilmesi ve bu çerçevede ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Kentle ilgili temel strateji ve faaliyet planlarının tespit edilmesinde, uygulama ve izleme aşamalarında kentin genelini çevreleyen ortak bir konseptin oluşmasına katkı sunma,
- Yerellik prensibi ekseninde katılımcılık, demokrasi ve uzlaşma kültürünün geliştirilmesi,
- Kentin dokuzuna ve kimliğine ilişkin kültürel, doğal, tarihi ve benzer nitelikteki değerlere sahip çıkılması ve geliştirilmesi,
- Kent kaynaklarını etkili, verimli ve adil bir şekilde kullanılmasına katkı sunulması,
- Sürdürülebilir kalkınma düşüncesine bağlı kentin yaşam niteliğini/kalitesini geliştiren, çevreye karşı hassas ve yoksulluğu ortadan kaldıracak plan ve programların desteklenmesi,
- Sivil toplumun gelişmesi ve kurumsallaşmasına katkı sunulması,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin sosyal yaşamdaki faaliyetlerinin artırılması ve yerel karar alma aşamaları ve mekanizmalarında etkin rol almalarının sağlanması,
- Kent yönetiminde şeffaflık, katılım, hesap verebilirlik ve öngörülebilirlik prensiplerinin uygulanmasına katkı sunulması,
- KKnde teşkil edilen düşüncelerin değerlendirilmesi için söz konusu belediyeye gönderilmesinin sağlanması olarak özetlenebilir.

Yukarıda belirtilen görevler ile birlikte KK'nin ilkeleriyle ilgili olarak yönetmelikte belirtilen hususlara bakıldığında ise (KK Yönetmeliği, 2006, Md.6);

- YG 21 süreci çerçevesinde kente sahip çıkılması, aktif katılım ve çözüm kapsamında ortaklık prensiplerinin bütünlüğü çerçevesinde kentlerin yaşanabilir bir geleceğe taşınmasına katkı sunulması,
- Türkiye'nin imzaladığı/onayladığı BM zirvelerinde ve konu kapsamındaki uluslararası sözleşmelerde kent yaşamıyla ilgili temel ilkelerin gerçekleştirilmesi,
- Kent vizyonu ve hemşerilik şuurunun geliştirilmesi, kentin hukukunun korunması, çevre bilinci, sosyal dayanışma ve yardımlaşma, şeffaflık, hesap verebilirlik, yerel katılım ve yerinden yönetim prensiplerini öncelikli hususlar olarak ele almak,
- Tarafsız bir gözlem ve uluslararası gelişmeler kapsamında öneriler oluşturulması,
- Ortak akla dayalı uzlaşma ve katılımcılığın esas alınması,
- Yenilik ve değişimin önceden fark edilerek netice odaklı bir çalışma kültürünün benimsenmesi şeklinde özetlenebilir.

2.3.5. Kent Konseylerinin Organları

KK'nin ilkeleri ve görevlerinin yanı sıra yapının organları konusuna Yönetmeliğin 2009 yılındaki değişiklikleri çerçevesinde 9. maddesinde yer verilmiştir. Bu bağlamda KK (KK Yönetmeliği, 2006, Md.9; KK Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2009);

- KK Genel Kurulu,
- KK Yürütme Kurulu,
- Meclisler ve Çalışma Grupları,
- KK Başkanı şeklinde dört ana yapıdan oluşmaktadır.

Yukarıda belirtilen dört yapılanma yönetmelik çerçevesinde ele alındığında özetle şu hususlara değinilebilir;

2.3.5.1. Genel Kurulu

“KK Genel Kurulu”, KK'nin en yetkin yapısı olarak yönetmeliğin 8. Maddesinde belirtilen üye kişilerden/temsilcilerden oluşturulmaktadır. Genel kurul, her yılın Ocak ve Eylül aylarında gerçekleştireceği en az iki toplantı ve üyelerin salt çoğunluğu ile toplanacağı ifade edilmektedir. KK genel kurulunun faaliyetleri ve toplantılarına KK başkanı başkanlık yapmaktadır. Başkanın yokluğu durumunda ise KK yürütme kurulundaki en yaşlı üye başkanlık edeceği ifade edilmektedir. Genel kurul, KK'nin diğer yapılarının seçimi ve çalışma esaslarını, yönetmelik hükümleri ile aykırı bir nitelik taşımaması şartıyla çalışma yönergesi kapsamında belirlenmektedir (KK Yönetmeliği, 2006, Md.9).

2.3.5.2. Yürütme Kurulu

KK yürütme kurulu, genel kurulca birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıllığına görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşmaktadır. Yürütme kuruluna KK başkanı, bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder (KK Yönetmeliği, 2006, Md.9).

2.3.5.3. Meclisler ve Çalışma Grupları

KK'leri, görev alanına giren konularla ilgili olarak meclis ve çalışma grupları teşkil etmektedir. Meclislerin ve çalışma guruplarının çalışma usul ve esasları genel kurul tarafından belirlenmektedir. Meclislerde ve çalışma guruplarında hazırlanan görüşler, KK genel kurulunda ele alınarak kabul edilmesi sonrası değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine arz edilmektedir (KK Yönetmeliği, 2006, Md.9).

2.3.5.4. Başkanı

KK başkanı genel kurul tarafından seçilmektedir. KK başkanının görev süresi, yürütme kurulunun görev süresiyle paralel şekilde birinci dönem için iki yıl, ikinci dönem

için üç yıl olarak tespit edilmiştir. KK başkanı seçiminde birinci oylamada toplam üyelerin üçte iki ve ikinci oylamada üye toplamının yarısından bir fazlası/salt çoğunluğu aranmaktadır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanmazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü bir oylama yapılmaktadır. Üçüncü oylamada en fazla oyu alan aday, başkan seçilmektedir. KK başkanının seçimi, KK'nin birinci toplantısının ilk birleşiminde tamamlanmaktadır. KK başkanının izin, hastalık ya da farklı bir nedenle görevi başında bulunmaması durumlarında, bu süre içerisinde kendisine yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekâlet etmektedir (KK Yönetmeliği, 2006, Md.9).

2.4.Dünya’da Kent Konseyi ve Benzeri Oluşumlar

Günümüzde hemen hemen bütün ülkelerde yerel yönetimlere, demokratik kurumların önde gelenlerden biri gözüyle bakılmaktadır. Bunun temel nedeni, yerel yönetimlerin halkın kendi kendini yönetmesine olanak veren kuruluşlar olmasıdır. Halk bu işlevini kendi eliyle seçmiş olduğu organlar aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Kuşku yok ki, yerel yönetim organlarının salt seçimle oluşacağının öngörülmesi, bu örgütlere demokratik nitelik kazandırmaya yetmemektedir (Keleş, 2005). Yerel düzeyde demokrasinin gerçekleştirilebilmesi için ayrıca; yerel özerkliğin sağlanması, yerel halkın yönetim kararlarına etkin katılımı, gerek karar alma sürecinde gerekse kararın uygulamasına yönelik denetimi yerel halkın katılımı ile gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Yerel yönetim ile demokrasi ilişkisinde dikkat çeken nokta, demokrasinin yerelleşmeyi zorunlu kılmasıdır. Yerel yönetimler, insanın özgürleştirilmesinde, kurumların demokratik yönetime yatkınlığı ile demokrasinin yaşanabilmesinde ve demokratik bilincin kazanılması önemli ve etkin kuruluşlardır (Palabıyık & Görün, 2004, s. 58). Çağdaş bir yerel yönetim sisteminin kurulması ve yasallaştırılmasında en büyük etken ve güvencenin “halk” olduğu unutulmamalıdır. Belediyesine sahip çıkan bir halk ve halkına sahip çıkan bir belediye olmadan verimli, başarılı ve demokratik bir yerel yönetim gerçekleştirilemez. Halk bilinçli, temel hak ve özgürlüklerini bilen ve savunan bireyler ve sivil toplum örgütleri olarak, belediyelerde, yönetimleri ve birlikleri aracılığı ile ulusal ve uluslararası hukuksal kaynakların kendilerine tanıdığı hak, yetki ve ayrıcalıklara titizlikle sahip çıkıp yasaların öngördüğü sınırlar içinde savunmayı öğrenmedikçe, devletle yerel yönetimler arasındaki dengesizliği gidermeye olanak bulamazlar.

“Halk tarafından yönetim” formülünde ifadesini bulan klasik demokrasi teorisi, bütün yurttaşların hür ve eşit iradeleriyle toplum yönetimine katılmaları anlayışına dayanır. Fakat çağdaş demokrasilerde pratiğin bu “ideal” demokrasi anlayışına tam olarak uygun düştüğünü iddia edebilmek pek olanaklı görünmemektedir. Gerçekçi gözlemler, teori ve pratik arasında oldukça geniş bir mesafenin bulunduğunu ortaya koymaktadır (Kapani, 1992, s. 138). Bu çerçevede dünyada birçok yeni demokratik meşruiyet zeminleri oluşturulmaya çalışmıştır. Bu oluşumlar bazıları planlama kuralları (Çemberleri),

toplulukçu planlama, yurttaş kurulları ve forumları ve gelecek belirleme ile bizdeki KK'leri olarak sıralayabiliriz.

Bu oluşumların müzakereci demokrasinin belirtilen şartlarını karşılamadığı ancak eksiklerine rağmen bir kamusal müzakere ortamı sağlayabildikleri yadsınmamalıdır. Bu oluşumlar yapıları, sorumlulukları, katılımcıların nitelik ve sayıları, görüşlerinin sonuçları bakımından birbirlerine benzerlikleri ya da farklılıkları olmasına karşın, tümündeki ana fikir, kamusal mal ve hizmetlerin halka sunumunda ve kamu politikalarının belirlenmesinde yurttaşların görüşlerini almak ve halkın siyasal katılımını sağlamaktır.

2.4.1. Planlama Kurulları

Planlama Kurulları ya da Çemberleri Wuppertal Üniversitesi'nde yurttaş katılımıyla bağlantılı olarak bir özgün bir enstitü bünyesinde yaşatılıp, geliştirilen bir modeldir. Planlama kurulu, kampüs yönetimi, üniversite içerisindeki iletişim sistemi ve kanalları, vatandaşların farklı konulardaki düşünce, şikâyet ve önerilerinin öğrenilmesi kapsamında işlevselliği ve uygulama boyutu devam eden bir modeldir. 1970'li yıllarda Wuppertal Üniversitesi'nde oluşturulup geliştirildiği için özellikle bu üniversite modelin kurumsallaşmasında önemli bir yere sahiptir. Planlama kurallarının temel özellikleri aşağıda belirtilen başlıklar altında özetlenmektedir (Bergische Universität Wuppertal, 2017);

- Katılımcıların rastlantısal örnekleme yoluyla belirlenmesi; yoğun ve uzmanlık gerektiren çalışma;
- Nesnel bir örgütlenme;
- Sistemlendirilmiş bir çalışma programı;
- Politikacıların da dâhil edilmesi ve düşüncelerinin alınması; konuların küçük gruplarda tartışılması;
- Moderasyonda tarafsızlık ve raporlaştırma.

Planlama Kurulları (Çemberleri) katılım biçimi olarak, Almanya ve diğer bazı Avrupa ülkelerinde uygulanmaktadır. Sürekliliği yoktur. Farklı zamanlarda seçilen yurttaşların üçer haftalık sürelerle belirli kentsel sorunlara çözüm bulmalarını sağlamak

üzere bir araya gelmeleri öngörmektedir. Yurttaşlarla *uzmanları* bir araya getiren yöntem olarak da bilinmekte ve “katılımcı siyasal danışma” olarak yararlanılmaktadır. Bu planlama birimleri en fazla 25 kişiden oluşmaktadır. Yurttaşlar çalışmalarını uzmanlar eşliğinde profesyonel katkı alarak yapmaktadır. Planlama kuruları, kentsel temizlik, kentsel gelişme, çevre koruma gibi konularını çalışmaktadır. Elle alacakları konuları önemine göre sorun havuzuna toplar buralardan seçerek ele almaktadır.

2.4.2. Toplulukçu Planlama (*Community Organising*)

Toplumcu örgütlenme (*community organising*) kentsel ve bölgesel alanlarda ya da mahalle ve semtlerde katılımcı, uzun soluklu ve süreklilik arz eden bir örgütlenme modeli şeklinde planlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’deki KK’lerine benzeyen bir niteliğe sahiptir. Farklı meslek ve sektörlerden yurttaşların yönetsel katılımını teşvik etmek amacıyla geliştirilen bir kentsel katılım modelidir. Bu yöntemin felsefesi “*Yurttaş, yaşam çevresini kendisi kuruyor!*” olarak belirlenmiştir. Kurucular arasında meslek kuruluşları, sendikalar, kamu yararına çalışan dernekler, yurttaş girişimleri gibi önemli kentsel aktörler bulunmaktadır. Sayılar 40-50 civarında değişen üyeleri vardır. Kurucular bu model içerisinde finansal katkı sağlamakla da yükümlüdürler.

Bu modelde ilk çalışılacak konular belirlenir. Kendi kendine yeten ve karar alabilecek kurul oluşturulur. Kurul yaptığı çalışmaları karara bağlayarak bir yönetici vasıtasıyla kentsel yönetime iletir ve alınan kararların uygulanması amacıyla kent yönetimine baskı yapılır. Buradaki amaç farklı sivil toplum kuruluşların olduğu bu yapının kentteki yurttaşın çıkarlarını koruyabileceği bir süreç oluşturma ve yurttaşların sorunlara sahip çıkmasını sağlamaktır (Pratchett, 1999).

2.4.3. Yurttaş Kurulları ve Forumları

Yurttaş kurulları Avrupa ülkelerinde en fazla rastlanan KK benzeri oluşumlardır. Bu yapılanmalar yurttaş forumları olarak da nitelendirilebilmektedirler. Hemen hemen bütün belediyelerin bünyesinde bu kurulların olduğunu belirtebiliriz. Belediyeler bu kurullar aracılığıyla ilgili toplumsal kesimlerin sorunlarını belirleyip ona uygun stratejiler belirleyip gelişmektedirler (Özden, 2016, s. 155).

Kuruların çalışma konularından bazıları toplumsal yapının ihmal ettiği gruplar, planlama ve trafik gibi önemli altyapı çalışmaları bulunmaktadır. Farklı toplumsal kesimlerin yerel karar oluşturma süreçlerine katılımı temel amaç olarak değerlendirilebilir. Toplumsal açıdan siyasal katılımlar aktif olmayan ya da bazı mahrumiyet yaşayan yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve yabancılar gibi kesimler daha çok kurulların çalışma alanı içerisinde. Kurul üyeleri, ilgili toplumsal kesimlerin içinden seçilmekte ve karar alma süreçlerine dâhil edilmektedirler (Taştekin, 2017, s. 100).

2.4.4. Gelecek Belirleme Atölyeleri/ *Workshoplar*

Gelecek belirleme atölyeleri ya da workshoplar Avrupa'da özellikle Almanya'da bazı özel alanlarda sürekli yararlanılan ve KK niteliğinde hizmet veren yapılanma modelleridir. Sosyal ve çevresel düşüncelerin ve sorumluluğun eyleme geçirilmesi için, uzun süreli ve oldukça etkin bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Gelecek atölyelerinde, planlama, sosyal, sorunlar ve gençlerle ilgili çalışma konuları ön plana çıkmaktadır. Katılan bütün yurttaşların, yenilikçi düşünce ve problem çözme yeteneğine sahip olduğu varsayımından hareket edilmektedir. Gelecek atölyeleri, eleştiri, tasarım ve uygulama gibi üç aşama öngörmektedir. Önce belirlenen sorunlar tartışılır, çözüm yöntemleriyle ilgili bazı tasarımların geliştirilip uygulanması gibi bir süreç izlenir (Çukurçayır A., 2000).

Birinci aşamada mevcut problemlerle ilgili gündemler ortaya konulmak; çözüm yolları tartışılır. Küçük çalışma grupları oluşturulur ve bu gruplar sorunlar üzerine tartışır. Tartışmanın vardığı sonuçlar herkese bildirilir ve temel bulgular saptanır. Son aşamada geliştirilen düşüncelerin uygulanabilirliği araştırılır. Sonuçlar uygulanabilir bulunursa konuyla ilgili yöntem belirlenir ve uygulamaya geçilir. Grup üye sayıları 20-30 kişi arasında değişmektedir. Gelecek atölyeleri daha çok bilimsel referanslar ve yöntemlere ağırlık verilerek farklı sivil toplum kuruluşlarının da dâhil edildiği bir modeldir. Sistemin parametreleri ya da yönetimin dayanakları olarak gösterilen hususlara bazı örnekler şunlardır (Stadt Heidelberg, 1996, s. 4):

- Beyin fırtınası (geniş katılımlı);
- İlgili bilim çevrelerinin görüşlerine başvurma (telefon, anket vs.);
- Konuyla ilgili medya taraması;

- Konuyla ilgili süreç/trend analizleri (örn. yaşamdan beklentiler);
- Modelleme ve simülasyon teknikleri (örn. iklim değişikliği);
- Farklı çözüm senaryolarının geliştirilmesi
- Belirli bir vizyonun ortaya konulması.

Vizyon kelimesi çok önemlidir çünkü gelecek atölyeleri farklı toplumsal sorunların ve konuların gelecekte karşılaşıacağı düşünülen sorunlara çözüm araması; sorunlar hakkında öngöründe bulunmasını içirmektedir. Özellikle kentsel alanlarda farklı toplumsal sorunlarla ilgili gelecek belirleme tasarımı olarak da değerlendirilebilir. Çukurçayır (2000) gelecek atölyelerinin üç temel dayanağına vurgu yaparak bu kapsamda konuya açıklık getirmiş ve bu üç hususu; eleştir, fantezi ve uygulama şeklinde tanımlamıştır.

KK'leri ile ilgili literatürde yer alan araştırma, inceleme ve mevzuat boyutundaki düzenlemeler değerlendirildiğinde, bu yapıların teorik boyutunun yanında pratik ya da uygulama boyutunun da ayrıca ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında yerel yönetimler, demokratik katılım, yerel siyaset, KK, YG 21 gibi hususları ele alan yarı yapılandırılmış mülakatlara yer verilmiş ve konunun nitel araştırma boyutu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI: İSTANBUL İLÇE KENT KONSEYLERİ

İçişleri Bakanlığı'ndan 21.07.2018 tarihinde elde ettiğimiz verilere göre Türkiye'de kurulan kent konseyi sayısı 317'dir. İstanbul'da var olan kent konseyi sayısı ise 33'dür. Alan araştırması kapsamında İstanbul'da bulunan 7 Kent Konseyinin (Adalar, Bakırköy, Beykoz, Esenler, Kadıköy, Sarıyer, Zeytinburnu) genel sekreterleri ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ilçelerin Kent Konseyi genel sekreterleri ile 04.03.2018-11.06.2018 tarihleri arasında;

Bakırköy Kent Konseyi Genel Sekreteri

Zeytinburnu Kent Konseyi Genel Sekreteri

Kadıköy Kent Konseyi Genel Sekreteri

Beykoz Kent Konseyi Genel Sekreteri

Sarıyer Kent Konseyi Genel Sekreteri

Adalar Kent Konseyi Genel Sekreteri

Esenler Kent Konseyi Genel Sekreteri ile mülakat yapılmıştır.

Yapılan bu mülakatlar sonucunda, kent konseylerinin sivil ve siyasal karakterini çözümlemek üzere, kuruluş ve işleyiş hakkında uygulamadaki mevcut durumu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, mülakat sorularına alınan yanıtların ortaklaştırıldığı 6 ana başlık açılmıştır: kuruluş, işleyiş, çalışma koşulları, etkinlik, işlevsellik, mali yapı.

3.1.Kent Konseylerinin Kuruluşuna İlişkin Bulgular

Türkiye'de Kent Konseyleri, il ya da ilçelerin faaliyet ve etkinlikleri, nüfus yapısı ve yönetsel niteliklerine göre kurulmuşlardır. Bu çalışma kapsamında ele alınan Kent Konseylerinin kuruluş tarihlerine bakıldığında;

- Esenler Kent Konseyi : 08.10.2006

- Bakırköy Kent Konseyi : 09.05.2005
- Sarıyer Kent Konseyi : 08.10.2006
- Zeytinburnu Kent Konseyi : 22.10.2004
- Kadıköy Kent Konseyi : 08.10.2006
- Beykoz Kent Konseyi : 01.01.2010
- Adalar Kent Konseyi : 08.10.2006

Kent Konseylerinin kuruluşlarına ilişkin olarak genel sekreterlere YG 21 süreci içerisinde yer alıp almadıkları sorusu yönetilmiştir. Alınan cevaplar doğrultusunda Adalar Kent Konseyi hariç bütün kent konseylerinin aktif olarak YG 21’de yer aldıkları ifade edilmiştir. Bu durum söz konusu KK’nin YG 21 kapsamında sivil katılım konusunu gündemlerine aldıklarını yansıtmaktadır.

Görüşme yapılan KK genel sekreterlerine kent konseylerini kurarken aldıkları profesyonel ve akademik yardımlar sorulmuştur. Bu yardımların temelinde KK’nin sivil katılım, yerel sorunların bilimsel anlamda çözülmesi, siyasal katılımın geliştirilmesi konularında sağlıklı bir yol ve yöntemin izlenmesi hedeflenmiştir. Yukarıda belirtilen 7 Kent Konseyinden üçü yardım aldıklarını, diğerlerinin bu yönde bir çalışma yapmadıklarını ve herhangi bir destekten yararlanmadıklarını belirtilmiştir. Profesyonel ve akademik destek alan KK’ların aldıkları destekler;

- KK’nin işlevselliğinin artırılması,
- KK’nin tüzel kişiliği, yönetmeliği ve mevzuat anlamında duyulan ihtiyaçların giderilmesi,
- KK kapsamında oluşturulması gereken çalışma gruplarının niteliği ve kapsamı,
- Kadın ve gençlik meclisleri oluşturulurken hangi alanlarda odaklanılması gerektiği,
- Yerel ve siyasal katılım bağlamında katılımı destekleyecek yol ve yöntemler şeklinde özetlenebilir.

KK katılımcılarına araştırma kapsamında, araştırmanın amacı, niteliği, ve hangi soruları kapsadığı hususlarında bilgilendirme yapılmıştır. Yapılan bu bilgilendirme

ardından kuruluş aşamasında ne tür sorun ve zorluklarla karşılaştıkları sorulmuştur. Belirtilenleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Katılımcı (KK Genel Sekreterleri) ve gönüllülerin (araştırma konusunda yapılan bilgilendirme sonrası gönüllü katılım sağlayanlar) KK'nin ve YG 21 hakkında, bu yapıların niteliği ve faaliyeti konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları,
- Kent Konseylerine karşı bir önyargının olması: Belediyeler tarafından rakip olarak ya da belediyelerin yan kuruluşu olarak görülmesi
- Proje sıkıntısı,
- Ekonomik engeller,
- Belediyelerden yeterli desteğin alınıp alınmama konusundaki endişeler,
- Siyasi ayrışma ve gerginlik,
- Kişisel rant ve çıkar,
- Denetimsizlik

3.2.Kent Konseylerinin İşleyişine İlişkin Bulgular: Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Başkan, Çalışma Grupları ve Meclisler

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde kent konseyleri organları “genel kurul”, “yürütme kurulu”, “meclisler ve çalışma grupları” ile “kent konseyi başkanı” olarak sıralanmıştır. Genel kurul, meclis ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esaslarını belirleyecektir. Meclisler ve çalışma gruplarında ortaya çıkan kararlar, kent konseyinde görüşülüp kabul edildikten sonra genel kurula sunulmaktadır.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan genel sekreterlere Genel Kurul Toplantısının hangi sıklıkla yapıldığı sorulmuştur. Tüm kent konseyleri, ilgili düzenlemelerde belirtildiği şekilde, yılda iki kere genel kurul toplantısı yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüştüğümüz kent konseyleri arasında olağanüstü genel kurul toplayan sadece Kadıköy Kent konseyidir. Olağanüstü toplantı gerekçesi belirtilmemekle birlikte, toplantılar içerisinde bu yöntemin uygulandığı da ifade edilmiştir.

Kent Konseylerinin genel kurul toplantılarına baktığımız zaman Yönetmelikte belirlenen ocak ve eylül ayları dışında da yapıldığını, bazılarının olağanüstü toplantılar

gerçekleştirdikleri de söylenebilir. Ancak olağanüstü toplantı konusunda görüşme yapılan Kent Konseyleri içerisinde sadece Kadıköy'ün yer aldığı görülmüştür.

Aşağıda yer alan tablolarda mülakat yaptığımız kent konseylerinden alınan toplantı tutanaklarından hareketle genel kurul toplantıları; katılım toplanma sıklığı, katılımcıların görüş bildirmeleri, toplantıların niteliği, paydaşların niteliği ve çalışma yöntemi bakımından analiz edilmiştir.

Tablo 2: Beykoz Kent Konseyi

Toplantı Yeri	Necmettin Erbakan Kültür Merkezi
Toplantı Tarihi	29.11.2017
Toplantı Gündemi (Genel Başlıklar)	Açılış konuşması, Faaliyet raporunun okunması ve oylanması, Çalışma gruplarının sunumu, Öneriler ve teklifler, yürütme kurulu seçimi
Katılımcılar	-bilgi yok-
Görüş Bildiren Katılımcı Sayısı	-bilgi yok-
Alınan Kararların Konusu	Kent konseyi başkanın ve yürütme kurulunun seçimi
Toplantılara Üniversite Katkısı (sunum vs.)	Yok
Toplantı Sürecinin Niteliği (Uzlaşma ya da Çatışmaya dayalı, vs.)	Oy birliği uzlaşma
Kent Konseylerinin Çalışma Yöntemi İle İlgili Sorunları (Toplantılarda dile getirilenler)	-bilgi yok-
Diğer	

Beykoz Kent Konseyi'nin bu genel kurul toplantısında kent konseyi başkanı ve yürütme kurulu seçilmiştir. Ayrıca genel kurul üyelerine durum değerlendirilmesi yapılmıştır. 164 genel kurul üyesinden kaç kişinin katıldığı ve kaç katılımcının görüş bildirdiği rapor tutanağında belirtilmemektedir.

Tablo 3: Kadıköy Kent Konseyi

Toplantı Yeri	Kozyatağı Kültür Merkezi Meclis Salonu
Toplantı Tarihi	17.12.2016

Toplantı Gündemi (Genel Başlıklar)	Açılış konuşması, Başkan ve yürütme kurulunun seçilmesi, çalışma gruplarının sunumu, faaliyet raporunun oylanması, eleştiri ve öneriler
Katılımcılar	204 üye katılım sağlamış, Bu katılımcıların yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşlardan 143 temsilci olduğu görülmüştür.
Görüş Bildiren Katılımcı Sayısı	15
Alınan Kararların Konusu	Başkan ve yürütme kurulu seçimi, faaliyet raporunun onaylanması
Toplantılara Üniversite Katkısı (sunum vs.)	Var: Doğu Üniversitesi
Toplantı Sürecinin Niteliği (Uzlaşma ya da Çatışmaya dayalı, vs.)	Başkanlık seçimi oy çokluğuyla alınmıştır. İki aday Diğer konular oy birliği ile karar almıştır.
Kent Konseylerinin Çalışma Yöntemi İle İlgili Sorunları (Toplantılarda dile getirilenler)	-bilgi yok-
Diğer	

Kadıköy Kent Konseyi'nin rapor tutanağında başkanlık seçiminin oy çokluğuyla alındığını görmekteyiz. Diğer konuların ise oy birliğiyle alındığı belirtilmiştir. Rapor tutanağında dikkat çekici olan konu ise üniversite katkısıdır. Katılımcı sayısı oranın üye sayısından çok olması ve farklı kurum kuruluşlardan da temsilcilerin katılım sağlamasının yanı sıra görüş bildiren kişi sayısının da çokluğu başka dikkat çeken bir noktadır.

Tablo 4: Zeytinburnu Kent Konseyi

Toplantı Yeri	Kazlıçeşme Kültür Merkezi Akdeniz Salonu
Toplantı Tarihi	19.12.2017
Toplantı Gündemi (Genel Başlıklar)	Meclis ve çalışma grupların sunumu, Eleştiri ve öneriler, Kent Konseyine gönüllülerin katılımını artırmak
Katılımcılar	254
Görüş Bildiren Katılımcı Sayısı	17
Alınan Kararların Konusu	Yok
Toplantılara Üniversite Katkısı (sunum vs.)	-bilgi yok-
Toplantı Sürecinin Niteliği (Uzlaşma ya da Çatışmaya dayalı, vs.)	-bilgi yok-

Kent Konseylerinin Çalışma Yöntemi İle İlgili Sorunları (Toplantılarda dile getirilenler)	-bilgi yok-
Diğer	

Zeytinburnu Kent Konseyi rapor tutanağında katılımcı sayısı ve görüş bildiren katılımcı sayısının çokluğu dikkat çekmektedir. Üniversite katkısı ve alınan bir karar yoktur.

Tablo 5: Sarıyer Kent Konseyi

Toplantı Yeri	
Toplantı Tarihi	10.03.2017
Toplantı Gündemi (Genel Başlıklar)	Açılış, Sarıyer Kent Konseyi Başkanının konuşması, Kent Konseyi Başkan ve Yürütme Kurulunun seçimi
Katılımcılar	81 üyeden 61 üye katılmıştır
Görüş Bildiren Katılımcı Sayısı	
Alınan Kararların Konusu	Başkan ve Yürütme Kurulu seçilmiştir
Toplantılara Üniversite Katkısı (sunum vs.)	Yok
Toplantı Sürecinin Niteliği (Uzlaşma ya da Çatışmaya dayalı, vs.)	Uzlaşma
Kent Konseylerinin Çalışma Yöntemi İle İlgili Sorunları (Toplantılarda dile getirilenler)	-bilgi yok-
Diğer	

Sarıyer Kent Konseyi Genel Kurul Toplantısında, yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı seçilmiştir. Toplantıda görüş bildiren katılımcının olmadığı görülmüştür.

Yukarıda belirtilen örnek Kent Konseyi uygulamaları bakımından genel kurul toplantılarında kararların alınacak kararın niteliğine göre değişkenlik gösterdiği ve oybirliği ya da oyçokluğu şeklinde olabileceği anlaşılmıştır. Genel Kurul'un katılımcı sayısı konusunda mutlak bir sayı olmadığı gözlenmiştir.

Kent konseyleri başkanları ise konseyin yürütme organının başıdır. Aşağıdaki tabloda gördüğümüz gibi kent konseyi başkanlarının 3'ü belediye başkanı 1'i belediye başkan yardımcısından oluşmaktadır. Bu da belediyenin kent konseylerindeki baskınlığını ön plana çıkarmaktadır. Böyle bir durum söz konusu iken belediyelerden bağımsız bir yönetim anlayışının ortaya çıkmasını beklemek çok zordur. Diğer yandan kent konseyleri başkanları arasında akademisyen, yöneticiler de bulunmaktadır.

Tablo 6: Kent Konseyi Başkanlarının Meslekleri

Adalar	Akademisyen
Bakırköy	Belediye Başkanı
Beykoz	Belediye Meclis Üyesi, Belediye Başkan Yardımcısı
Esenler	Belediye Başkanı
Sarıyer	Belediye Başkanı
Zeytinburnu	Dernek Başkanı
Kadıköy	Mimar

Çalışma grupları ve meclisler ele alındığında ise Kent Konseyi genel sekreterlerine yönelik aktif çalışan meclis ve çalışma gurupları sorulmuştur.

Tablo 7: Kent Konseyleri Çalışma Grupları

Çalışma Grupları	Sayı
Kültür ve Sanat	7
Çevre Sorunları	7
Ulaşım ve Trafik	7
Gençlik Spor ve Yaşam	7
Sağlık	6
Engelliler	6
İmar ve Şehircilik	6
Eğitim	6
Afet ve Kriz	4
Esnaf ve Tüketici Hakları	4
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma	3

Tarih ve Tabiat Varlıklarını Koruma	3
Diğer	8

Kent Konseylerinin etkin bir işleve sahip olabilmesi açısından önemli birer organ olan çalışma grupları³ ile ilgili olarak “kent konseyi bünyesinde hangi çalışma gruplarının oluşturulup aktif bir şekilde çalıştığı” sorulmuştur. Çalışma gruplarının genel olarak 12 ile 15 arasında olduğu, bazı kent konseylerinde bu rakamların aşıldığı da belirtilebilir. Ortak konularda oluşturulan çalışma gruplarının fazla olması dikkat çekicidir. Bunda kuşkusuz kentsel ve yerel müşterek konuların ortak olmasının büyük payı bulunmaktadır. Ayrıca farklı ilçe Kent Konseylerinin birbirleri ile paralel nitelikte hareket ettikleri alanlar da söz konusudur.

Kent konseyleri altında kurulan en sık rastlanılan çalışma grupları “Kültür Sanat”, “Çevre Sorunları”, “Ulaşım ve Trafik”, “Gençlik Spor ve Yaşam” ile ilgili olanlarıdır.⁴ Bu çalışma gruplarını “Sağlık”, “Engelliler”, “İmar ve Şehircilik” takip etmektedir. Sayılan çalışma grupları “genel ve ortak” çalışma alanları olarak kent konseyleri bünyesinde de oluşturulduğu görülmektedir. Ortak olmayan ve kent konseylerinin kendilerine özgü kurduğu diğer çalışma gruplarına bakıldığında;

- “Kentsel Stratejik Planlama”,
- “Madde Bağımlılığı”,
- “Tarım ve Gıda”
- “Kardeş Kentler”,
- “Kişisel Gelişim” ,
- ”İnsan Hakları”,
- “Balıkçılık ve Su Ürünleri”,
- “Gecekondu, Mülkiyet ve Barınma Hakları”,

³ **MADDE 12** – (1) Kent konseyleri, görev alanına giren konularda meclis ve çalışma gurupları oluşturabilir. (2) Meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirlenir. (3) Meclislerde ve çalışma guruplarında oluşturulan görüşler, kent konseyi genel kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur.

⁴ Söz konusu çalışma gruplarına sıklıkla rastlanılmasının temelinde yerel ölçekte bu başlıkların sivil katılımı teşvik edecek ana maddeler olmasıdır.

- ”Göç ve Göçmen Sorunları” şeklinde ifade edilebilir.

Yapılan çalışmada genel sekreterlere “kent konseylerinin genel kurul gündeminde kimler belirleyicidir/etkindir” soruları yöneltilmiştir. Kent Konseyleri içerisinde Adalar ilçesi Kent Konseyi hariç gündemi belirleyen ve etkili olan mercilerin, çalışma grupları oldukları cevabını vermişlerdir. En çok gündeme gelen konular imar, çevre, eğitim, kültür ve sanat, ulaşım ve trafik ile birlikte madde bağımlılığıdır. Alınan kararların da büyük çoğunluğu bu konularla ilgilidir. Bu durum göstermektedir ki genel kurul gündeminin büyük ölçüde çalışma gruplarınca şekillendirilmektedir.

Kent Konseyi genel sekreterlerine çalışma gruplarının sürekliliği açısından kapatılan ya da aktif olmayan çalışma grupları olup olmadığı sorulmuştur. Verilen cevaplarda sadece bir kent konseyinde bir çalışma grubunun kapatıldığı söylenmiştir.

Tablo 8: Kent Konseyi Meclisleri

	Sayı
Kadın Meclisi	5
Gençlik Meclisi	5
Çocuk Meclisi	3
Engelliler Meclisi	2
Kıdemli Yurttaşlar Meclisi	2
Diğer	2

Kent konseylerinin önemli organlarından biri de meclislerdir. Kent konseyi genel sekreterlerine hangi meclislerin kurulduğu ve aktif olarak çalıştığı sorulmuştur. Kent konseylerinde, kadın ve gençlik meclislerinin, daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuk, engelliler ve kıdemli yurttaşlar meclisleri bunları takip etmektedir. Dikkat çeken meclislerden bir diğeri ise, Türkiye’de ilk olan Kadıköy Kent Konseyi’nin kurduğu LGBTİ meclisidir.⁵ Fakat şu an aktif olarak çalışmadığı da belirtilmiştir. Kent konseyleri içerisinde herhangi bir meclis yapısına sahip olmadığı görülmüştür.

⁵ Kadıköy LGBT Meclisi bir ilk olması açısından önem taşımaktadır. Türkiye’de LGBT konusunda genel toplumsal muhafazakar eğilimin dışlayıcı yaklaşımı bu meclisin varlığını daha özgün kılmaktadır.

3.3.Kent Konseylerinin Çalışma Koşullarına İlişkin Bulgular

Kent konseylerinin toplantılarını yapabilmeleri ve faaliyet gösterebilecekleri altyapısal koşullara sahip olup olmadıkları, kent konseylerinin belediyeden bağımsızlığı ve kurumsallaşması açısından önemli görülmektedir. Genel sekreterlere bu bağlamda sorular sorulmuştur. Bu konuda özellikle ayrı bir binaya sahip olup olmadıkları ve toplantı salonlarının bulunup bulunmadığı üzerinde durulmuştur.

Kent konseylerinin kurumsallaşması açısından en önemli göstergelerden biri olarak kabul edilebilecek olan ayrı bir binaya sahip olma⁶ açısından durum şöyledir: Ayrı bir binaya sahip olan kent konseyi sayısı 3, belediye binasının içinde faaliyet gösteren kent konseyi sayısı 4'tür.

Tablo 9: Kent Konseyi Binasına Sahip Olan Kent Konseyleri

	Sayı
Binası olan	3
Binası olmayan	4

Ayrı bir toplantı salonu olan kent konseylerinin sayısının 4 olmayanlarının sayısının 3 olduğu görülmüştür.

Tablo 10: Kent Konseyi Toplantı Salonları

	Sayı
Toplantı salonu bulunan	4
Toplantı salonu bulunmayan	3

3.4.Kent Konseylerinin Etkinliğine İlişkin Bulgular

Kent konseylerinin etkinliğini iki ana noktada tespit etmeye çalıştık: (i) kararların kamuoyuna duyurulması, ve (ii) kent konseylerinde alınan kararların belediye meclisi gündemine taşınması. Kent konseyi genel sekreterlerine mülakatlarda bu konular bağlamında sorular sorulmuştur.

⁶ Ayrı bir binaya ya da salona sahip olmak, kent konseyinin müstakil kimliğini güçlendiren, kurumsallaşmasını sağlamaştıran önemli bir göstergedir.

Kent konseylerinin kentte ortak bir vizyon ve ortak bir akıl oluşturabilmesi için kamuoyunun bilgilendirilmesi çok önemlidir. Alınan kararların halka açık olduğunu mülakat yaptığımız bütün kent konseyleri belirtmiştir. Kararların kamuoyuna duyurulma araçlarını sorduğumuzda ise aşağıdaki sonuç karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 11: Kararların Kamuoyuna Duyurulma Araçları

	Sayı
Web Sayfası	6
Sosyal Paylaşım Sayfaları	5
Kitapçık	3
Yerel Yazılı Basın	3
Aylık Bülten	3
Cep Telefonu Mesaj	2
Duyurular	2

Kent konseylerinde alınan kararların belediye meclis gündemine taşınıp taşınmadığı sorulduğunda, kent konseylerinin çoğunluğunda ortak nitelikte cevaplar alınmıştır. Alınan bütün konularla ilgili tavsiye kararlarının, belediye meclis gündeminde yer aldığını belirten genel sekreterlere bunun nedenleri sorulduğunda ise; ihtiyaca göre konu belirlendiğini bu nedenle ele alındığını belirtenler olmuştur. Bunun yanı sıra bazı kent konseylerinin başkanlarının ayrıca belediye başkanı ve belediye meclis üyesi olduğundan, tavsiye kararlarının gündemde ele alındığını belirten olmuştur.

Hiç tavsiye kararı almayan kent konseyleri olduğunu da söylemek mümkündür. Tavsiye kararı almayan sadece belli etkinlikler düzenleyen kent konseylerinin sayısı az da olsa mevcuttur. Belediye meclisi gündemine gönderilen çoğu tavsiye kararının ele alınıp hayata geçtiği de belirtilmektedir. Bu bağlamda kent konseyi genel sekreterlerine en çok kararın hangi konularda alındığı sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 12: Belediye Uygulama Programlarına Alınan Kararlar / Konular

	Sayı
Kültürel Etkinlikler	7
İmar	7
Sağlık	6
Eğitim Faaliyetleri	6
Kadınların Rollerinin İyileştirilmesi	5

Engellilerle İlgili Faaliyetler	5
Çevre Düzenlemesi	5
Belediye Hizmetleri	3
İnsan Hakları	2
Diğer	6

Bu çalışmaların ayrıntılarına baktığımızda “kent müzesi” kurulması, “tarihi ve kültürel etkinlikler”, “okullara kütüphaneler kurulması”, “itfaiye aracı alma”, “çöp toplama projeleri”, “baz istasyonlarının engellenmesi”, “yeşil alanların korunması”, “kadınlar çocuklar, gençler ve engelli yurttaşlara ilişkin” pek çok projenin verilen cevaplara göre uygulandığı görülmektedir.

3.5.Kent Konseylerinin İşlevselliğine İlişkin Bulgular

KKY'nin 1. maddesinde kent konseylerinin amacı, “kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek” olarak belirtilmiştir.

Yapılan mülakatlarda kent konseylerinin yukarıda belirtilen amaçları ne ölçüde gerçekleştirdiğine dair sorular yöneltilmiştir.

Kent Vizyonu geliştirilmesi ile ilgili çalışmaların yapılıp yapılmadığı sorulduğunda kent konseylerinin 5'inin bu yönde çalışmalar yürüttüğü cevabı alınmıştır. Bu çalışmaların kent yönetimi, kimlik ve imaj, turizm ve çevre bilgilendirme ve eğitim, stratejik planlama gibi çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Hemşerilik bilincinin geliştirilmesi kapsamında herhangi bir çalışma yapılıp yapılmadığı sorusuna aldığımız cevaplarda ise 5 kent konseyinin çalışma yürüttüğü görülmüştür. Kent konseylerinin önemli görevleri arasında yer alan ve kuruluş amaçları içerisinde de yer alan hemşerilik bilincinin artırılması yönünde çalışma yürüten 5 kent konseyine çalışmaların içeriği sorulmuştur. Buna istinaden alınan yanıtlardan görüldüğü üzere, hemşerilik bilincinin geliştirilmesi için seminerlerin ve mahalle toplantılarının düzenlendiği, bilinçlendirme etkinliklerinin yapıldığı ve projeler geliştirildiği görülmektedir.

Tablo 13: Hemşerilik Bilincinin Geliştirilmesi

	Sayı
Seminerler	5
Hemşehri, Mahalle Toplantıları	5
Meclis Grup Çalışmaları	3
Bilinçlendirme Etkinlikleri	3
AB Destekli Projeler	2

Yine kent konseylerinin görevleri arasında yer alan kentlinin kentin hak ve hukukunun korunması ile ilgili bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapıp yapılmadığı, yapılıyorsa da ne tür çalışmaların yapıldığı sorulmuştur. Doğrudan bir çalışma olmadığını belirten kent konseyi sayısı 3, çalışmalar olduğunu belirtenlerin sayısı da 4'tür. Çalışmalar seminer düzenlenmesi, reklam panolarında duyuru yapılması ve strateji belirleme ve toplantı ve tanıtım faaliyetlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

Tablo 14: Kentin Hak ve Hukukunun Korunması

	Sayı
Seminerler ⁷	4
Reklam Panolarında Duyurular	3
Strateji Belirleme	3
Toplantı ve Tanıtım Faaliyetleri	3

Kent konseylerinin amaçları arasında ve görevleri kapsamında özellikle vurgu yapılan konulardan birisi de çevreye duyarlılığın artırılmasıdır. Bu konuda kent konseylerine çalışmalar yürütüp yürütmedikleri ve yürütüyorlarsa neler olduğu sorulmuştur. Kent konseylerinin tümü bu konuda çalışma yürüttüğünü ifade etmiştir.

Tablo 15: Çevre Duyarlılığın Artırılması

⁷ <http://www.beykozhaber1908.net/beykoz-kent-konseyinin-seminerleri-devam-ediyor/>

	Sayı
Seminerler	7
Kamu Kurumları ile İş Birliğinde Projeler	7
STKlarla İş Birliğinde Projeler	6
Bilinçlendirme Etkinlikleri	4
Örgütlenme ve Projelendirme	2

Kent konseylerine kentte sosyal yardımlaşmayı artırma yönünde çalışmalar yürütüp yürütmediği, yürütüyorsa hangi çalışmaların yürütüldüğü sorulmuştur. Aldığımız cevaplarda kent konseylerinin 2'sinin çalışma yürüttüğünü; 5'inin ise yürütmediği cevabını aldık. İki kent konseyi, yürüttüğü çalışmaların yakacak yardımı, giyecek yardımı, kırtasiye yardımı, yiyecek yardımı olduğunu belirtmişlerdir.

Kent konseylerinin önemli işlevlerinden bir tanesi de katılımcı yönetimin yaygınlaştırılmasıdır. Kent konseylerine bu konu kapsamında kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklığında çalışmalar yürütüp yürütmedikleri, yürütüyorlarsa bu çalışmaların neler olduğu sorulmuştur. Verilen cevaplarda 6 kent konseyinin çalışma yürüttüğü görülmüştür.

Tablo 16: Kamu, Özel Sektör ve STK Ortaklığı ile Yürütülen Çalışmalar

	Sayı
Kültürel	6
Eğitim ve Bilinçlendirme	5
Çevre ve Kalkınma	4
İmar ve Plan	4
Çocuk, Genç ve Dezavantajlı Gruplar ile İlgili	3
Yoksullukla Mücadele	2

Kent yönetiminde önemli bir hedef olarak da vurgu yapılan marka kent olma yolunda kent konseylerinin çalışma yürütüp yürütmedikleri ve yürütüyorlarsa ne gibi çalışmalar yürüttükleri sorulmuştur. Verilen yanıtlarda 5 kent konseyinin çalışmalar yaptığı ve diğer 2'sinin yapmadığı görülmektedir.

Tablo 17: Kaliteli Yaşanabilir Bir Kent İmajının Oluşturulması

	Sayı
Kültür Sanat ve Turizm	5

Eğitim	4
Kadınlarla İlgili	4
Çocuk ve Gençlerle İlgili	4
İmar	4
Çevre	4
Bilgilendirme Toplantıları	4
Katılım	3
Diğer	

Yoksulluk, açlık, salgın hastalık, eğitim eşitliği, sürdürülebilir kalkınma, kadınların toplumsal rollerinin güçlendirilmesi, çocukların kişisel gelişimleri ve eğitimi, istihdam konuları bağlamında kent konseyleri genel sekreterlerine sorular sorulmuştur. Yöneltilen sorularda yukarıda belirtilen hususların belirtilmesi ve sıklıkla ele alınmasının temel sebebi, bu başlıkların yerel yönetimler ve yerel katılım bağlamında öncelikli unsurlar olmasıdır.

Yoksulluk mücadelede bir çalışma yürütölüp yürütölmediği sorusuna kent konseylerinin 3 tanesi yürütölmekte olduğunu kalan 4 tanesi de yürütmediklerini belirtmiştir. Yapılan çalışmaların yoksulluk haritası çizmek ve aylık basılan bültenlerinde konuya değinmek olduğunu aktarmışlardır.

Kadınların toplumsal rollerinin güçlendirilmesi ve temel eşitsizliğinin giderilmesine yönelik çalışmaları sorduğumuzda ise tüm kent konseyleri ortak cevabı, yürütölüdüğü yönündedir. Meslek edinme kursları açmak ya da açılan kurumlara yönlendirmek okuma yazma kursları, bilgilendirme toplantıları gibi çalışmaları kadınların toplumsal rollerinin güçlendirilmesi için yapılan çalışmalar olarak belirtmişlerdir. Kent konseylerinin özellikle ilgilenmesi gereken alanlardan biri de kadınların toplumdaki statüleri ile ilgili olan çalışmalarıdır. Bunun temel amacı, kadının sosyal, siyasal ve yerel katılım konusunda karşılaştığı sorunların anlaşılmasıdır. Kadınların ulusal ve yerel meclislerde temsil eşitsizliğinin giderilmesi konusunda çalıştıklarının göstergesini kadın meclislerini kurmak olduğunu ifade etmektedirler.

Engellilerin sorunlarına yönelik çalışmalar sorusuna da kent konseylerinin 6'sının çalışma yürüttükleri yönünde cevaplar alınmıştır. Bu çalışmalarda tekerlekli sandalye toplama kampanyaları, engelli yurttaşlar için sosyal ve kültürel etkinliklerinin

düzenlenmesi, kentteki yaşamlarını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması için çalışmalar yürütülmesi için öneriler geliştirdiklerini aktarmışlardır.

İstihdamı artırmaya yönelik çalışmalarla ilgili soruda ise 2 kent konseyi çalışma yürüttüğünü 5'i de yürütmediğini belirtmiştir. Aylık çıkarılan bültenlerde işsiz olan yurttaşları İş-Kur'a yönlendirmek gibi çalışmaların istihdam açısından belirli ölçüde pozitif etkileri olduğu görülmüştür. Eğitimi destekleyici çalışmalar sorusuna 4 kent konseyinin çalışma yürütürken 3'ünün yürütmediği görülmektedir. Bu çalışmalarda fiziksel koşulların iyileştirilmesi ve eğitimle ilgili araç gereçlerin tamamlanması ile ilgili çalışmalar olduğunu belirtmişlerdir. Sağlık ile ilgili çalışmalara yönelik sorumuza tüm kent konseyleri çalışma yürüttüklerini belirtmiştir. Seminerler düzenlediklerini, çocuklar için aşı kampanyaları gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir.

Kent konseyi bünyesinde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çalışmalar ile ilgili sorumuzda 5 kent konseyinin çalışma yürüttüğünü 2'sinin yürütmediğini görmekteyiz. Bu çalışmalar tarihsel dokunun korunması ve doğal kaynakların korunması için yapılan çalışmalardır. Kent konseyleri bu yapılan bütün çalışma ve etkinliklerin tek başlarına yapamadıklarını ve öyle bir güçlerinin de olmadığını ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve gönüllüler ile birlikte yaptıklarını özellikle belirtmişlerdir.

3.6.Kent Konseylerinin Mali Yapılarına Dair Bulgular

Kent konseylerinin kendilerine ait bir bütçeleri yoktur. Yönetmelik, bütçe ile ilgili "belediyeler destek verir" ifadesine yer vermiş fakat bütçe miktarı hakkında bir şey belirtilmemiştir. Görüşme yapılan kent konseylerinin genel sekreterleri konsey bütçesine verilen desteklerin Belediyelerin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüklerinden temin edildiğini ifade etmişlerdir.

Kent konseylerinin özellikle çalışmalarını daha etkin yürütülebilmeleri için mali anlamda kaynağa ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Bu konuda kent konseyi genel sekreterlerine çalışmaları için belirli bütçelerinin olup olmadığı sorulmuştur. Mülakat yapılan bütün kent konseylerinin belirli bir bütçesi olmadığını dile getirmiştir.

Yönetmelikte sabit bir durum olan bu konunun vurgulanması, bu alanda uygulamada karşılaşılan sorunların ve eksikliklerin dile getirilmesi şeklinde değerlendirilebilir.

3.7. Değerlendirme

Kent konseyleri genel sekreterleri ile yaptığımız yarı yapılandırılmış mülakatın genel bir değerlendirmesine geçmeden önce, kişisel bir gözlem olarak, genel sekreterlerin çoğunun kent konseyleriyle ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtebiliriz. Yarı yapılandırılmış mülakatlarda karşılaşılan en temel sorunlardan birisi, kent konseylerinden istenilen sürede randevu alamamak ve bazı belediyelerin kent konseylerine ulaşamaması olmuştur. Kent Konseyi yapılarının kurumsallaşmamış olmasının etkisi de dikkat çekmiştir.

Kent Konseyleri ile ilgili araştırma kapsamında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; kent konseylerinin sivil – siyasal karakterini belirleyici şu değerlendirmelere ulaşılmıştır.

Kuruluş aşamasına bakıldığında kent konseylerinin kanunla kurulduğu ve kuruluşlarında yerel ve sivil karakterin değil, merkezin baskın olduğu görülmektedir. Örneğin kent konseyine davet edilen katılımcıların, belediye ya da merkezin taşra uzantısı olan Valilik ve Emniyet Müdürlüklerince belirlendiği anlaşılmaktadır. Bu durum yerel ve sivil nitelikli bir kent konseyinin uygulamada doğmadığını göstermektedir.

Kent konseylerinden tamamının belediye başkanı ya da belediye meclis üyesinin bulunması, kent konseylerinin siyasal kimliğini öne çıkaran ve belediye ile ilişkisinde bağımsızlaşmadığını gösteren en önemli göstergelerin başında gelmektedir. Belediye başkanı ya da yardımcılarının kent konseylerine başkanlık yapmaları bu yapının uygulamada etken bir rol oynamadığı/oyunayamayacağı düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Mülakat yaptığımız yedi KKnin üçünün başkanı, belediye başkanıdır.

Kent konseylerinin işleyişine bakıldığında da, genel kurul toplantılarının çoğunda, sadece başkan ve yürütme kurulu seçimi yapıldığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, toplantılar mutlak resmi evrakların, yönetmeliklerin, duyuruların okunması ile geçiştirildiği, yerelin sorunları ve ihtiyaçları asli gündem maddesi haline gelememektedir. Ayrıca toplantılarda, sivil toplum, akademi alanındaki temsilin kısıtlı kaldığı ve genel kurulda

yapılan konuşmalarda yer almadıkları görülmüştür. Bu açıdan da kent konseylerinde sivil katılım ve katkı yok denecek kadar azdır.

Kent konseyleri organlarından meclisler ve çalışma gruplarına ilişkin olarak kent konseylerinde “kültür ve sanat”, “çevre”, “sağlık”, “imar ve şehircilik”, “eğitim” gibi çalışma grupları kent konseylerinde sıklıkla kurulmuş çalışma gruplarıdır. Bu çalışma grupları aynı zamanda aktif olarak da çalışan gruplardır. Meclisler içinde de “gençlik meclisleri”, “kadın meclisleri” ve “kıdemli yurttaşlar meclisleri” sıklıkla oluşturulmuş olup; aktif çalışan meclislerdir. Bu doğrultuda kent konseylerinin birkaç istisnası dışında, genellikle birbirine benzer çalışma grupları, meclisler kurdukları ve yerelin kendi özgünlüğünü yansıtacak şekilde farklılaşmadığını söylemek yanlış olmaz.

Kent konseylerinin çalışma koşulları ile ilgili olarak ayrı bir bina ve çalışma mekanlarının olmaması, genellikle belediye binalarının içerisinde faaliyet göstermeleri de kent konseyleri – belediye ilişkilerinin bağımsızlaşmaması ve kent konseylerinin kendi başına kurumsallaşamamış olduğunu göstermektedir.

En önemli noktaların başında kent konseylerinin mali bağımlılığı gelmektedir. Kent konseyleri kendi bütçelerine sahip olmamak ve muğlak düzenlemeler nedeniyle yerel ve sivil karakteri ön plana çıkarabilecek bir etkinliğe erişememektedir.

Son olarak, kent konseylerinin ilçe ölçeğinde kurulması, kent konseyleri ölçeğinin, aynı mekanda faaliyet gösteren belediyelerden, siyasal iktidardan farklılaşmadığını gösteren bir diğer noktadır. Kent konseylerinin daha alt ve üst ölçeklerde kurulması, belediyeler ya da merkezle olan bağlantıyı kırmaya dönük bir önlem olarak ele alınabilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, kent konseylerinin belediyeler ya da yerel sivil iktidarla organik – işlevsel bağımlılık ilişkisi açıkça görülmektedir. Kent konseyleri bu karakteri itibarıyla sivil ve yerel olmaktan ziyade, siyasal bir karaktere sahiptir ve edilgen bir pozisyonadadır. Daha somut olarak da kent konseylerinin, Yönetmelik’te belirtilen, katılımı yerel ölçekte artırıp, sivil toplumu yerelde etkin ve etkili bir aktör haline getirmek konusundaki beklentiyi karşılamadıkları görülmektedir. Bu doğrultuda, kent konseylerinin “sivil” ve “yerel” karakteri ön plana çıkarılmak isteniyorsa, kent konseylerinin yeniden yapılandırılması bir ihtiyaçtır.

SONUÇ

Küreselleşme ile birlikte yönetim sistemleri üzerinde köklü değişimler yaşanması kaçınılmaz bir noktaya gelmiştir. Araştırmacılar klasik yönetim anlayışının hızla gelişen bilgi-iletişim teknolojileri karşısındaki yetersizliğine vurgu yaparak geleneksel yönetim yerine yönetişim olgusunu ön plana çıkarmışlardır. Yönetişim salt hiyerarşik bir yönetim anlayışından ziyade yönetilenlerin de yönetim aşamalarında aktif rol aldıkları bir sistemi ifade etmektedir. Yönetişim gerek kamu, gerekse özel sektörde önem taşıyan ve her geçen gün daha yoğun şekilde pratikleştirilmeye çalışılan bir modeldir. Bu modelin özellikle yerel yönetimlerde halkın etkin katılımı bağlamında değerlendirildiği görülmektedir.

Yönetişimin yanı sıra gerek siyasi, gerekse idari anlamda yönetim üzerinde halkın ve bireylerin etkin rol oynayabilmeleri için yerel yönetim sistemleri üzerinde birçok yeni düşünce ve model ortaya konulmaya çalışılmıştır. Temsili demokrasinin doğrudan hizmet alımında kendi bünyesinde oluşan bürokratik yapıdan kaynaklı sorunların aşılabilmesi için doğrudan demokrasinin ya da etkili demokrasi anlayışının hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda etkin demokrasinin en temel gereksinimi halkın yönetsel mekanizmalardaki etkinliğinin ve demokratik bilincinin gelişmiş olmasıdır.

Yerel ölçekte yönetime katılım konusu ele alındığında şehirleşme çerçevesinde modern kent yönetiminin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kent sosyolojisi ve yönetimi açısından halkın bu alandaki varlığının etkinliği sağlıklı bir sistemin inşa edilmesi için en temel gereksinim olarak ifade edilebilir. Yereldeki etkinliğin varlığı için halkın etkin katılımını sağlayacak unsurların ya da araçların varlığı katılım için yol açıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Bu yapılardan birisi de KK'leri olarak nitelendirilmektedir. KK'leri olgusu özellikle 1990 sonrasında hızla gelişen ve başta AB ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkelerde sağlıklı bir katılımı sağlayan ana aktörlerden birisi olmuştur. KK'lerinin varlığı bir yandan katılımcı demokrasi ve yerel yönetim anlayışını geliştirirken, öte yandan halkın yönetenlerin durumu ve kendileri üzerindeki tasarruflar hakkında etkili şekilde bilgi almalarına katkı sunmaktadır.

KK'lerinin Türkiye kapsamında gelişimi özellikle YG 21 uygulamalarıyla şekillenmiştir. 1996'dan itibaren gelişmeye başlayan KK'leri Türkiye'nin AB ile müzakere sürecinde yapısal ve yasal altyapısını tamamlamaya başlamış ve 2005 yılında çıkartılan Belediye Kanunu 76. Maddesinde müstakil şekilde yerini almıştır. Belediye Kanununda yerini alan KK'leri ile ilgili 2006 yılında KK'leri Yönetmeliği çıkartılmış ve bu yönetmelikle yapılanma, oluşum, amaç, ilkeler, organlar ve konseyin faaliyet alanlarına ilişkin hususlar somutlaştırılmıştır.

Türkiye'de KK'leri konusunda mevzuat anlamında önemli gelişmeler yaşandığı ifade edilebilir. Ancak bu durumun uygulama boyutunda aynı gelişmişliğe sahip olduğunu ifade etmek için bu çalışma kapsamında yapılan araştırmaya bakılması faydalı olacaktır. Yapılan araştırmada ortaya çıkan bulgular ve neticeler göstermektedir ki, Türkiye'de KK'lerinin teorik ve pratik boyutları arasında uyumsuzluk durumu bulunmaktadır. Bu uyumsuzluk KK'lerinin mevzuatta ve teoride belirtilen amaç, ilke ve kapsamlarının uygulamada istenilen şekilde pratikleştirilememesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan KK'lerinin ağırlıklı olarak sivil bir nitelikten ziyade Belediyelerin bir organı haline gelmiş bulunan ve yapısal ya da işlevsel anlamda kadük kalmış bir durumda olduğu gözlenmiştir. Bu durumun temel sebebi KK'lerinin yönetiminde yerel yöneticilerin etkin rol sahibi olmalarıdır. Bir yandan Belediye Başkanlığı yapıp, öte yandan KK'ine başkanlık yapılması doğal olarak yerel yönetimler üzerinde etkili bir unsur ya da baskı grubu olması beklenen konseylerin edilgen bir durumda kalmasının asli sebeplerinden birisidir. Bununla birlikte KK'leri toplantılarının yönetmelikte belirtilen amaç ve ilkeler bağlamından ziyade mutad toplantılar olarak varlığını sürdürmesi, yeni herhangi bir görüş ortaya koymayan ve salt varlığını sürdürme odaklı bir kısır döngüye bağlı kalmış bulunması, bu yapının Türkiye'de etkin bir noktaya erişmesini engellemektedir.

KK'lerinin etkin bir role sahip olabilmesi için gerekli olan en temel ihtiyaç toplumun demokratik değerler bağlamındaki gelişmişliğidir. Toplumun yerel siyasete ve yönetime katılım konusundaki bilinç seviyesi, bu yapının uygulamadaki önemini kalıcı hale getirebilecek en temel dinamik olarak yorumlanabilir. Toplumun demokratikleşmesi dipten gelen bir demokratik dalga etkisiyle yönetim mekanizması üzerinde mutlak bir baskı

oluşturacak asli güç unsuru olarak değerlendirilebilir. Tabandan gelen demokratik taleplerin yönetime yansiyabilmesi için KK’i gibi aparatların varlığına ihtiyaç bulunmakla birlikte, bu yapıların etkinliğinin sağlanması da gerekmektedir. Bu etkinlik için arz-talep durumunun varlığı da bir diğer gereklilik olarak nitelendirilebilir. Toplum yönetim üzerinde etkili olma noktasında arayış içerisinde olması halinde KK’i yapısının işlerliği çok daha ön planda olacaktır.

Yukarıda belirtilen hususlar bağlamında bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular göstermektedir ki, KK’leri mekanizmasının yürütülmesinde bütün inisiyatifin belediye başkanlarına bırakılması en önemli sorunlardandır. Çünkü KK’leri mekanizmasının çalışıp çalışmaması belediye başkanların isteğine bağlı kalmaktadır. Bir başka sorun ise mülakat gerçekleştirilen KK’lerinin bazılarının başkanlarının belediye başkanları olmasıdır. Belediye başkanları ve belediye de görevli olanların KK’i başkanlığını yürütmesi olumsuz bir durumdur. Ayrıca KK’leri başkanlarının yoğun gündemi olan insanlardan seçilmesi KK’i mekanizmalarını işlevsizleştirmektedir.

Bulgular ışığında elde edilen bir diğer önemli sorunlardan biri de KK’lerinin işletilmemesi durumun da hiçbir yaptırım ve denetimin olmamasıdır. Bu durum KK’leri mekanizmasının sadece “görüntü olarak” oluşturulduğu kanısını güçleştirmektedir. KK’leri mekanizması ile ilgili başka önemli bir sorun da birçok KK’inden randevu alınmaya çalışılmış ya da randevu alınmasına rağmen KK’i genel sekreterleriyle görüşme yapılamamasıdır. Bu durum KK’lerinin hepsi olmasa da bir bölümünün halka açık kurumlar olmadığına kanıttır. Uğraşlara, rağmen görüşme sağlanamayan KK’lerine yurttaşların mekanizmaya katılıp görüş ve fikirlerini dile getirebilecekleri konusunda önemli kuşkular ortaya çıkarmaktadır. Görüşülen ve ya görüşülemeyen KK’lerindeki halktan gönüllü katılımın azlığı katılım konusundaki olumsuz kuşkuları güçlendirmektedir.

Yerel yönetimler de halkın yönetime katılımını sağlamak kentlerde yaşayan insanların problemlerine çözüm arayışı bulmak için KK’i mekanizmasının kurulduğunu, halkın KK’leri yoluyla yönetime katılabildiğini, kendi yaşadığı bölgede, alınan kararla katılabildiği bir yönetim yapısının KK’leri ile oluşturulmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. KK’lerinin oluşturdukları çalışma grupları ve çoğunun meclis kurma konusundaki başarısızlıkları vardığımız sonucu pekiştirmektedir.

Sonuç olarak; Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan halkın yönetime katılımı yerel yönetimler vasıtasıyla daha etkin hale getirilebilir. KK'i mekanizmaları bütün olumsuz ve başarısızlıklar^{4a} rağmen devam ettirilmesi gereken kurumlar haline gelebilmesi için yönetmeliğin değişmesi gerekmektedir. Mevcut yönetmelikle KK'i mekanizmalarının işlevsel olması çok zordur. Yönetmelik değişmediği sürece KK'leri belediyenin bir birimi olmaktan öteye geçemeyecektir. Bu yüzden KK'lerinin işlevsel hale gelebilmesini sağlamak için mevcut yönetmelik değişmeli ve siyasal katılımı artıracak yeni bir modelle yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu değişiklikler gerçekleşmediği sürece KK'lerinin yerel katılım bağlamında bir önemi de katkısı da olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- AB in die Mitte. (2018). *Eine Übung in Zusammenarbeit*. Ağustos 17, 2018 tarihinde <http://www.abindiemitte.de> adresinden alındı
- Acar, M. (2003). Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları: İlişkiler ve Etkileşimler. M. A. Çukurçayır, & A. Tekel içinde, *Yerel ve Kentsel Politikalar*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Akbal, İ., & Karasoy, H. (2015). Sivil Toplum Kuruluşları ve Karar Alma Sürecine Etkileri. Ö. Önder, & F. Kırışik içinde, *Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme* (s. 251-376). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akdemir, T. (2006). *Yerel Yönetimlerin Finansman Sorunları ve Borçlanma (Türkiye Örneği)*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Akıllı, S. (2014). Demokrasinin Dönüşümü, Mobil Demokrasi ve Genç Seçmenlerin Mobil Oy Kullanmaya Karşı Tutumları: Akdeniz Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Öğrencileriyle Bir Anket Çalışmasının Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 4, 22-34.
- Akyol, İ. T. (2012). *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkış Sürecinin Günümüz Yerel Yönetim Sistemi Üzerindeki Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. (1992). *TBB*. Eylül 1, 2018 tarihinde http://tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf adresinden alındı
- Aydın, M. (2011). *Siyasetin Sosyolojisi Bir Sosyal Kurum Olarak Siyaset*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Başak, S. (2014). *Kent Yönetimine Katılımın Bir Aracı Olarak Yerel Gündem 21 ve Türkiye'deki Örnek Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Belediye Kanunu. (2005, Temmuz 3). Ağustos 28, 2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> adresinden alındı
- Bergen, L. (2015, Eylül 21). *Kent Havası İnsanı Özgür Kılar (*)*. Mayıs 18, 2018 tarihinde <http://www.yenisoz.com.tr/kent-havasi-insani-ozgur-kilar-makale-5797> adresinden alındı
- Bergische Universitat Wuppertal. (2017). *Herzlich Willkommen auf der Internetseite des Instituts für Demokratie- und Partizipationsforschung (IDPF) - Forschungsstelle Bürgerbeteiligung der Bergischen Universität Wuppertal*. Haziran 15, 2018 tarihinde <http://www.planungszelle.uni-wuppertal.de/nodes/term/type:page/slug:planungszelle> adresinden alındı
- Bıçkı, D. (2006). Harvey ve Castells'de Kent Sorunsalı: Politik Ekonomi Vizyonu ve Sınırlılıkları. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(11), 111-130.
- Birleşmiş Milletler. (1996). *Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı*. İstanbul: İstanbul Habitat II Kent Zirvesi.
- Bookchin, M. (1996). *Ekolojik Bir Topluma Doğru*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bookchin, M. (1999). *Kentsiz Kentleşme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşkun, B. (2007). Kent Yönetimine Katılım ve Kent Konseyleri. A. Yılmaz, & Y. Bozkurt içinde, *Küresel Esintiler Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cumhuriyet. (2018, Temmuz 11). *BİMER, CİMER oldu*. Kasım 12, 2018 tarihinde Cumhuriyet: http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/1023918/BiMER__CiMER_oldu.html adresinden alındı
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.

- Çukurçayır, A. (2000). *Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları*. Haziran 13, 2018 tarihinde <http://www.oocities.org/yereldemokrasi/makale/makale2.htm> adresinden alındı
- Çukurçayır, A. (2014). *Dijital Kentler ve Kent Yönetimi*. Haziran 18, 2018 tarihinde https://www.academia.edu/14408770/Dijital_Kentler_ve_Kent_Yönetimi adresinden alındı
- Çukurçayır, M. A. (2009). *Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H., & Sağır, H. (2015). *Yerel Yönetişim, Katılım ve Kent Konseyleri*. Ağustos 22, 2018 tarihinde <http://cizgikitapevi.dergipark.gov.tr/download/article-file/145728> adresinden alındı
- Dalton, R. J. (1988). *Citizen Politics in Western Democracies, Public Opinion and Political Parties in the United States, Great Britain, Germany and France*. New Jersey: Chatham House Publishers.
- Danıştay 8. Dairesi (2007/1280 E. 2008/2744 K.).
- Danıştay 8. Dairesi (2007/1280 E. 2008/3744 K.).
- Demir, G. (2013). *Post-Politik Dönemde Neoliberal Demokrasi ve Sivil Toplum: TESEV Örneği*. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, O. (2008). *Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye'de Yerel . Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.*
- Dienel, P. C. (1997). *Die Planungszelle 4. Durchgesehene Auflage*. Westdeutscher Verlag: Opladen.
- Dilcher, G. (1972). Ortaçağ'da Alman Şehirlerinin Doğuşu, Hukuki ve Anayasal Yapıları. *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, 29(3-4), 119-132.

- Dort, L. T. (2016). *Neoliberalism and Social Justice in the City: An Examination of Postwar Urban Development in Colombo, Sri Lanka*. Yüksek Lisans Tezi, St. Cloud State University.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*. İstanbul: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı.
- Erbay, Y., & Akgün, H. (2017). *Türkiye'de ve Avrupa'da Yerel Yönetimler*. İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık.
- Ertan, B. (2003). Demokrasi ve Yerel Yönetimler. *Review of Social, Economic & Business Studies*(2), 204-215.
- Etzioni, A. (1990). *The Moral Dimension Toward a New Economies*. New York: The Free Press.
- European Commission. (2015). *eGovernment in Turkey*. Brussels: European Commission.
- Freeman, M. (2015). Neoliberal Policies and Human Rights. *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 141-164.
- Government of South Australia. (1999). *Local Agenda 21 The South Australian Experience*. South Australia: Department for Environment, Heritage and Aboriginal Affairs and the Local Government Association.
- Göymen, K. (1999). Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkezîyetçi Bir Devlette Yönetişî Dinamikleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 67-83.
- Göymen, K. (2000). Local Governance in Turkey: Needs, Trends, Proposals. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 9(2).
- Göymen, K. (2010). *Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Güler, B. A. (1992). *Yerel Yönetim ler, Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*. Ankara: TODAİE Yayını.

- Güler, Y. B., & Güner, A. (2014). yerel katılımın Belediyelerde Hizmet Pazarlamasına Etkisi:Ç Kırıkkale İli Örneği. *AKÜ İİBF Dergisi*, 16(1), 125-142.
- Habitat. (2000). *Türkiye’de YG 21’lerin teşviki ve Geliştirilmesi Projesi (I. Aşama) Uygulama Dönemi: 1997-1999*. Ağustos 4, 2018 tarihinde [http://www.habitat.org.tr/gundem21/43-yerelgundem21/50-yerel-gundem-21-adresinden alındı](http://www.habitat.org.tr/gundem21/43-yerelgundem21/50-yerel-gundem-21-adresinden%20alindi)
- Hague, R., & Harrop, M. (2001). *Comparative Government and Politics*. New York: Palgrave.
- Hıdır, R. (2015). *Yerel Yönetimlerde Sivil Toplum ve Katılımcılık Algısı*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Hill, H. (1996). *Vergess die Bürger nicht!*, in: Ulrich Schückhaus (Hrsg.), *Kommunen in Not- Wege aus der Krise*. Stuttgart: Schaeffer-Poeschel Verlag.
- Hutchison, R. (2010). *Encyclopedia of Urban Studies*. London: SAGE Publications, Inc. .
- Işık, M. (2010). Avrupa Birliği’nin Yönetişim Anlayışı Çerçevesinde Bilgi Edinme Kanunu’nun Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 39-49.
- Kamalak, İ. (2012). Yerelin Yerel Seçimlere Etkisi: Belediye Başkan Adayları Üzerinden Bir İnceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 419-446.
- Kapani, M. (1992). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kaypak, Ş. (2012a). Devletten Yerel Yönetime Değişim Sürecinde Sivil Toplumun Yeni Yüzü. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 34-57.
- Kaypak, Ş. (2012b). Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(17), 171-196.

- Kaypak, Ş. (2013). Modernizmden Postmodernizme Değişen Kentleşme. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 2(4), 80-95.
- Kaypak, Ş., & Bimay, M. (2017). Yerel Yönetimlerde Karar Süreçlerine Katılımda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(Özel Sayı).
- Keleş, R. (1999). Türkiye'de Yerel Siyaset: Yerel Yönetimler-Yapı, İşleyiş. M. Mutman, N. Mert , E. Kalaycıoğlu, S. Aren, M. Soysal, & A. Fırat içinde, *Sivil Toplum için Kent Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını.
- Keleş, R. (2005). Kent ve Kültür Üzerine. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 9-18.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset* (8. Basım b.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kent Konseyi Yönetmeliği. (2006, Ekim 8). *e-Mevzuat*. Ağustos 13, 2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10687&MevzuatIliski=0&sourceXmlSea> adresinden alındı
- Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2009, Haziran 6). *resmigazete*. Ağustos 13, 2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090606-9.htm> adresinden alındı
- KGSt. (1997). *Kundenbefragungen*. Köln: KGSt Bericht Nr. 13.
- KGSt. (1999). *Organisations management*. Köln: KGSt.
- Koçak, H. (2009). Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi ve Kentsel Yaşam. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 133-142.
- Magnaghi, A. (2005). *The Urban Village, A Charter for Democracy and Local Self-Sustainable Development*. London: Zed Books.

- Muti, A. (2011). Mobil Demokrasi Platformu Projesi. G. T. Yamamoto içinde, *Mobil Yaşam ve Uygulamaları* (s. 44-52). İstanbul: Editör-Baskı-Yayın: Gonca Telli Yamamoto.
- Mutlu, A. (2015). *Türkiye'de Kent Hakkı*. Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi.
- Niray, N. (2002). Tarihsel Süreç İçinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(9), 1-27.
- Ortaylı, İ. (1995). Devraldığımız Miras. *Yeni Türkiye*, 1(4), 552-558.
- Ökmen, M. (2003). *Kent, Çevre ve Globalleşme*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ökmen, M., & Görmez, K. (2009). Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları. K. Görmez, & M. Ökmen içinde, *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları* (s. 109-128). İstanbul: Beta Yayınları.
- Özden, M. (2016). Yerel Siyasete Etki Eden Aktörler ve Yurttaş Katılımı. Y. Şahin, O. Aslantürk, & V. Armağan içinde, *4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi* (s. 147-161). İstanbul: 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongre Kurulu.
- Özer, M. A. (2005). *Yeni Kamu Yönetimi: Teoriden Uygulamaya*. Ankara: Platin Yayınları.
- Palabıyık, H. (2004). Avrupa Kentsel Şartı. Z. Toprak, H. Yavaş, & M. Görün içinde, *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları* (s. 197-253). İzmir : Birleşik Yayınları.
- Palabıyık, H., & Görün, M. (2004). Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılım: Çanakkale Belediye Meclisi Örneği. *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 257-272). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Pektaş, E. K., & Koçak, H. (2007). Bir Yerel Katılım Aracı Olarak Kent Konseyleri ve Afyonkarahisar Belediyesi Kent Konseyi Örneği. A. Yılmaz, & Y. Bozkurt içinde,

Küresel Esintiler Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi. Ankara: Gazi Kitapevi.

Pektaş, K., & Akın, F. (2010). Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak Katılım Hakkı ve Türkiye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 20-49.

Plamper, H. (2000). *Bürgerkommune.* Düsseldorf: Hansböckler Stiftung.

Plamper, H. (2003). E-Devlet Uygulamaları ve Sorunları. M. A. Çukurçayır içinde, *Küresel Sistemde Siyaset, Yönetim, Ekonomi.* Konya: Çizgi Kitapevi.

Pounds, N. (2005). *The Medieval City.* US: Greenwood Press.

Pratchett, L. (1999). Defining Democratic Renewal. *Local Government Studies*, 25(4), 1-18.

Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sayıştay Dergisi*(57), 121-134.

Ray, B. (1999). "Good Governance, Administrative Reform and Socio-Economic Realities-A South Pacific Perspective. *International Journal of Social Economics*, 26(1-2-3).

Saygılıoğlu, N., & Arı, S. (2003). *Etkin Bir Devle-Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi.* İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.

Selçuk, B. (2017). *Çağdaş Yönetim Yaklaşımlarında, Toplam Kalite Yönetimi.* Ağustos 27, 2018 tarihinde https://www.academia.edu/32981378/Çağdaş_Yönetim_Yaklaşımlarında_Toplam_Kalite_Yönetimi adresinden alındı

Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 219-235.

Stadt Heidelberg. (1996). *Zukunftswerkstaetten-Heidelbergerinnen mischen sich ein in die Stadtteilgestaltung: "Wenn nicht wir, wer dann?"* Stadt Heidelberg.

- Stein, A. A. (2008). Neoliberalism Institutionalism. C. Reus-Smit, & D. Snidal içinde, *The Oxford Handbook on International Relations* (s. 201-221). New York : Oxford University Press.
- Steinberg, C. (1996). *Reengineering Komm*. Stuttgart: Schaefer Poeschel Verlag.
- Şinik, B. (2009). Türkiye’de Yerel Katılım: Fransa ile. *Çağdas Yerel Yönetimler*, 18(3), 1-22.
- Taştekin, A. (2017). Kent Konsey’lerinin Yerel Demokrasi Açısından İşlevselliği (Gaziantep Örneği). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 95-109.
- Tekeli, İ. (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 16(2).
- Tekeli, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tennberg, M., Vola, J., Espiritu, A. A., Fors, A. S., Eldemo, T., Riabova, L., . . . Nosova, T. (2014). Neoliberal governance, sustainable development and local communities in the Barents Region. *Barents Studies: Peoples, Economics and Politics*, 1(1), 41-72.
- Tıbaıjuka, A. K. (2002, Kasım 4). *Unidet Nations Human Settements Programme (UN-HABITAT)*. Ağustos 27, 2018 tarihinde [mirror.unhabitat.org: http://mirror.unhabitat.org/downloads/docs/1360_13168_ED_Statement_to_2nd_Committee.pdf](http://mirror.unhabitat.org/downloads/docs/1360_13168_ED_Statement_to_2nd_Committee.pdf) adresinden alındı
- Toplu, D. B. (2000). Ortaçağ Avrupası'nda Kent Olgusu ve Kütüphanelerin Toplumsallaşma Süreci -I-. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(3), 294-316.
- Toprak, Z. (2000). Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler. *Türk İdare Dergisi*, 72(426), 5-42.
- Tosun, M. (2013). *Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Siyaset, Sivil Toplum Kuruluşları Yöneticileri Üzerine Bir Değerlendirme: Uşak Alan Araştırması*. Yüksek Lisans

- Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Turan, A. E. (2008). *Türkiye'de Yerel Seçimler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Turgut, N. (1998). *Çevre Hukuku karşılaştırmalı İnceleme*. İstanbul: Savaş Yayınevi.
- Türkiye Kent Konseyleri Birliği. (2017, Aralık 27). *Kent Konseyi (İnfografik)*. Mayıs 27, 2018 tarihinde <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/kent-konseyi-infografik.pdf> adresinden alındı
- Uçar, A. (2014). Yerel Politikaların Oluşumu Ve Yerel Hizmet Sunumunda Yönetişim Faktörü Olarak Katılımcılığın Ve Hesap Verebilirliğin Yeri Ve Önemi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 119-138.
- UN-HSP. (2004). *Joint progress report of the Executive Directors of the United Nations Human Settlements Programme and the United Nations Environment Programme*. New York: United Nations.
- UN-HSP. (2004). *Urban Indicators Guidelines*. United Nations Human Settlements Programme.
- Weber, M. (2010). *Şehir Modern Kentin Oluşumu*. İstanbul: Yarın Yayıncılık.
- Yalçındağ, S. (1996). *Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler*. Ankara : TODAİE Yayınları.
- Yaman, M., & Küçükşen, M. (2018). Yerel Demokrasinin Gelişimi Sürecinde Kent Konseylerinin Rolü ve İşlevselliği: Bursa ve Yalova Kent Konseyi Örneği. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*(1), 64-85.
- Yayla, A. (2002). *Liberalizm*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Yıldırım, A. (2014). Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 75-96.

Yıldırım, F. (2015). *CRM*. Ağustos 28, 2018 tarihinde <http://fazliyildirim.com/364/crm1.pdf> adresinden alındı

Yıldırım, S. (1990). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sosyal Demokrasinin İdeolojisi* (s. 117-154). içinde İstanbul: TÜSEY.

Zeren, H. E. (2017). *Kent Konseyleri – Dünyadaki Görünümü ve Türkiye Analizi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

